

“Rabitəbank” ASC

**31 dekabr 2018-ci il tarixinə
Maliyyə Hesabatları**

Məzmun

Müstəqil Auditorların Hesabatı.....	3
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	6
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	7
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	8
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	9
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	
1. Giriş.....	10
2. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları.....	11
3. Əsas uçot siyasətləri.....	14
4. Xalis faiz gəlirləri.....	33
5. Haqq və komissiya gəlirləri.....	33
6. Haqq və komissiya xərcləri.....	34
7. Dəyərsizləşmə üzrə bərpa (zərərlər).....	34
8. İşçi heyəti xərcləri.....	34
9. Sair ümumi inzibati xərclər.....	35
10. Mənfəət vergisi xərci.....	35
11. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	37
12. İnvestisiya qiymətli kağızları.....	37
13. Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər.....	38
14. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	40
15. Satış üçün saxlanılan aktivlər.....	50
16. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər.....	51
17. Sair aktivlər.....	52
18. Bank depozitləri və qalıqları.....	52
19. Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri.....	52
20. Sair borc öhdəlikləri və subordinasiya borc öhdəlikləri.....	53
21. Sair öhdəliklər.....	54
22. Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar.....	54
23. Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət.....	55
24. Kapitalın idarə edilməsi.....	71
25. Kreditlə bağlı öhdəliklər.....	72
26. Əməliyyat icarələri.....	73
27. Şərti öhdəliklər.....	73
28. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	74
29. Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyərlər və uçot təsnifatları.....	77
30. MHBS 9-a keçid.....	80
31. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr.....	83

“KPMG Audit Azərbaycan” MMC
Port Baku Cənub Qülləsi,
12-ci mərtəbə, Neftçilər prospekti, Bakı,
AZ1010, Azərbaycan
Telefon +994 (12) 404 8910/11
Faks +994 (12) 404 8914
İnternet www.kpmg.az

Müstəqil Auditorların Hesabatı

“Rabitəbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz “Rabitəbank” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (“Bank”) 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas uçot siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Bankın 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlara əsasən bizim məsuliyyətimiz hesabatımızın *Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorların Məsuliyyəti* hissəsində təqdim edilir. Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartlar Şurasının *Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə* (IESBA Məcəlləsi) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə müvafiq olan etik tələblərə əsasən Bankdan müstəqillik və bu tələblər və IESBA Məcəlləsi üzrə digər etik öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və idarəetməyə məsul şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-na uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərliyin Bankı likvidasiya etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyətinin olduğu və ya qeyd edilən tədbirlərdən başqa real alternativinin olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məsələlərin açıqlanması və hesabatların fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetməyə məsul şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorların məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur, lakin bu BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər dələduzluq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edilə bilər.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mühakimə yürüdür və peşəkar inamsızlığımızı qoruyub saxlayırıq. Biz həmçinin:

- Dələduzluq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edir və qiymətləndirir, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayır və icra edir, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq olan audit sübutunu əldə edirik. Dələduzluq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riskindən daha yüksəkdir, çünki dələduzluq gizli sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
- Auditlə bağlı daxili nəzarətə Bankın daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyinə dair rəyin ifadə edilməsi üçün deyil, şəraitə uyğun zəruri audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə baxırıq.
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin məqsədəuyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən aparılmış uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli açıqlamaların kafiliyini qiymətləndiririk.
- Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun fasiləsiz aparılma prinsipinin istifadə edilməsinin məqsədəuyğunluğunun və əldə edilmiş audit sübutları əsasında Bankın fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını əhəmiyyətli dərəcədə şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olması barədə nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı

əlaqəli açıqlamalara diqqət cəlb etməliyik, bu cür açıqlamalar qeyri-dəqiq olduğu halda isə fərqli rəy verməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatlarının tarixindəki əldə edilmiş sübutlara əsaslanır. Bununla belə, sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmağa məcbur edə bilər.

- Açıqlamalar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarında əsas əməliyyatların və hadisələrin ədalətli şəkildə əks etdirilib-etdirilməməsini dəyərləndiririk.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı idarəetməyə məsul şəxsləri məlumatlandırırıq.

Müstəqil auditorların hazırkı hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit tapşırığı üzrə tərəfdaş:

Andrey Kuznetsov
"KPMG Audit Azərbaycan" MMC
Bakı, Azərbaycan Respublikası
5 iyun 2019-cu il

	Qeydlər	2018 AZN'000	2017* AZN'000
Effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	4	37,988	26,554
Faiz xərcləri	4	(12,924)	(13,638)
Faiz qazanan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə bərpadan (zərərlərdən) əvvəl xalis faiz gəlirləri		25,064	12,916
Faiz qazanan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə bərpa (zərərlər)	7	3,527	(7,816)
Xalis faiz gəlirləri		28,591	5,100
Haqq və komissiya gəlirləri	5	7,915	6,866
Haqq və komissiya xərcləri	6	(3,813)	(3,017)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri		4,102	3,849
Xarici valyutada ticarətdən xalis gəlir		2,429	7,099
Valyuta mübadiləsindən xalis (zərər)/gəlir		(174)	88
Sair əməliyyat gəlirləri		130	115
Əməliyyat gəlirləri		35,078	16,251
Satış üçün saxlanılan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər	7	(1,532)	(521)
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlərin gözlənilən kredit zərərlərinin bərpası	7	266	-
Sair aktivlər və öhdəliklərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər	7	(225)	-
İşçi heyəti xərcləri	8	(12,895)	(8,834)
Sair ümumi inzibati xərclər	9	(8,759)	(6,679)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		11,933	217
Mənfəət vergisi xərci	10	-	-
İl üzrə mənfəət		11,933	217
Mənfəət vergisi çıxılmaqla sair məcmu gəlir		11,933	217
<i>Sonradan mənfəət və ya zərərə təsnif edilən və ya edilə bilən bəndlər:</i>			
Ədalətli dəyər ehtiyatında hərəkət (satıla bilən maliyyə aktivləri):			
- Ədalətli dəyərdə xalis dəyişiklik		-	62
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		11,933	279

*Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 9 və MHBS 15-i tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli dövrün göstəricilərinə dəyişiklik edilməmişdir (bax: Qeyd 30). MHBS 9-un tətbiqinin nəticəsi olaraq Bank bəzi bəndlərin təqdimatında dəyişikliklər etmiş və müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 3(p)).

6-83-cü səhifələrdə təqdim olunmuş maliyyə hesabatları 5 iyun 2019-cu il tarixində rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş və aşağıdakı şəxslər tərəfindən imzalanmışdır:

Elnur Qədimov
İdarə Heyətinin sədri

Mələhət Nəzirova
Baş mühasib

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən qeydlərlə birlikdə oxunmalıdır.

"Rabitəbank" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

	Qeydlər	2018 AZN'000	2017* AZN'000
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11	353,520	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	13	88,297	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	14	279,935	193,749
İnvestisiya qiymətli kağızları	12	11,749	16,394
Satış üçün saxlanılan aktivlər	15	5,025	5,738
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	16	9,114	8,298
Təxirə salınmış vergi aktivləri	10	41	41
Sair aktivlər	17	6,583	4,767
Cəmi aktivlər		754,264	706,490
ÖHDƏLİKLƏR			
Bank depozitləri və qalıqları	18	17,829	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	19	581,473	562,655
Sair borc öhdəlikləri	20	54,963	51,676
Subordinasiya borc öhdəlikləri	20	20,388	25,197
Sair öhdəliklər	21	6,103	2,844
Cəmi öhdəliklər		680,756	649,782
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	22	102,047	89,247
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir		2,688	2,783
Satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyat		-	122
Yığılmış defisit		(31,227)	(35,444)
Cəmi kapital		73,508	56,708
Cəmi öhdəliklər və kapital		754,264	706,490

*Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 9 və MHBS 15-i tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli dövrün göstəricilərinə dəyişiklik edilməmişdir (bax: Qeyd 30). MHBS 9-un tətbiqinin nəticəsi olaraq Bank bəzi bəndlərin təqdimatında dəyişikliklər etmiş və müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 3(p)).

Elçin Qədimov
İdarə Heyətinin sədri

Məlahət Nəzirova
Baş mühasib

AZN'000

	Nizamnamə kapitalı	Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir	Satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi	Yığılmış deficit	Cəmi kapital
1 yanvar 2017-ə il tarixinə qalıq	49,247	2,878	60	(35,756)	16,429
Cəmi məcmu gəlir					
İl üzrə mənfəət	-	-	-	217	217
Sair məcmu gəlir					
Ədalətli dəyər ehtiyatı (satıla bilən maliyyə aktivləri):					
- Ədalətli dəyərdə xalis dəyişiklik			62		62
Cəmi sair məcmu gəlir	-	-	62	-	62
İl üzrə cəmi sair məcmu gəlir	-	-	62	217	279
Sahibkarlarla bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar					
Buraxılmış səhmlər (bax: Qeyd 22)	40,000	-	-	-	40,000
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirin amortizasiyası	-	(95)	-	95	-
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	89,247	2,783	122	(35,444)	56,708
MHBS 9-un ilkin tətbiqi zamanı vergilər çıxılmaqla düzəliş (bax: Qeyd 30)	-	-	(122)	(7,811)	(7,933)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə təkrar təqdim edilmiş qalıq*	89,247	2,783	-	(43,255)	48,775
Cəmi məcmu gəlir					
İl üzrə mənfəət	-	-	-	11,933	11,933
İl üzrə cəmi sair məcmu gəlir	-	-	-	11,933	11,933
Buraxılmış səhmlər (bax: Qeyd 22)	12,800	-	-	-	12,800
Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirin amortizasiyası	-	(95)	-	95	-
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	102,047	2,688	-	(31,227)	73,508

* Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 9 və MHBS 15-i tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli dövrün göstəricilərinə dəyişiklik edilməmişdir (bax: Qeyd 30).

Elcin Qədimov
İdarə Heyətinin sədri

Mələhət Nəzirova
Baş mühasib

Kapitalda dəyişiklik haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən qeydlərlə birlikdə oxunmalıdır.

Qeydlər	2018 AZN'000	2017* AZN'000
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Alınmış faizlər	33,288	25,110
Ödənilmiş faizlər	(13,231)	(14,929)
Alınmış haqq və komissiyalar	7,915	6,866
Ödənilmiş haqq və komissiyalar	(3,813)	(3,017)
Valyuta mübadiləsindən xalis gəlirlər	2,429	7,099
Alınmış sair gəlirlər	130	34
Ödənilmiş işçi heyəti xərcləri	(12,895)	(8,868)
Ödənilmiş sair ümumi inzibati xərclər	(8,641)	(4,351)
Əməliyyat aktivlərində (artım) azalma		
Banklardan alınmalı vəsaitlər	(42,491)	41,815
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(85,172)	(35,431)
Satış üçün saxlanılan aktivlər	446	36
Sair aktivlər	(1,982)	(399)
Əməliyyat öhdəliklərində artım (azalma)		
Bank depozitləri və qalıqları	10,419	(52)
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	21,843	176,727
Sair öhdəliklər	2,554	295
Mənfəət vergisi ödənilməzdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində (istifadə olunmuş) daxil olmuş xalis pul vəsaitləri	(89,199)	190,935
Ödənilmiş mənfəət vergisi	-	-
Əməliyyat fəaliyyətində (istifadə olunmuş) daxil olmuş pul vəsaitləri	(89,199)	190,935
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması	(250)	(22,319)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satılması və ödənilməsindən daxilolmalar	4,837	14,503
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması	(1,612)	(2,094)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılması üzrə daxilolmalar	-	82
İnvestisiya fəaliyyətində (istifadə olunan) daxil olan pul vəsaitləri	3,225	(9,828)
MALİYYƏLƏŞDİRMƏ FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Sair borcların alınması	53,627	30,730
Sair borcların ödənilməsi	(50,866)	(49,437)
Subordinasiya borclarının ödənilməsi	(4,762)	-
Nizamnamə kapitalı buraxılışından daxilolmalar	12,800	40,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri	10,799	21,293
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma) artım	(75,175)	202,470
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri	(2,369)	(7,408)
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	431,064	236,072
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11 353,520	431,064

* Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixində ilk dəfə MHBS 9 və MHBS 15-i tətbiq etməyə başlamışdır. Seçilmiş keçid üsullarına əsasən müqayisəli dövrün göstəricilərinə dəyişiklik edilməmişdir (bax: Qeyd 30). MHBS 9-un tətbiqinin nəticəsi olaraq Bank bəzi bəndlərin təqdimatında dəyişikliklər etmiş və müqayisəli məlumat da müvafiq şəkildə təqdim edilmişdir (bax: Qeyd 3(p)).

Elçin Qədimov
İdarə Heyətinin sədri
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən qeydlərlə birlikdə oxunmalıdır.

Məlahət Nəzirova
Baş mühasib

1. Giriş

(a) Təşkilat və əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatları “Rabitəbank” ASC-nin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Bank 1993-cü ildə Açıq Səhmdar Cəmiyyəti kimi Azərbaycan Respublikasında yaradılmışdır. Bankın əsas fəaliyyətlərinə depozitlərin qəbulu, müştəri hesablarının saxlanması, kredit əməliyyatları, zəmanətlərin verilməsi, kassa və hesablaşma əməliyyatları, qiymətli kağızlar və xarici valyuta mübadiləsi əməliyyatları daxildir. Bankın fəaliyyəti Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası (“MBNP”) tərəfindən tənzimlənir. Bank ümumi bank lisenziyasına malikdir və Azərbaycan Respublikasında dövlətin əmanəti sığortalanması sisteminin üzvüdür.

Bankın qeydiyyat ünvanı: 28 may küçəsi 33, Bakı AZ 1010, Azərbaycan Respublikası.

Bankın 24 filialı və 1 bölməsi (2017: 22 filialı və 3 bölməsi) mövcuddur. Onun aktiv və öhdəliklərinin əsas hissəsi Azərbaycan Respublikasında yerləşir.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində Bank fəaliyyəti dondurulmuş iki müəssisədə investisiyaya malik olmuşdur. Bu törəmə müəssisələr 2018 və 2017-ci illərdə heç bir əməliyyat həyata keçirməmiş və bu səbəbdən hazırkı maliyyə hesabatlarında konsolidasiya edilməmişdir (2017: konsolidasiya edilməmişdir).

Bankın sahibləri aşağıdakılardır:

	31 dekabr 2018-ci il, %	31 dekabr 2017-ci il, %
Səhmdar		
Rauf Əliyev	40.60	9.80
Validə Abbasova	30.00	9.50
Zakir Nuriyev	11.48	13.14
Dilərə Nuriyeva	9.11	10.43
Seyran Nuriyev	7.60	32.53
Aslan Xasıyev	1.07	22.73
Yaşar Qurbanov	-	1.70
Digərləri	0.14	0.17
Cəmi	100.00	100.00

(b) Biznes mühiti

Azərbaycanın biznes mühiti

Bankın fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, Bank inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciiyyəlonən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəalarının həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər. Bununla yanaşı, Azərbaycanın manatının son zamanlarda kəskin ucuzlaşması və dünya bazarında neftin qiymətinin davamlı şəkildə aşağı olması biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırmışdır.

Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin Bankın fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Bank rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

2. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

(a) Uyğunluq haqqında bəyanat

Hazırkı maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Bu Bankın MHBS 9 “Maliyyə alətləri” və MHBS 15 “Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər” standartlarının tətbiq edildiyi ilk illik maliyyə hesabatlarıdır. Əsas uçot siyasətlərində dəyişikliklər 2(f) sayılı qeyddə təsvir edilmişdir.

(b) Qiymətləndirmənin əsasları

Hazırkı maliyyə hesabatları, yenidən qiymətləndirilməklə uçota alınan binalar, sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə təyin olunan investisiya qiymətli kağızları - ədalətli dəyərdə ölçülən kapital alətləri və 2017-ci ildə ədalətli dəyərdə ölçülən satıla bilən maliyyə aktivləri istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında tərtib edilmişdir.

(c) Əməliyyat və təqdimat valyutası

Bankın əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan və əsas hadisələrin və onlarla bağlı vəziyyətlərin iqtisadi mahiyyətini əks etdirən Azərbaycan Manatıdır (“AZN”).

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9468 AZN (31 dekabr 2017: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN və 1 Avro = 2.0307 AZN).

AZN həmçinin bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır.

Əks müddəə təsbit olunmadıqda, AZN-lə ifadə edilən maliyyə məlumatları ən yaxın minliyə kimi yuvarlaqlaşdırılmışdır.

(d) Ehtimal və mülahizələrin tətbiqi

Hazırkı maliyyə hesabatları hazırlanarkən rəhbərlik Bankın mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiqinə və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mühakimə, ehtimal və fərziyyələr irəli sürmüşdür. Faktiki nəticələr bu ehtimallardan fərqlənə bilər.

Ehtimallar və fərziyyələr mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Mühasibatlıq ehtimallarında dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Mühakimələr

Maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərə ən çox təsir göstərən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiqi zamanı yürüdülmüş mühakimələr haqda məlumat aşağıdakı qeydlərdə sadalanmışdır:

- Yalnız 2018-ci il üçün
  - maliyyə aktivlərinin təsnifatı: aktivlərin saxlandığı biznes modelinin qiymətləndirilməsi və maliyyə aktivinin müqavilə şərtlərinin sırf əsas məbləğ və faiz ödəmələrindən ibarət olub-olmadığının qiymətləndirilməsi – Qeyd 3(e)(i).
  - maliyyə aktivləri üzrə kredit risklərinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını müəyyən etmək üçün meyarların təyin edilməsi, gözlənilən kredit zərərinin ölçülməsində proqnoz məlumatından istifadə edilməsi və gözlənilən kredit zərərinin ölçülməsi üçün istifadə edilən modellərin seçimi və təsdiqi metodologiyasının müəyyən edilməsi – Qeyd 23 (d).

Ehtimal və fərziyyələrdən yaranan qeyri-müəyyənlik

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan ildə əhəmiyyətli düzəlişlərlə nəticələnmək riski olan ehtimal və fərziyyələrdən yaranan qeyri-müəyyənlik haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə verilmişdir:

- Yalnız 2018-ci il üçün
  - maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi: proqnoz məlumatın tətbiqi daxil olmaqla gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi modelinin müəyyən edilməsi – Qeyd 23(d)
- 2018 və 2017-ci illər üçün
  - kredit dəyərsizləşməsi hesablamaları - Qeyd 14;
  - bina yenidən qiymətləndirilməsinə dair hesablamalar - Qeyd 16;
  - təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması: növbəti dövrə keçirilmiş vergi zərərlərinin tətbiq edilə biləcəyi vergi qoyulan gələcək mənfəətin olub-olmaması – Qeyd 10
  - maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyər hesablamaları – Qeyd 29

(e) Likvidlik çatışmazlığı

Qeyd 23-də göstərilən ödəniş tarixi cədvəlində qeyd edildiyi kimi, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank üç aydan on iki aya qədər olan dövrdə 50,889 min AZN (31 dekabr 2017: 16,050 min AZN) məcmu likvidlik çatışmazlığına malik olmuşdur.

Müştərilərin tarixi davranışına əsasən rəhbərlik hesab edir ki, 387,898 min AZN məbləğində cari hesab qalıqları 23-cü qeyddə gözlənilən ödəniş tarixi cədvəlində “tələb olunanadək və 1 aydan az” kateqoriyasına daxil edilsə də, bu məbləğlərin heç də hamısı bir illik dövrdə geri götürülməyəcək, çünki 1 yanvar 2018-ci il tarixindən 2019-cü ilin martınadək olan dövrdə cari hesabların orta qalıqları 303,440 min AZN-ə bərabər olmuşdur (auditi aparılmamış).

Bankın səhmdarları likvidlik problemləri dövründə Banka davamlı dəstək göstərilməmişdir. Rəhbərlik, Bank likvidlik və kapital adekvatlığı problemləri ilə üzləşdiyi halda, səhmdarların gələcəkdə də Bankı dəstəkləyəcəklərini gözləyir.

Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə və görülmüş tədbirlərə əsasən, rəhbərlik Bankın on iki ay ərzində öz likvidlik mövqeyini təmin edə biləcəyini hesab edir.

(f) Uçot siyasətləri və təqdimatda dəyişikliklər

Bank 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən MHBS 9 və MHBS 15-i tətbiq etməyə başlamışdır. Həmçinin Bank “Mənfə təzminatlı vaxtıdan əvvəl ödəniş xüsusiyyətləri”-ni (MHBS 9-a düzəlişlər) erkən tətbiq etmişdir.

Bir sıra digər yeni standartlar da 1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq edilməyə başlamışdır, lakin onlar Bankın maliyyə hesabatlarına əsaslı təsir göstərmir.

Bankın MHBS 9 tətbiqinə keçid üçün seçdiyi üsullara əsasən standartın tələblərini əks etdirmək məqsədilə bu maliyyə hesabatlarında müqayisəli məlumat ümumi olaraq təqdim edilməmişdir.

MHBS 15-in tətbiqi müştərilərlə bağlanmış müqavilələrdən daxil olan haqq və komissiyaların ödəniş tarixi və ya ölçüsünə və Bankın tanıdığı əlaqədar aktiv və öhdəliklərə təsir etməmişdir. Müvafiq olaraq, müqayisəli məlumatla təsir açıqlamalara dair tələblərlə məhdudlaşır.

Bu standartların ilkin tətbiqi əsasən aşağıdakılara təsir göstərmişdir:

- maliyyə aktivləri üzrə tanınmış gözlənilən kredit zərərlərində artım (bax: Qeyd 30);
- MHBS 9-a aid əlavə açıqlamalar (bax: Qeyd 23(d) və 30);
- MHBS 15-ə aid əlavə açıqlamalar (bax: Qeyd 5)

A. MHBS 9 Maliyyə alətləri

MHBS 9 maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri və bəzi qeyri-maliyyə bəndlərinin alışı və satışı üzrə müqavilələrin tanınması və qiymətləndirilməsinə dair tələblər irəli sürür. Bu standart MUBS 39-un “Maliyyə Alətləri: Tanıma və Qiymətləndirmə” standartını əvəz edir. MHBS 9-un tələbləri MUBS 39-

dan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Yeni standart maliyyə aktivlərinin uçotunda və maliyyə öhdəliklərinin uçotunun müəyyən aspektlərində əsaslı dəyişikliklər edir.

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində Bank MUBS 1 “Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı”na müvafiq dəyişiklikləri qəbul etmişdir. Bu isə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəlirinin ayrıca təqdimatını tələb edir. Buna qədər Bank bu məbləği maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlayırdı.

Bundan başqa, Bank müqayisəli məlumat tətbiq edilməmiş MHBS 7 “Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar” standartına müvafiq dəyişiklikləri 2018-ci ilə dair açıqlamalara tətbiq etmişdir.

MHBS 9-un qəbulu nəticəsində Bankın mühasibatlıq siyasətinə edilmiş əsas dəyişikliklərin icmalı aşağıda təqdim edilmişdir.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı

MHBS 9-un maliyyə aktivləri üçün üç əsas təsnifat kateqoriyası var: amortizasiya edilmiş dəyər, sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyər və mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər. MHBS 9-un təsnifatı ümumən maliyyə aktivlərinin idarə edildiyi və müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkət etdiyi biznes modelinə əsaslanır. Bu standart MUBS 39-un ödəniş tarixinədək saxlanılan, kredit və debitor borcları və satıla bilən aktiv kateqoriyalarını ləğv edir. MHBS 9-a əsasən törəmə alətin daxil olduğu müqavilədə əsas maliyyə aktivləri MHBS 9-un tətbiqi sahəsinə düşürsə, törəmə alətlə əsas alət ayrı-ayrı qiymətləndirilmir. Bunun əvəzində təsnifat üçün hybrid alət qiymətləndirilir.

Bankın MHBS 9-a əsasən maliyyə aktivlərini necə təsnif etdiyinin izahı üçün 3(e)(i) sayılı qeydə baxın.

MHBS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı ilə bağlı MUBS 9-un mövcud tələblərini əsasən saxlamışdır. Buna baxmayaraq MUBS 39-a əsasən ədalətli dəyərdə təyin olunan öhdəliklərin ədalətli dəyərində baş verən bütün dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınırdı, MHBS 9-a əsasən isə ədalətli dəyərdə dəyişikliklər bir qayda olaraq aşağıdakı şəkildə təqdim olunur:

- öhdəliklərin ədalətli dəyərində baş verən dəyişikliyin kredit riski ilə bağlı hissəsi sair məcmu gəlirdə təqdim olunur; və
- ədalətli dəyərdə baş verən dəyişikliyin qalan miqdarı mənfəət və ya zərərdə təqdim olunur.

Bankın MHBS 9-a əsasən maliyyə öhdəliklərini necə təsnif etdiyinin izahı üçün 3(e)(i) sayılı qeydə baxın.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

MHBS 9 MUBS 39-da olan “çəkilmə zərər” modelini “gözlənilən kredit zərəri” modeli ilə əvəz edir. Yeni dəyərsizləşmə modeli həm də müəyyən kredit öhdəliklərinə və maliyyə təminatı üzrə müqavilələrə tətbiq edilir, lakin kapital investisiyalarına tətbiq edilmir.

MHBS 9-a əsasən kredit zərərləri MUBS 39-da olduğundan daha tez tanınır. Bankın MHBS 9-un dəyərsizləşmə tələblərini necə tətbiq etdiyinin izahı üçün 3(e)(iv) sayılı qeydə baxın.

Keçid

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində mühasibatlıq siyasətində dəyişikliklər aşağıdakılar istisna olmaqla retrospektiv şəkildə tətbiq edilmişdir:

- Müqayisəli dövr göstəricilərinə dəyişiklik edilməmişdir. MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərindəki fərqlər 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə və ehtiyatlarda tanınmışdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan və bu tarixdə təqdim olunan məlumat MHBS 9 tələblərinə cavab vermir və bu səbəbdən 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanmış il üzrə MHBS 9-a əsasən təqdim edilən məlumatla müqayisə edilə bilməz.

Bank müqayisəli məlumat göstəricilərində dəyişiklik etməmək hüququndan istifadə etmişdir. Lakin MHBS 9-un MUBS 1-ə etdiyi düzəliş əsasən “effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəlirləri”-ni mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında ayrıca bənd kimi göstərmək tələbini nəzərə alaraq Bank 2017-ci il hesabatında “faiz gəlirləri” kimi göstərilən bəndi “effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəliri”-nə dəyişmişdir.

- İlk tətbiq dövründə mövcud faktlar və vəziyyətlərə əsasən aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilmişdir:
  - Maliyyə aktivinin idarə edildiyi biznes modelinin müəyyənləşdirilməsi.
- MHBS 9-un ilkin tətbiqi tarixində borc qiymətli kağızının kredit riski az olarsa, Bank həmin aktivin kredit riskinin ilkin tanındığı vaxtdan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmadığını qəbul edir.

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində baş vermiş dəyişikliklər və təsirlər haqqında daha çox və ətraflı məlumat üçün 30 sayılı qeydə baxın.

B. MHBS 15 Müştərilərlə müqavilələr üzrə gəlirlər

MHBS 15 gəlirin hansı hissəsinin və nə zaman tanınmasını müəyyən edən təfəssilatlı çərçivə təqdim edir. Bu MUBS 18 “Gəlir”, MUBS 11 “Tikinti Müqavilələri və əlaqədar şərhlər” standartlarını əvəz edir.

Bank MHBS 15-i ilk dəfə 1 yanvar 2018-ci ildə MUBS 8-ə uyğun olaraq retrospektiv şəkildə heç bir praktiki faydadan yararlanmadan tətbiq etmişdir. MHBS 15-in tətbiqi Bankın müştərilərlə müqavilələrdən gələn haqq və komissiya gəlirlərinin müddəti və ya həcminə təsir etməmişdir. MHBS 15-in tətbiqi yeni açıqlama tələbləri ilə məhdudlaşır (bax: Qeyd 5).

3. Əsas uçot siyasətləri

2(f) sayılı qeyddə açıqlanmış dəyişikliklər istisna olmaqla, Bank aşağıdakı uçot siyasətlərini hazırkı maliyyə hesabatlarında təqdim edilmiş bütün dövrlərə ardıcıl olaraq tətbiq etmişdir.

(a) Xarici valyuta

Xarici valyutalardakı əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixlərdə olan məzənnələrlə Bankın əməliyyat valyutasına çevrilir.

Hesabat tarixinə xarici valyutalarda əks olunmuş maliyyə aktivləri və öhdəlikləri həmin tarixdə olan məzənnə ilə yenidən əməliyyat valyutasına çevrilir. Maliyyə vəsaitləri üzrə xarici valyuta gəliri və ya itkisi, dövr ərzində effektiv faiz və ödənişlər nəzərə alınmaqla, dövrün əvvəlində əməliyyat valyutasının amortizasiya edilmiş dəyərlə hesabat dövrünün sonunda məzənnə əsasında çevrilmiş xarici valyutada amortizasiya edilmiş dəyər arasında olan fərqlərdir.

Xarici valyutada ifadə olunan və ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ədalətli dəyər müəyyən edildiyi tarixdə olan məzənnə ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyutada ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə aktivlər və öhdəliklər əməliyyat tarixinə olan məzənnə ilə çevrilir.

Konvertasiya zamanı yaranan valyuta fərqləri, sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə əks olunan kapital qiymətli kağızlarının konvertasiyasından yaranan fərqlər istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(b) Faiz

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

Effektiv faiz dərəcəsi

Faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə mənfəət və zərərdə tanınır. “Effektiv faiz dərəcəsi” maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti boyu gələcək ödənişləri və gəlirləri dəqiq olaraq:

- maliyyə aktivinin balans dəyəri; və ya
- maliyyə öhdəliyinin amortizasiya edilmiş dəyərində

diskontlaşdırılan dərəcədir.

Alınmış və yaradılmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər istisna olmaqla, digər maliyyə alətləri üçün effektiv faiz dərəcəsinə hesablayarkən Bank gələcək pul vəsaitlərini, maliyyə alətlərinin bütün müqavilə şərtlərini nəzərə almaqla, kredit zərərlərini nəzərə almadan qiymətləndirir. Alınmış və ya yaradılmış

kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün kredit üzrə uyğunlaşdırılmış effektiv faiz dərəcəsi, gözlənilən kredit zərərləri daxil, gözlənilən gələcək pul vəsaitləri nəzərə alınmaqla hesablanır.

Effektiv faiz dərəcəsinin hesablanmasına effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan əməliyyat xərcləri və ödənilmiş və ya alınmış haqlar və ya bəndlər daxildir. Əməliyyat xərclərinə maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin alınmasına və ya verilməsinə bilavasitə tətbiq edilə bilən məxsusi xərclər daxildir.

Amortizasiya edilmiş dəyər və ümumi balans dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin amortizasiya edilmiş dəyəri maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin ilkin tanınması zamanı əsas məbləğ üzrə ödəmələri çıxmaqla, ilkin məbləğ və ödəniş müddətinin sonundakı məbləğ arasında hər hansı fərqin effektiv faiz üsulu ilə xalis amortizasiyanı daxil etməklə və ya çıxmaqla və (maliyyə aktivləri üçün) hər hansı gözlənilən kredit zərəri ehtiyatına (və ya 1 yanvar, 2018-ci ilədək dəyərsizləşmə ehtiyatına) uyğunlaşdırmaqla hesablanan məbləğdir.

Amortizasiya dəyərində hesablanan “maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri” maliyyə aktivinin hər hansı gözlənilən kredit zərəri ehtiyatına uyğunlaşdırılmazdan əvvəl amortizasiya edilmiş dəyəridir.

Faiz gəlirləri və xərclərinin hesablanması

Maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı hesablanır. Faiz gəlirləri və ya xərclərinin hesablanması zamanı effektiv faiz dərəcəsi aktivin (aktiv kredit üzrə dəyərsizləşmədikdə) ümumi balans dəyərinə və ya öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq edilir. Dəyişən dərəcəli alətlərin pul hərəkəti dövrü olaraq təkrar qiymətləndirildiyi üçün effektiv faiz dərəcəsi faizin bazar dərəcələrində yerdəyişmələri əks etdirməsi məqsədilə yenilənir. Effektiv faiz dərəcəsi həmçinin hedcinq düzəlişi üzrə amortizasiyanın başladığı tarixdə hedcinq düzəlişinin ədalətli dəyəri üçün yenilənir.

İlkin tanınmadan sonra kredit üzrə dəyərsizləşən maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri isə effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin amortizasiya edilmiş dəyərinə tətbiq etməklə hesablanır. Aktiv artıq kredit üzrə dəyərli olduqda faiz gəlirləri yenə ümumi balans dəyərində hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin nə zaman kredit üzrə dəyərsizləşdiyi haqqında məlumat üçün 3(e)(iv) sayılı qeydə baxın.

Təqdimat

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda təqdim olunan effektiv faiz üsulu ilə hesablanan faiz gəlirlərinə amortizasiya edilmiş dəyərdə hesablanan maliyyə aktivləri üzrə faizlər daxildir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda təqdim olunan faiz xərclərinə amortizasiya edilmiş dəyərdə hesablanan maliyyə öhdəlikləri daxildir.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl tətbiq olunan siyasət

Effektiv faiz dərəcəsi

Faiz gəlirləri və xərcləri mənfəət və ya zərərdə effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə tanınırdı. Effektiv faiz dərəcəsi hesablanmış gələcək ödəmə və daxilolmaları maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin gözlənilən müddəti boyu (və ya uyğun olduqda daha qısa müddət boyu) maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin balans dəyərinə düşürən dərəcə idi. Effektiv faiz dərəcəsinə hesablayarkən Bank gələcək pul vəsaitlərinin qiymətləndirilməsində gələcək kredit zərərlərini deyil, maliyyə alətinin bütün müqavilə şərtlərini nəzərə alırdı.

Effektiv faiz dərəcəsinin hesablanmasına əməliyyat xərcləri və haqlar və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan ödəniş və ya alış bəndləri daxil idi. Əməliyyat xərclərinə maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin alınması və ya verilməsinə bilavasitə tətbiq edilə bilən məxsusi xərclər də daxil idi.

Təqdimat

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında təqdim olunan effektiv faiz metodu ilə hesablanan faiz gəlirlərinə daxildir:

- amortizasiya edilmiş dəyərdə hesablanan maliyyə aktivləri üzrə faizlər;
- satıla bilən maliyyə alətləri üzrə faizlər

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında təqdim olunan faiz xərclərinə amortizasiya dəyərində hesablanan maliyyə öhdəlikləri daxildir.

(c) Haqq və komissiya

Maliyyə aktivi və ya maliyyə öhdəliyi üzrə effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan haqq və komissiya gəlirləri və xərcləri effektiv faiz dərəcəsinə daxil edilir (bax: Qeyd 3(b))

Kreditlə əlaqəli haqlar, kredit xidməti haqları və kredit gəlirliliyinin tərkib hissəsi sayılan digər haqlar əlaqədar əməliyyat xərcləri ilə birlikdə effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə maliyyə alətinin proqnoz edilən müddəti boyu faiz gəlirlərinə köçürülür və amortizasiya edilir.

Mühasibat xidməti haqları, investisiya idarəçiliyi haqları, satış komissiyası, yerləşdirmə haqları, sindikasiya haqları daxil olmaqla sair haqq və komissiya gəlirləri əlaqədar xidmətlər göstərildikcə tanınır. Kredit öhdəliyi üzrə kredit vəsaitlərinin istifadəsi gözlənilmədiyi halda kredit öhdəliyi üzrə əlaqədar haqlar öhdəlik dövrü boyu düzxətli şəkildə tanınır.

Bankın maliyyə hesabatında tanınan maliyyə aləti ilə nəticələnən müştəri ilə müqavilə qismən MHBS 9, qismən də MHBS 15 çərçivəsində ola bilər. Belə olduğu təqdirdə Bank müqavilənin MHBS 9 çərçivəsinə aid olan hissəsini ayırmaq və ölçmək üçün əvvəlcə MHBS 9-u, daha sonra qalan hissəyə MHBS 15-i tətbiq edir.

Sair haqq və komissiya xərcləri əsasən qəbul edilən xidmət xərcləri kimi göstərilən əməliyyat və xidmət haqlarına aid edilir.

(d) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə ədalətli dəyərinin dəyişmə riski çox aşağı olan və Bank tərəfindən qısamüddətli öhdəliklərin idarə olunmasında istifadə edilən əsginaslar və sikkə pullar, ARMB və sair banklarda saxlanılan bloklaşdırılmamış hesab qalıqları (nostro hesablar) və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan yüksək likvidli maliyyə aktivləri daxildir. ARMB-da saxlanılan məcburi ehtiyatlar onların çıxarılması ilə bağlı məhdudiyətləri nəzərə alaraq pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyər əsasında əks olunur.

(e) Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri

(i) Təsnifat

Maliyyə aktivləri – 1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivi ya amortizasiya edilmiş dəyərdə, ya sair məcmu gəlirlərdə əks olunan ədalətli dəyərdə, ya da mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə ölçülən aktiv kimi təsnif edilir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər kateqoriyasına aid olmadıqda amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir:

- aktiv məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərini yığmaq üçün aktivləri saxlamaq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- maliyyə aktivi üzrə müqavilə şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə sırf əsas məbləğ və faiz ödəmələrindən ibarət pul vəsaitlərinin artmasına səbəb olur.

Borc aləti yalnız aşağıdakı şərtlərə cavab verdikdə və mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına aid olmadıqda sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülür:

- aktiv məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərini yığmaq və maliyyə aktivlərini satmaq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və

- maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə yalnız əsas məbləğ və faiz ödəmələrindən ibarət pul vəsaitlərinin artmasına səbəb olur.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri kimi mənfəət və ya zərərdə tanınan aşağıdakılar istisna olmaqla, sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülən borc maliyyə aktivləri üzrə mənfəət və zərərlər sair məcmu gəlirdə tanınır:

- effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə faiz gəliri;
- gözlənilən kredit zərərləri və əvəzləşdirmələr; və
- xarici valyuta mübadiləsi üzrə gəlirlər və zərərlər.

Sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülən borc maliyyə aktivinin tanınması dayandırıldıqda sair məcmu gəlirdə tanınan gəlir və ya zərər cəmi kapitaldan çıxarılaraq mənfəət və ya zərərdə təqdim edilir.

Qeyri-ticari kapital investisiyasının ilkin tanınması zamanı Bank ədalətli dəyərdə baş verəcək əlaqədar dəyişiklikləri sair məcmu gəlirdə təqdim etmək barədə geri dönüşsüz seçim edə bilər. Bu seçim hər investisiya üçün fərdi qaydada edilir.

Belə kapital alətləri üzrə gəlirlər və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərdə təkrar təsnif edilmir və mənfəət və ya zərərdə heç bir dəyərsizləşmə tanınmır. Dividendlər mənfəət və ya zərərdə tanınır (bax: Qeyd 3(e)(ii)). İntestisiya xərclərinin bir qisminin bərpasını aydın əks etdirən dividendlər istisnadır. Belə ki, bu halda onlar sair məcmu gəlirdə tanınır. Sair məcmu gəlirdə tanınan gəlirlər və zərərlərin cəmi investisiya ləğv edilərkən bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Bütün digər maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə ölçülmüş kimi təsnif edilir.

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Bank maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirir, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Bankın rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;
- biznesin menecerləri necə mükafatlandırılır – məsələn, mükafatlandırma idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərindən və ya toplanmış pul axınlarından asılıdırımı; və
- əvvəlki dövrlərdə satışların tezliyi, həcmi və müddəti, bu satışların səbəbləri və gələcək satış fəaliyyəti barədə gözləntilər. Bununla belə, satış fəaliyyəti barədə məlumat ayrıca deyil, maliyyə aktivlərinin idarə olunması üzrə Bankı məqsədinə necə nail olunmasının və pul axınlarının necə realizasiya edilməsinin ümumi qiymətləndirilməsi çərçivəsində nəzərə alınır.

Ticarət üçün saxlanılan, ədalətli dəyər əsasında idarə olunan və qiymətləndirilən maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə ölçülür, çünki onlar nə müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq, nə də həm müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq, həm də maliyyə aktivlərini satmaq üçün saxlanılırlar.

Müqavilə üzrə pul hərəkətinin sırf əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmənin məqsədləri üçün “əsas məbləğ” dedikdə, ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin ədalətli dəyəri nəzərdə tutulur. “Faiz” dedikdə, pulun zaman dəyəri, müəyyən dövr ərzində ödənilməmiş

əsas məbləğlə bağlı kredit riski və digər əsas kredit riskləri və xərcləri (məs. likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının sırf əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Bank alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alır. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edir. Qiymətləndirmə zamanı Bank aşağıdakıları nəzərə alır:

- pul axınlarının məbləği və müddətini dəyişəcək şərti hadisələr;
- maliyyə levereji xüsusiyyətləri;
- vaxtından əvvəl ödəniş və müddətin uzadılması şərtləri;
- Bankın iddiasını müəyyən aktivlərdən pul axınlarına məhdudlaşdıran şərtlər – məs. repressiv aktivlər; və
- pulun zaman dəyəri üzrə ödənişi dəyişən xüsusiyyətlər – məs. faiz dərəcələrinin mütəmadi yenilənməsi.

Bank ARMB-nin müəyyən etdiyi əsas faiz dərəcəsində dəyişikliklərə əsasən faiz dərəcəsini yeniləyə bildiyi uzunmüddətli sabit dərəcəli kreditlər portfelinə malikdir. Borcalanların yenilənmiş dərəcəni qəbul etmək və ya krediti cərimə olmadan nominal dəyərində ödəmək seçimi var. Bank bu kredit müqavilələri üzrə pul vəsaitlərinin sırf əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olduğunu müəyyən etmişdir, belə ki, seçimə görə faiz dərəcəsi pulun zaman dəyəri, kredit riski, digər əsas kreditləşmə riskləri və ödənilməli əsas məbləğlə bağlı xərcləri təşkil edir. Bank bu kreditləri mahiyyətə dəyişkən dərəcəli kreditlər olaraq qəbul edir (Qeyd 3(e)(iii)).

Yenidən təsnifat

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri, Bankın maliyyə aktivlərini idarə etdiyi biznes modelini dəyişdikdən sonrakı dövr istisna olmaqla, ilkin tanınmadan sonra yenidən təsnif edilmir.

Maliyyə aktivləri – 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl tətbiq olunan siyasət

Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalar üzrə təsnif edirdi:

- kreditlər və debitor borcları;
- ödəniş tarixinədək saxlanılan aktivlər
- satıla bilən aktivlər;

Maliyyə öhdəlikləri

Bank maliyyə təminatları və kredit öhdəliklərindən fərqli maliyyə öhdəliklərini amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə ölçür.

Maliyyə öhdəlikləri (maliyyə təşkilatları və müştərilərin əmanətləri, müddətli borc vəsaitləri və sair maliyyə öhdəlikləri daxil olmaqla) ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə və faiz xərcləri faktiki gəlirdə tanınmaqla amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir.

(ii) *Tanınmanın dayandırılması*

Maliyyə aktivləri

Bank maliyyə aktivini tanımağı o zaman dayandırır ki, maliyyə aktivindən gələn pul vəsaitlərinə olan müqavilə hüquqlarının müddəti bitir və ya əməliyyatda müqavilə üzrə pul vəsaitlərini almaq hüququnu ötürür ki, bu halda maliyyə aktivlərinə sahib olmaqla bağlı bütün risklər və faydalar da ötürülür və ya Bank sahibliklə bağlı bütün riskləri və faydaları nə ötürür, nə də özündə saxlayır və maliyyə aktivinə nəzarəti özündə saxlamır.

Maliyyə aktivinin tanınması dayandırıldıqda aktivin ümumi balans dəyəri (və ya aktivin tanınması dayandırılmış hissəsinə ayrılmış ümumi balans dəyəri) və (i) əldə edilmiş kompensasiya (əldə edilmiş hər hansı yeni aktiv çıx götürülmüş hər hansı yeni öhdəlik daxil olmaqla) və (ii) sair məcmu gəlirdə tanınan hər hansı toplam gəlir və zərərin cəmi arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə təyin olunan kapital investisiya qiymətli kağızları ilə əlaqəli sair məcmu gəlirdə tanınan toplam gəlir/zərr belə qiymətli kağızların tanınması dayandırılarkən mənfəət və ya zərərdə tanınmır (bax: Qeyd 3(e)(i)). Bank tərəfindən yaradılan və ya saxlanılan tanınması dayandırılmalı olan köçürülən maliyyə aktivləri üzrə faiz ayrıca aktiv və ya öhdəlik kimi tanınır.

Bank maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında tanınan aktivlərin ötürüldüyü əməliyyatlarda iştirak edir, lakin ötürülən aktivlər və ya onların bir qisminə aid risk və faydaların ya hamısını, ya da əhəmiyyətli hissəsini saxlayır. Belə hallarda ötürülən aktivlərin tanınması dayandırılmır. Belə əməliyyatlara misal kimi qiymətli kağızların icarəsini və satış və repo əməliyyatlarını göstərmək olar.

Bankın maliyyə aktivini üzrə risk və mülkiyyət hüquqlarının əhəmiyyətli hissəsini saxlamadığı, ötürmədiyi və aktiv üzərində nəzarəti saxladığı əməliyyatlarda Bank ötürülən aktivin dəyərindəki dəyişikliklərin təsirinə məruz qaldığı dərəcədə aktivini tanımaqda davam edir.

Maliyyə öhdəlikləri

Bank müqavilə üzrə öhdəlikləri yerinə yetirildikdə və ya ləğv edildikdə və ya müddəti bitdikdə maliyyə öhdəliyini tanımağı dayandırır.

(iii) Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin modifikasiyası

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivinin şərtləri dəyişərsə, Bank dəyişmiş aktiv üzrə pul vəsaitlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib-dəyişmədiyini qiymətləndirir. Pul vəsaitlərində əhəmiyyətli fərqlər olduğu təqdirdə (“əhəmiyyətli modifikasiya”) ilkin maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinə dair müqavilə üzrə hüquqların vaxtı keçmiş sayılır. Belə olan halda ilkin maliyyə aktivinin tanınması dayandırılır və yeni maliyyə aktivini müvafiq əməliyyat xərcləri daxil olmaqla ədalətli dəyərdə tanınır. Modifikasiya ilə əlaqədar daxil olan istənilən haqların uçuotu aşağıdakı şəkildə aparılır:

- yeni aktivin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi zamanı nəzərə alınan haqlar və müvafiq əməliyyat xərclərinin ödəniş haqları aktivin ilkin qiymətləndirilməsinə daxil edilir; və
- sair haqlar tanınmanın dayandırılması üzrə gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Mövcud maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri üzrə pul vəsaitlərində modifikasiya mövcud müqavilə şərtlərindən qaynaqlandığı təqdirdə modifikasiya sayılır. Məsələn, kredit sövdələşməsi Bankdan tələb etdiyi təqdirdə ARMB-nin əsas faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə görə Bankın faizə dərəcələrinə tətbiq etdiyi modifikasiyalar.

Bank modifikasiyanın əhəmiyyətli olub-olmadığına, yəni ilkin maliyyə aktivini və dəyişikliyə uğramış və ya yeri dəyişdirilmiş maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinin əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyinə dair kəmiyyət və keyfiyyət qiymətləndirməsi aparır. Bank kəmiyyət və keyfiyyət amillərinə əsaslanaraq modifikasiyanın əhəmiyyətli olub-olmadığını növbəti ardıcılıqda qiymətləndirir: keyfiyyət amilləri, kəmiyyət amilləri, keyfiyyət və kəmiyyət amillərinin birləşməsi. Pul vəsaitləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyi təqdirdə ilkin maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinə dair müqavilə hüquqlarının vaxtı bitmiş sayılır. Bu qiymətləndirmə zamanı Bank maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması təlimatını nümunə götürür.

Bank aşağıdakı keyfiyyət amillərinə əsaslanaraq modifikasiyanın əhəmiyyətli olduğu qənaətinə gəlir:

- maliyyə aktivinin valyutasının dəyişməsi;
- girov və digər kredit təminatlarının dəyişməsi;

- maliyyə aktivinin şərtlərində əsas məbləğ və faiz ödəmələri (SPPI) meyarına uyğunsuzluqla nəticələnən dəyişiklik (məs., konvertasiya funksiyasının əlavə edilməsi) (1 yanvar 2018-ci il tarixindən tətbiq edilir).

Pul vəsaitləri borcalanın maliyyə çətinlikləri yaşadığı zaman modifikasiya edilərkən, adətən modifikasiyanın məqsədi şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən yeni aktiv yaratmaq deyil, ilkin müqavilə şərtlərinin mümkün qədər bərpa edilməsidir. Bank maliyyə aktivini pul vəsaitlərinin bağışlanması ilə nəticələnəcək şəkildə dəyişməyi planlaşdırdıqda ilk öncə aktiv qisminin modifikasiyadan əvvəl silinib-silinməyəcəyini nəzərə alır (borcların silinməsi siyasəti aşağıda təqdim edilib). Bu yanaşma kəmiyyət qiymətləndirməsinə təsir göstərir və belə hallarda tanınmanın dayandırılması meyarlarının heç də həmişə nəzərə alınmadığını göstərir. Daha sonra Bank modifikasiyanın əhəmiyyətli olub-olmadığına dair keyfiyyət qiymətləndirməsi aparır.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə və ya sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərdə ölçülən maliyyə aktivinin modifikasiyası maliyyə aktivinin tanınmasının dayandırılması ilə nəticələnmədikdə Bank ilk öncə aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərini təkrar hesablayır və alınmış düzəlişi mənfəət və ya zərərdə modifikasiya üzrə gəlir və ya zərər kimi tanıyır. Üzən dərəcəli maliyyə aktivlərində modifikasiya üzrə gəlir və ya zərəri hesablamaq üçün istifadə edilən ilkin effektiv faiz dərəcəsinin modifikasiya anında mövcud bazar şərtlərini əks etdirməsi məqsədilə düzəlişlər edilir. Modifikasiyanın bir hissəsi olan istənilən ödənilmiş xərclər və haqlar və alınan haqlar modifikasiya edilmiş maliyyə aktivinin ümumi balans dəyərində əks etdirilir və modifikasiya edilmiş maliyyə aktivinin qalan müddəti boyu amortizasiya edilir.

Modifikasiya borcalanın maliyyə çətinlikləri ilə bağlı həyata keçirildiyi təqdirdə (bax: Qeyd 3(e)(iv)) gəlir və ya zərər dəyərsizləşmə zərərləri ilə birlikdə təqdim edilir. Digər hallarda isə effektiv faiz üsulundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri kimi təqdim edilir (bax: Qeyd 3(b)).

Borcalanın kredit məbləğini vaxtından əvvəl əhəmiyyətli cəriməyə məruz qalmadan faizsiz ödəmək seçimi olduğu sabit dərəcəli kreditlər üçün Bank faiz dərəcəsini üzən dərəcəli maliyyə alətləri üzrə təlimatdan çıxış edərək cari bazar dərəcəsinə uyğun dəyişir. Bu o deməkdir ki, effektiv faiz dərəcəsinə də gözləntilərə uyğun düzəlişlər edilir.

Maliyyə öhdəlikləri

Bank maliyyə öhdəliyinin tanınmasını şərtləri dəyişdikdə və dəyişmiş öhdəlik üzrə pul vəsaitləri əhəmiyyətli fərqləndikdə dayandırır. Belə olan halda dəyişmiş şərtlər əsasında yeni maliyyə öhdəliyi ədalətli dəyərdə tanınır. Maliyyə öhdəliyinin balans dəyərindəki fərq ləğv edilir və yeni maliyyə öhdəliyi dəyişmiş şərtlərlə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ödənilmiş kompensasiyaya ötürülmüş qeyri-maliyyə aktivləri (əgər varsa) və yeni dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyi daxil olmaqla öhdəliklər daxildir.

Bank keyfiyyət amilləri, kəmiyyət amilləri və birlikdə keyfiyyət və kəmiyyət amillərini nəzərə alaraq modifikasiyanın əhəmiyyətli olub-olmadığının kəmiyyət və keyfiyyət qiymətləndirməsini aparır. Bank aşağıdakı keyfiyyət amillərinə əsaslanaraq modifikasiyanın əhəmiyyətli olduğu qərarına gəlir:

- maliyyə öhdəliyinin valyutasının dəyişməsi;
- girov və digər kredit təminatlarının dəyişməsi;
- konvertasiya funksiyasının daxil edilməsi;
- maliyyə öhdəliyində subordinasiyanın dəyişməsi.

Yeni şərtlərə əsasən, alınmış haqlar çıxılmaqla ödənilmiş haqlar daxil və ilkin effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskontlaşdırılmaqla, diskontlaşdırılmış cari dəyər ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul vəsaitlərinin diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10 faiz fərqləndikdə kəmiyyət qiymətləndirməsinin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir.

Maliyyə öhdəliyində modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına səbəb olmadıqda öhdəliyin amortizasiya edilmiş dəyəri dəyişikliyə uğramış pul vəsaitlərinin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə diskontlaşdırılması və alınan gəlir və ya zərərin mənfəət və ya zərərdə tanınması ilə təkrar hesablanır. Üzən dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üçün dəyişmiş gəlir və ya zərəri hesablamaq məqsədilə istifadə edilən ilkin effektiv faiz dərəcəsinə modifikasiya zamanı cari bazar şərtlərini əks etdirməsi üçün düzəlişlər edilir. Bununla bağlı

yaranan hər hansı xərclər və ya haqlar öhdəliyin balans dəyərində düzəliş kimi tanınır və alət üzərində effektiv faiz dərəcəsinin təkrar hesablanması yolu ilə dəyişikliyə uğramış maliyyə öhdəliyinin qalan müddəti üzrə amortizasiya edilir.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl tətbiq olunan siyasət

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivlərinin şərtləri dəyişikliyə uğradıqda Bank dəyişmiş aktiv üzrə pul vəsaitlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib-dəyişmədiyini dəyərləndirirdi. Pul vəsaitləri əhəmiyyətli dəyişikliyə uğradığı təqdirdə ilkin maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinin müqavilə şərtlərinin vaxtı keçmiş sayılırdı. Belə olan halda ilkin maliyyə aktivlərinin tanınması dayandırılır (bax: Qeyd 3(e)(ii)) və yeni maliyyə aktivini ədalətli dəyərində tanınırdı.

Maliyyə aktivinin şərtləri borcalanın maliyyə çətinlikləri yaşamasına görə dəyişdikdə və aktivin tanınması dayandırılmadıqda aktivin dəyərsizləşməsi modifikasiyadan öncəki faiz dərəcəsi ilə ölçülürdü (bax: Qeyd 3(iv)).

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyinin şərtləri dəyişikliyə uğradıqda və dəyişmiş öhdəlik üzrə pul vəsaitləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə Bank bu öhdəliyi tanımağı dayandırır. Bu halda dəyişmiş şərtlərə əsaslanan yeni maliyyə öhdəliyi ədalətli dəyərində tanınırdı. Maliyyə öhdəliyinin balans dəyərindəki fərq ödənilir və ödənilmiş təminat mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Ödənilmiş təminata ötürülmüş qeyri-maliyyə aktivləri (varsa) və yeni dəyişmiş maliyyə öhdəlikləri daxil olmaqla öhdəliklərin götürülməsi də daxil idi.

Maliyyə öhdəliyində modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına səbəb olmadıqda çəkilən istənilən xərc və haqlar öhdəliyin balans dəyərində düzəliş kimi tanınır və alət üzərində effektiv faiz dərəcəsinin təkrar hesablanması yolu ilə dəyişikliyə uğramış maliyyə öhdəliyinin qalan müddəti üzrə amortizasiya edilirdi.

(iv) *Dəyərsizləşmə*

Həmçinin bax: Qeyd 23.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

Bank mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərlə ölçülməyən növbəti maliyyə alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün zərər ehtiyatlarını tanıyır:

- amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən borc alətləri olan maliyyə aktivləri;
- maliyyə təminatı üzrə müqavilələr; və
- verilən kredit öhdəlikləri.

Bank zərər ehtiyatlarını, 12 aylıq gözlənilən kredit zərəri kimi hesablanan aşağıdakılar istisna olmaqla, bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərəri məbləğinə bərabər qiymətlədir:

- hesabat tarixində kredit riski aşağı müəyyən edilən borc investisiya qiymətli kağızları;
- ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmayan digər maliyyə alətləri (bax: Qeyd 23).

Bank kreditin risk dərəcəsi qlobal olaraq qəbul edilmiş “investisiya dərəcəsi” anlayışına bərabər olduğu təqdirdə borc investisiya qiymətli kağızlarının kredit riskinin aşağı olduğunu qəbul edir.

12 aylıq gözlənilən kredit zərəri hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə alətinin defolt hadisəsindən yaranması gözlənilən kredit zərəri hissəsidir. 12 aylıq gözlənilən kredit zərəri tanınan maliyyə alətləri “1-ci mərhələ” maliyyə aləti adlandırılır.

Bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərəri maliyyə alətinin gözlənilən müddəti ərzində mümkün bütün defolt hadisələrindən yaranan gözlənilən kredit zərərləridir. Bütün dövrü üçün gözlənilən kredit zərəri tanınan maliyyə alətləri “2-ci mərhələ” və “3-cü mərhələ” maliyyə alətləri adlandırılır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi

Gözlənilən kredit zərərləri kredit zərərlərinin ehtimal əsasında ölçülmüş qiymətləndirilməsidir və aşağıdakı kimi ölçülür:

- *hesabat tarixində kredit-dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivləri*: bütün gözlənilən əldə edilməmiş pul vəsaitlərinin cari dəyəri – yəni müqavilə əsasında müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə Bankın əldə etməyi gözlədiyi pul axınları arasındakı fərq;
- *hesabat tarixində kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri*: ümumi balans dəyəri ilə hesablanmış gələcək pul axınları arasındakı fərq; və
- *istifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri və zəmanətləri*: öhdəlik istifadə edildikdə Banka ödənilməli pul vəsaitləri ilə Bankın əldə etməyi gözlədiyi pul vəsaitləri arasındakı fərqin cari dəyəri.

Həmçinin bax: Qeyd 23.

Restructurlaşdırılmış maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivinin şərtləri yenidən nəzərdən keçirildikdə və ya modifikasiya edildikdə və ya mövcud maliyyə aktivini borcalanın maliyyə çətinlikləri yaşaması səbəbindən yenisi ilə əvəzləndikdə maliyyə aktivinin tanınmasının dayandırılıb-dayandırılmaması dəyərləndirilir (bax: Qeyd 3(e)(ii)) və gözlənilən kredit zərərləri aşağıdakı şəkildə ölçülür:

- Gözlənilən restrukturlaşdırma mövcud aktivin tanınmasının dayandırılmasına səbəb olmadıqda modifikasiya olunmuş maliyyə aktivindən gözlənilən pul vəsaitləri mövcud aktiv üzrə azalacaq pul vəsaitlərinin hesablanmasına daxil edilir (bax: Qeyd 23).
- Gözlənilən restrukturlaşdırma mövcud aktivin tanınmasının dayandırılmasına səbəb olacaqsa, yeni aktivin gözlənilən ədalətli dəyəri ilə mövcud maliyyə aktivinin tanınmasının dayandırılması anında bu aktiv üzrə yekun pul vəsaiti kimi davranılır. Bu məbləğ mövcud maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə mövcud maliyyə aktivini üzrə tanınmanın dayandırılmasının gözlənilən tarixindən hesabat tarixinədək diskont edilən çatışmayan pul vəsaitlərinin hesablanmasına əlavə edilir.

Kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri

Hər hesabat tarixində Bank amortizasiya edilmiş dəyerdə hesablanmış maliyyə aktivlərinin və maliyyə icarələri üzrə debitor borclarının kredit üzrə dəyərsizləşməsinə qiymətləndirir (bu aktivlər “3-cü mərhələ maliyyə aktivləri” adlanır). Maliyyə aktivini üzrə proqnoz edilən gələcək pul vəsaitlərinə mənfi təsir göstərən bir və ya daha çox hadisə baş verdikdə maliyyə aktivini “kredit üzrə dəyərsizləşmiş” sayılır.

Maliyyə aktivinin kredit üzrə dəyərsizləşdiyinin sübutuna aşağıdakı müşahidə edilə bilən məlumat daxildir:

- borcalan və ya emitentin mühüm maliyyə çətinliyi yaşaması;
- müqavilə şərtinin pozulması, məsələn, defolt və ya ödənişin gecikməsi;
- Bank tərəfindən Bankın dəyişməyəcəyi şərtlərlə kredit və ya avansın restrukturlaşdırılması;
- borcalanın müflis olacağı və ya maliyyə-təşkilatı strukturunun dəyişəcəyi ehtimal edildikdə; və ya
- maliyyə çətinlikləri səbəbindən qiymətli kağızlar üçün fəal bazarın olmaması.

Borcalanın maliyyə vəziyyətinin pisləşməsinə görə şərtləri yenidən razılaşdırılmış kredit, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin ödənilməyəcəyi riskinin əhəmiyyətli dərəcədə azaldığı və dəyərsizləşmənin başqa əlamətlərinin olmadığı hallar istisna olmaqla, kredit üzrə dəyərsizləşmiş sayılır. Əlavə olaraq, ödənişi 90 gündən çox gecikdirilmiş kredit dəyərsizləşmiş sayılır.

Dövlət borcuna investisiyanın kredit üzrə dəyərsizləşmiş olub-olmadığını qiymətləndirərkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- İstiqraz üzrə gəlirlərdə əks olunan kredit qabiliyyətinin bazar qiymətləndirməsi.
- Kredit qabiliyyətinə reyting agentliklərinin qiyməti.
- Ölkənin yeni borc üçün kapital bazarlarına çıxış imkanı.
- Borcverənin könüllü və ya icbari borc bağışlama nəticəsində zərər çəkə biləcəyi borc restrukturlaşdırılması ehtimalı.
- Həmin ölkəyə “son instansiya borcverən” kimi lazımı dəstəyi göstərmək üçün beynəlxalq dəstək mexanizmlərinin olması və belə mexanizmlərdən istifadə ilə bağlı dövlət və agentliklərin niyyətinin əks olunduğu ictimai bəyannamələr. Bura həmin mexanizmlərin dərinliyinin və siyasi niyyətdən asılı olmayaraq tələb olunan meyarlara cavab vermək qabiliyyətinin olub-olmadığının qiymətləndirməsi daxildir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın təqdimatı

Gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı şəkildə təqdim edilir:

- *amortizasiya dəyərində ölçülən maliyyə aktivləri*: aktivlərin ümumi balans dəyərindən tutulma kimi
- *kredit öhdəlikləri və maliyyə təminatları üzrə müqavilələr*: ümumi olaraq, ehtiyat kimi;
- *maliyyə aləti həm istifadə edilmiş, həm də edilməmiş komponentlərdən ibarət olduqda və Bank kredit öhdəliyi komponenti üzrə gözlənilən kredit zərərinə istifadə edilmiş komponentdən ayrı müəyyən edə bilmədikdə*: Bank hər iki komponent üçün zərər ehtiyatını birgə təqdim edir. Birləşdirilmiş məbləğ istifadə edilmiş kredit komponentinin ümumi balans məbləğindən tutulma kimi təqdim edilir. İstifadə edilmiş kredit komponentinin ümumi balans məbləğindən sonra qalan zərər ehtiyatı ehtiyat kimi təqdim edilir.

Borcların silinməsi

Kreditlər maliyyə aktivlərini tam və ya qismən bərpa etmək üçün əsaslı gözlənti olmadığı təqdirdə tam və ya qismən silinir. Bu adətən Bank borcalanın silinməsi nəzərdə tutulan məbləği ödəmək üçün kifayət qədər pul vəsaiti yaradacaq aktivlərinin və ya gəlir mənbəyinin olmadığını müəyyən etdikdə baş verir. Bu qiymətləndirmə aktiv səviyyəsində həyata keçirilir.

Silinmiş məbləğlərin bərpası mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir hesabatında “maliyyə alətlərinin dəyərsizləşməsi zərərləri”nə daxil edilir.

Silinmiş maliyyə aktivləri ödənilməli məbləğlərin bərpası üzrə Bank prosedurlarına əməl etmək məqsədilə hüquqi tədbirlərin predmeti olaraq qalır.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl təbiiq olunan siyasət

Dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu

Hər hesabat tarixində Bank mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçota alınmamış maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını yoxlayırdı. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu zərər hadisənin aktivin (aktivlərin) ilkin tanınmasından sonra baş verdiyinə və aktiv (aktivlər) üzrə etibarlı şəkildə ölçülə bilən gələcək pul vəsaitlərinə təsirinə dair sübut olduqda dəyərsizləşmiş sayılırdı.

Əlavə olaraq, 90 gün və daha çox gecikdirilmiş pərakəndə krediti dəyərsizləşmiş sayılırdı.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşdiyinə dair obyektiv sübuta daxil edilirdi:

- borcalan və ya emitentin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi;
- borcalanın ödənişi gecikdirməsi və ya defoltu;
- Bank tərəfindən kredit və ya avansın Bankın əksini nəzərdən keçirməyəcəyi şərtlərlə restrukturlaşdırılması;
- borcalanın və ya emitentin müflisləşəcəyinin əlamətləri;
- qiymətli kağızın fəal bazarının yox olması; və ya
- aktivlər qrupuna dair qrupda borcalan və ya emitentlərin ödəmə vəziyyətində mənfi dəyişikliklər və ya qrupda defoltlarla nəticələnəcək iqtisadi vəziyyətlər kimi müşahidə edilə bilən məlumat.

Müqavilə üzrə pul vəsaitlərini geri almamaq riskinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və dəyərsizləşmənin digər göstəricilərinin olmadığına dair sübut olmadıqda, borcalanın vəziyyətinin pisləşməsi ilə əlaqədar şərtləri yenidən razılaşdırılmış kredit adətən dəyərdən düşmüş sayılırdı.

Bundan başqa, kapital qiymətli kağızlarına edilmiş investisiyanın ədalətli dəyərinin ilkin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya uzun müddət düşməsi dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu sayılırdı. Ümumilikdə, Bank 20% azalmanı “əhəmiyyətli” və doqquz aylıq müddəti “uzun müddət” sayırdı. Lakin xüsusi hallarda daha az azalmaya və ya daha qısa müddətə də bu anlayışlar aid edilirdi.

Bank kreditlər və debitor borcları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının dəyərsizləşməsi üzrə sübutu həm xüsusi aktiv səviyyəsində, həm də kollektiv səviyyədə nəzərdə keçirirdi. Bütün fərdi əhəmiyyətli kreditlər və debitor borcları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları xüsusi dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilirdi. Xüsusi dəyərsizləşmə baş vermədiyi müəyyən edilənlər kollektiv şəkildə baş vermiş, lakin hələ aşkar edilməmiş dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilirdi. Fərdi əhəmiyyətli olmayan kreditlər və debitor borcları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları, kreditləri və avansları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarını oxşar kredit riski xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılmaqla, kollektiv şəkildə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilirdi.

Dövlət borclarına investisiyanın dəyərdən düşüb-düşmədiyini qiymətləndirərkən Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alırdı:

- İstiqraz üzrə gəlirlərdə əks olunan kredit qabiliyyətinin bazar qiymətləndirməsi.
- Kredit qabiliyyəti üzrə reyting agentliklərinin qiyməti.
- Ölkənin yeni borc üçün kapital bazarlarına çıxış imkanı.
- Borcverənin borcu könüllü və ya məcburi şəkildə bağışlayaraq zərərə məruz qalması ilə nəticələncək borc restrukturlaşdırılması ehtimalı.
- Həmin ölkəyə “son instansiya borcverən” dəstəyi göstərmək üçün qüvvədə olan beynəlxalq dəstək mexanizmləri, o cümlədən dövlətlərin və agentliklərin bu mexanizmlərdən istifadə etməklə bağlı ictimai bəyanatlarda bildirdikləri niyyətləri. Bura bu mexanizmlərin dərinliyinin və, siyasi niyyətdən asılı olmayaraq, tələb olunan meyara cavab vermək imkanının olub-olmadığının qiymətləndirilməsi də daxildir.

Fərdi və ya kollektiv qiymətləndirmə

Dəyərsizləşmənin fərdi ölçülməsi rəhbərliyin gözlənilən pul vəsaitlərinin cari dəyəri üzrə ən yüksək proqnozlarına əsaslanırdı. Bu pul vəsaitlərini qiymətləndirərkən rəhbərlik borcalanın maliyyə vəziyyəti və mövcud təminatın xalis satış dəyəri haqqında mühakimələr yürüdürdü. Hər dəyərdən düşmüş aktiv öz məziyyətlərinə görə qiymətləndirilir və iş strategiyası və bərpa edilməsi mümkün sayılan pul vəsaitlərinin qiymətləndirilməsi Kredit Riski funksiyası tərəfindən müstəqil şəkildə təsdiqlənirdi.

Bircins kreditlər qrupu üçün kollektiv ehtiyat ödənişin gecikmə dərəcəsinə əsaslanan (roll rate) metodologiya kimi statistik üsullarla və ya kifayət qədər məlumatın olduğu kiçik portfəllərdə tarixi zərər dərəcəsi təcrübəsinə əsaslanan düstur yanaşmasından istifadə etməklə müəyyən edilirdi. Ödənişin gecikmə dərəcəsinə əsaslanan metodologiya zərər məbləğini hesablamaq üçün ödənişin gecikməsinə dair tarixi məlumatın təhlilinə əsaslanırdı. Rəhbərlik tarixi məlumata əsasən hesablanmış zərərin hesabat tarixində iqtisadi şərait və məhsul çeşidini əks etdirməsi üçün müvafiq düzəlişlərin edilməsi üçün mühakimə yürüdürdü.

Baş vermiş, lakin aşkar edilməmiş kredit zərərləri üzrə ehtiyat oxşar risk xüsusiyyətləri olan kredit və debitor borcları və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları portfəllərində baş verən zərərləri bu portfəllərdə dəyərsizləşmiş bəndin olduğuna dair sübut olduqda, lakin belə bəndləri aşkar etmək hələ mümkün olmadıqda qarşılayırdı.

Kollektiv zərər ehtiyatına olan ehtiyacı qiymətləndirərkən rəhbərlik kredit keyfiyyəti, portfelin ölçüsü, sıxlığı və iqtisadi amilləri nəzərə alırdı. Tələb olunan ehtiyatı hesablayarkən məxsusi zərərlərin necə modelləşdirildiyini müəyyən etmək və keçmiş təcrübə və mövcud iqtisadi şəraitə əsasən lazımi məlumat parametrlərini müəyyən etmək üçün ehtimallar irəli sürülürdü. Ehtiyat məbləğinin dəqiqliyi kollektiv ehtiyatı müəyyən edərkən istifadə edilən model ehtimallarından və parametrlərdən asılı olurdu.

Kollektiv şəkildə baş vermiş, lakin hələ aşkar edilməmiş zərər üzrə ehtiyatın şamil edildiyi kreditlər dəyərsizləşmiş sayılmırdı.

Dəyərsizləşmənin ölçülməsi

Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər balans dəyəri ilə aktivin ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılmış ehtimal edilən gələcək pul vəsaitlərinin cari dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanırdı. Satıla bilən aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərər balans dəyəri ilə ədalətli dəyər arasında fərq kimi hesablanırdı.

Dəyərsizləşmə üzrə bərpa

- *Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən aktivlər üçün:* dəyərsizləşmə tanındıqdan sonra baş verən hadisə dəyərsizləşmə üzrə zərərin azalmasına səbəb olduqda dəyərsizləşmə üzrə zərərdə azalan məbləğ mənfəət və ya zərərdə bərpa edilirdi.
- *Satıla bilən borc qiymətli kağızları üçün:* sonrakı dövrdə dəyərsizləşmiş borc qiymətli kağızının ədalətli dəyəri artdıqda və bu artım obyektiv olaraq dəyərsizləşmə üzrə zərər tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə ilə bağlı olduqda, dəyərsizləşmə üzrə zərər məbləği mənfəət və ya zərərdə bərpa edilirdi; əks təqdirdə ədalətli dəyərdə istənilən artım sair məcmu gəlirdə tanınırdı.

Dəyərdən düşmüş satıla bilən kapital qiymətli kağızının ədalətli dəyərində sonradan baş vermiş istənilən bərpa hadisəsi həmişə sair məcmu gəlirdə tanınırdı.

Təqdimat

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınırdı və kreditlər və debitor borcları və ya ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının ehtiyat uçotunda əks olunurdu. Dəyərdən düşmüş aktivlər üzrə faizlər diskont dərəcəsinin açılması ilə tanınırdı.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının dəyərdən düşməsi üzrə zərərlər kapitalda ədalətli dəyər ehtiyatında yığılan zərərləri mənfəət və ya zərərdə təsnif etməklə tanınırdı. Kapitaldan çıxarılıb mənfəət və ya zərərdə təsnif edilən toplam zərər, əsas ödəniş və amortizasiya çıxılmaqla, alış qiyməti və mənfəət və ya zərərdə əvvəlcədən tanınan hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, cari ədalətli dəyər arasındakı fərq idi. Effektiv faiz üsulunun tətbiqi şamil edilən dəyərsizləşmədə dəyişikliklər faiz gəlirinin komponenti kimi əks olunurdu.

Borcların silinməsi

Bank borcun geri qaytarılmasına dair real gözləntilər olmadıqda krediti və ya investisiya borc qiymətli kağızlarını (qismən və ya tam) və əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərərləri silirdi.

İlkin dəyərdə uçota alınan maliyyə aktivləri

İlkin dəyərdə uçota alınan maliyyə aktivləri, kotirovkasız kapital alətləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərində uçota alınmayan satıla bilən maliyyə aktivlərinə aid edilirdi, belə ki, onların ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilmirdi.

Belə investisiyaların dəyərdən düşməsinə dair obyektiv sübut olduqda dəyərsizləşmə üzrə zərər investisiyanın balans dəyəri ilə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin cari dəyəri (oxşar maliyyə aktivləri üzrə cari gəlirlilik dərəcəsində diskontlaşdırılmış) arasında fərq kimi hesablanırdı.

İnvestisiyaların dəyərsizləşməsi üzrə bütün zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınırdı və bərpa olunmurdu.

Satıla bilən maliyyə aktivləri

Satıla bilən maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər sair məcmu gəlirdə tanınmış toplam zərəri mənfəət və ya zərəre təsnif etməklə tanınırdı. Sair məcmu gəlirdən mənfəət və ya zərəre təsnif edilmiş toplam zərər əsas məbləğ və amortizasiya çıxılmış alış qiyməti ilə əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmış cari ədalətli dəyər arasındakı fərqi təşkil edirdi. Zaman dəyəri ilə bağlı dəyərsizləşmə ehtiyatlarında dəyişikliklər faiz gəlirlərinin komponenti kimi əks olunurdu.

Sonrakı dövrdə dəyərdən düşmüş satıla bilən borc qiymətli kağızının ədalətli dəyəri artdıqda və artım obyektiv olaraq dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə tanındıqdan sonra baş vermiş hadisə ilə bağlı olduqda, dəyərsizləşmə üzrə zərər bərpa edilir və bərpa edilmiş məbləğ mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Lakin dəyərdən düşmüş satıla bilən kapital qiymətli kağızının ədalətli dəyərinin sonradan bərpa edilmiş məbləği sair məcmu gəlirdə tanınırdı.

(v) Ədalətli dəyərin ölçülməsi prinsipləri

Ədalətli dəyər əməliyyat tarixində bazar iştirakçıları tərəfindən nizamlı əməliyyat nəticəsində və ya həmin tarixdə Banka ən əlverişli bazarda aktivin satışından və ya öhdəliyin ötürülməsindən yaranan məbləğdir. Öhdəliyin ədalətli dəyəri fəaliyyətsizlik riskini əks etdirir.

Bazar qiyməti mövcud olduqda, Bank maliyyə alətlərini həmin maliyyə alətləri üçün ədalətli dəyəri cari bazar qiyməti ilə müəyyən edir. Aktiv və ya öhdəlik üçün əməliyyatlar kifayət qədər müntəzəm və kifayət həcmdə aparıldıqda bazar fəal hesab edilir.

Maliyyə aləti üçün fəal bazar yoxdursa, Bank ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsulundan istifadə etməklə təyin edir. Seçilmiş qiymətləndirmə üsulu bazar məlumatlarından maksimum istifadə edir, Banka məxsus olan ehtimallara mümkün qədər az əsaslanır, bazar iştirakçılarının qiymət qoyarkən nəzərə aldıkları bütün faktorları özündə birləşdirir.

Maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiyməti, yəni verilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəridir. Əgər Bank ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqləndiyini müəyyən edərsə və ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktiv və öhdəlik üçün kotirovka olunan qiymətlə sübut oluna bilmədikdə, eləcə də müşahidə edilə bilən bazarlardan olan məlumatlar vasitəsilə qiymətləndirmə metoduna əsaslanmadıqda, maliyyə aləti ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərlə əməliyyat qiyməti arasına fərqin aradan qaldırılmasına uyğunlaşdırılmış ilkin ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Nəticədə, fərq, qiymətləndirmənin müşahidə edilə bilən bazar məlumatı ilə əsaslandırılmasından, yaxud əməliyyatın bağlanma tarixindən gec olmayaraq, alətin istifadə müddəti ərzində uyğun əsasla mənfəət və zərərdə tanınır.

Ədalətli dəyərində ölçülən aktiv və ya öhdəlik təklif qiyməti və satış qiymətinə malik olduqda, Bank aktivləri və uzun mövqeləri təklif qiymətində, öhdəlikləri və qısa mövqeləri ilə satış qiymətində qiymətləndirir.

Bank dəyişikliyin baş verdiyi hesabat müddətinin sonuna ədalətli dəyər iyerarxiyasında səviyyələr arasında transferləri tanıyır.

(vi) Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, Bankın hazırda qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququnun, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyətinin olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Bank gələcək hadisə üzrə şərti olmadıqda və biznesin normal gedişində, Bankın və onun tərəf müqabillərinin defoltu, ödəmə qabiliyyətinin itirilməsi və ya iflası zamanı tətbiq oluna bildikdə, əvəzləşdirmək hüququna malikdir.

(f) Müştərilərə verilmiş kreditlər

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda “Müştərilərə verilmiş kreditlər” bəndinə müştərilərə verilmiş amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən kreditlər daxildir (bax: Qeyd 3(e)(i)); onlar ilk olaraq məxsusi birbaşa əməliyyat xərcləri əlavə edilməklə ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilir.

1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl tətbiq olunan siyasət

Müştərilərə verilən kreditlər fəal bazarda qiyməti təyin edilməyən və Bankın dərhal və ya yaxın müddətdə satmağı planlaşdırmadığı ödənişi sabit olan və ya təyin edilə bilən qeyri-törəmə maliyyə aktivlər idi.

Müştərilərə verilmiş kreditlərə kreditlər və debitor borcları kimi təsnif edilənlər daxil idi.

Müştərilərə verilmiş kreditlər ilkin olaraq əlaqədar birbaşa əməliyyat xərcləri daxil olmaqla ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülürdü.

(g) İnvestisiya qiymətli kağızları

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən tətbiq edilən siyasət

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda “investisiya qiymətli kağızları” bəndinə daxildir:

- amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən borc investisiya qiymətli kağızları (bax: Qeyd 3(e)(i)); bura ilkin olaraq əlaqədar birbaşa əməliyyat xərcləri daxil olmaqla ədalətli dəyərdə, daha sonra effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülənlər daxildir;
- sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülən kapital investisiya qiymətli kağızları (bax: Qeyd 3(e)(i)).

1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəl tətbiq olunan siyasət

İnvestisiya qiymətli kağızları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə ölçülürdü. Mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə ölçülməyən investisiya qiymətli kağızlarında bu dəyərə məxsusi birbaşa əməliyyat xərcləri də əlavə edilirdi. Daha sonra bu qiymətli kağızlar təsnifatından asılı olaraq ya ödəniş tarixinədək saxlanılan, ya mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərdə ölçülən, ya da satıla bilən aktivlər kimi uçota alınır.

Ödəniş tarixinə kimi saxlanılan investisiyalar

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar sabit və ya müəyyən edilə bilən ödənişləri, sabit ödəniş müddəti olan və Bankın ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və qabiliyyəti olan, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə ölçülən və ya satıla bilən alət kateqoriyasına təsnif edilməyən qeyri-törəmə aktivləri idi.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə uçota alınır (bax: Qeyd 3(e)(iv)). Əhəmiyyətsiz olmayan məbləğdə ödəniş tarixinə kimi saxlanılan investisiyaların satışı və ya yenidən təsnifatı ödəniş tarixinədək saxlanılan bütün investisiyaların satıla bilən investisiya kimi təsnif edilməsi ilə nəticələnə və Bankın cari və növbəti iki ildə investisiya qiymətli kağızlarını ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya kimi təsnif etməsinə mane ola bilərdi. Bununla belə, aşağıdakı hallarda satış və ya yenidən təsnifat bütün investisiyaların yenidən təsnif edilməsi ilə nəticələnmirdi:

- satış və ya yenidən təsnifat ödəniş müddətinə yaxın zamanda baş verdiyi üçün faizin bazar dərəcəsinə dəyişiklik maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərində əhəmiyyətli təsir göstərmədikdə;
- satış və ya yenidən qiymətləndirmə Bank aktiv üzrə ilkin əsas məbləği topladıqdan sonra baş verdikdə;
- satış və ya yenidən təsnifat Bankın heç bir halda proqnoz və ya nəzarət edə bilməyəcəyi təkrarlanmayan hadisələrlə əlaqədar baş verdikdə.

Satıla bilən investisiyalar

Satıla bilən investisiyalar satıla bilən qeyri-törəmə investisiyalar kimi təyin edilir və ya maliyyə aktivlərinin ayrıca kateqoriyası kimi təsnif edilmirdi. Satıla bilən investisiyalara borc qiymətli kağızları daxildir. Kotirovka edilməmiş və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilinməyən kapital qiymətli kağızları ilkin dəyərdə uçota alınır. Qalan bütün satıla bilən investisiyalar ilkin tanınmadan sonra ədalətli dəyərdə ölçülürdü.

Faiz gəliri effektiv faiz üsulu ilə mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Bank dividendlər aldıqda dividend gəlirləri mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Satıla bilən borc qiymətli kağız investisiyaları üzrə xarici valyuta mübadiləsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə tanınırdı. Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və ya zərərdə tanınırdı (bax: Qeyd 3(e)(iv)).

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər xaric (bax: Qeyd 3(e)(iv)), ədalətli dəyərdə baş verən digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə tanınır və kapital daxilində ədalətli dəyər ehtiyatı kimi göstərilirdi. İnvestisiya satıldıqda kapitalda yığılan gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərəyə təsnif edilirdi.

Qeyri-törəmə maliyyə aktivi kredit və debitor borcları meyarlarına cavab verdikdə və Bankın proqnozlaşdırıla bilən zamana və ya ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və qabiliyyəti olduğu təqdirdə satıla bilən investisiya kateqoriyasından çıxarılıb kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına təsnif edilirdi.

(h) Depozitlər, buraxılmış borc qiymətli kağızları və subordinasiya öhdəlikləri

Birbaşa məxsusi əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə ölçülən bank depozitləri və qalıqları, müştərilərin cari hesabları və əmanətləri, subordinasiya borcları və sair borc öhdəlikləri, Bankın mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyər kateqoriyasına aid etdiyi öhdəliklər istisna olmaqla, sonradan effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyərdə hesablanır (bax: Qeyd 3(e)(v)).

1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən Bank maliyyə öhdəliyini mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına aid etdikdə öhdəliyin ədalətli dəyərində kredit risklərindəki dəyişikliklə bağlı yaranan fərq sair məcmu gəlirdə öhdəlik üzrə kredit ehtiyatı kimi təqdim olunur. Maliyyə öhdəliyinin ilkin tanınması zamanı Bank öhdəliyin kredit riski ilə bağlı ədalətli dəyərində yaranan fərqi sair məcmu gəlirdə təqdim etməyin mənfəət və ya zərərdə uçot təhrifləri yaradacağını və ya artıracağını yoxlayır. Bu yoxlama aşağıdakıları müqayisə etmək üçün regressiya analizi ilə həyata keçirilir:

- öhdəliyin kredit riskində dəyişikliklərlə bağlı ədalətli dəyərində fərq; ilə
- müvafiq alətin ədalətli dəyərində gözlənilən dəyişikliklərin mənfəət və ya zərəyə təsiri.

Öhdəliyin kredit ehtiyatında təqdim olunan məbləğlər sonradan mənfəət və ya zərəyə köçürülmür. Bu alətlərin tanınması dayandırıldıqda öhdəliyin kredit ehtiyatındakı əlaqəli toplam məbləğ bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

(i) Əmlak və avadanlıq

(i) Mülkiyyətdə olan aktivlər

Əmlak və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır və onlar aşağıda göstəriləyi kimi yenidən qiymətləndirilmiş məbləğlərdə qeyd olunub.

Əmlak və ya avadanlıqlar müxtəlif faydalı istifadə müddətləri olan böyük komponentlərdən ibarət olduqda, onların uçotu ayrı-ayrı əmlak və avadanlıq kimi aparılır.

(ii) Yenidən qiymətləndirmə

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi mütəmadi əsasda aparılır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binalar üzrə ədalətli dəyərin dəyişməsindən asılıdır. Binaların yenidən qiymətləndirilməsi artımı sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır, lakin belə artımın bundan əvvəl mənfəət və zərər uçotunda tanınmış eyni aktivin yenidən qiymətləndirməsinin azalmasını əvəz etdiyi və nəticə etibarı ilə, mənfəət və zərərdə tanındığı hal istisna edilir. Binaların yenidən qiymətləndirilməsində azalma mənfəət və zərərdə tanınır, lakin belə azalmanın bundan əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınmış eyni aktivin yenidən qiymətləndirməsinin artmasını əvəz etdiyi və nəticə etibarı ilə, sair məcmu gəlirdə tanındığı hal istisna edilir.

(iii) Amortizasiya

Amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında mənfəət və ya zərərə aid edilir. Amortizasiya aktiv əldə edildiyi tarixdən yaxud, daxili qaydada inşa edilən aktivlər halında, aktiv tam istifadə üçün hazır olduğu tarixdən etibarən başlanır. Torpaq üzrə amortizasiya hesablanmır. Təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı kimidir:

- binalar	50 il
- kompüterlər	10 il
- mebel və avadanlıqlar	10 il
- nəqliyyat vasitələri	7 il

(j) Qeyri-maddi aktivlər

Alınmış qeyri-maddi aktivlər ilkin dəyərdən amortizasiya və dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra göstərilir.

Alınmış kompüter lisenziyaları və proqram təminatı onların istifadəyə yararlı hala gətirmək üçün çəkilmiş hər bir xərc əsasında kapitallaşdırılır.

Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası düz xətt metodu əsasında mənfəət və zərərdə tanınır. Qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən istifadə müddəti 5-10 ildir..

(k) Satış üçün saxlanılan aktivlər

Uzunmüddətli aktivlər və ya ilk növbədə davamlı istifadə ilə deyil, satış ilə bərpa olunması gözlənilən aktiv və öhdəliklərdən ibarət realizasiya qrupları satış üçün saxlanılan alət kimi təsnif edilir. Satış üçün saxlanılan kimi təsnif edilməzdən əvvəl aktivlər və ya realizasiya qrupunun komponentləri Bankın uçot siyasətlərinə əsasən yenidən qiymətləndirilir. Bundan sonra bir qayda olaraq aktivlər və ya realizasiya qrupu balans dəyərinin ən kiçik qiymətində və satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərinə ölçülür.

(l) Ehtiyatlar

Bankın keçmiş dövrlərdə baş vermiş hadisə nəticəsində müəyyən hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyi olduqda və həmin öhdəliyin ödənilməsi üçün iqtisadi faydaların məxaricinin tələb olunacağı ehtimal olunduqda, ehtiyat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunur. Təsiri əhəmiyyətli olduqda, ehtiyatlar pul vəsaitlərinin vaxt baxımından dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergiqoymadan əvvəlki dərəcə və müvafiq olarsa, həmin öhdəliyə aid olan xüsusi risklər əsasında gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılması yolu ilə müəyyənləşdirilir.

(m) Maliyyə təminatları və kredit öhdəlikləri

Maliyyə təminatları borcalan borc alətinin şərtlərinə uyğun olaraq vaxtında ödəniş edə bilmədikdə təminat sahibinin məruz qaldığı zərəri qarşılamaq üçün Bankın müəyyən ödənişlər etməsini tələb edən müqavilələrdir. Kredit öhdəlikləri əvvəlcədən müəyyənləşdirilmiş şərtlər və müddətlər altında kredit vermək üçün öhdəliklərdir.

Verilən maliyyə təminatları və ya bazarda mövcud faiz dərəcəsindən aşağı faizlə kredit vermək öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə, daha sonra aşağıdakı şəkildə ölçülür:

- *1 yanvar 2018-ci il tarixindən:* MHBS 9-a əsasən müəyyən edilmiş zərər üzrə ehtiyatın ən yüksək qiyməti (bax: Qeyd 3(e)(iv)) və müvafiq olduqda, MHBS 15 standartının prinsiplərinə əsasən tanınmış toplam gəlir məbləği çıxılmaqla ilkin tanınmış qiymət; və
- *1 yanvar 2018-ci il tarixinədək:* təminat və ya öhdəliyin istifadə müddəti boyu amortizasiya edilmiş ilkin ədalətli dəyəri əks etdirən ən yüksək qiymətdə və müqavilə üzrə ödəniş ehtimalı yarandıqda öhdəliyi yerinə yetirmək üçün gözlənilən ödənişin cari dəyərinə.

Bank mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyalı kredit verməmişdir.

Digər kredit öhdəlikləri üçün:

- *1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən:* Bank zərər üzrə ehtiyatı tanıyır (bax: Qeyd 3(e)(iv));

- 1 yanvar 2018-ci il tarixinədək: Bank müqavilə şərtləri ağır sayıldıqda MUBS 37-ə əsaslanan ehtiyatı tanıyırdı.

Maliyyə təminatları və kredit öhdəliklərindən yaranan öhdəliklər ehtiyatlara daxil edilir.

(n) Nizamnamə kapitalı

(i) Adi səhmlər

Adi səhmlər kapital kimi təsnifləşdirilir. Adi səhmlərin və səhm opsiyonların buraxılmasına bilavasitə aid edilə bilən xərclər vergiqoyma baxımından heç bir nəticə olmadan kapitaldan tutulma kimi uçota alınır.

(ii) Dividendlər

Bankın dividendləri elan edib ödəmək imkanları Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada tənzimlənir.

Adi səhmlərə aid olan dividendlər elan edildiyi müddətdə bölüşdürülməmiş mənfəətdə əks olunur.

(o) Vergiqoyma

Mənfəət vergisi cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir. Mənfəət vergisi mənfəət və zərərdə tanınır, bu vergi sair məcmu gəlirlərlə və ya bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlarla bağlı olduqda isə, sair məcmu gəlirdə və ya bilavasitə kapitalda tanınır.

(i) Cari vergi

Cari vergi xərclərinə il üzrə vergilərə cəlb olunan gəlir üzrə gözlənilən ödənilməli vergilər və əvvəlki illər üçün ödənilməli vergilərdə hər hansı düzəlişlər daxildir. Həmin xərclər hesabat tarixində qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müəyyənləşdirilir.

(ii) Təxirə salınmış vergi

Deferred Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri ilə vergiqoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğləri arasında olan müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış vergi aşağıdakı müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- nə uçot, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərəre təsir göstərməyən əməliyyatda aktiv və ya öhdəliklərin ilkin tanınması.

Təxirə salınmış vergi aktivini yalnız o zaman uçota alınır ki, istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, istifadə edilməmiş vergi güzəştlərinin, müvəqqəti fərqlərin əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun. Gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət müvafiq vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpası əsasında müəyyən edilir. Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin məbləği təxirə salınmış vergi aktivini tam tanımaq üçün kifayət deyilsə, gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət Bankda ayrı-ayrı törəmə müəssisələr üzrə biznes planlar əsasında nəzərə alınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və əlaqəli vergi gəlirləri yaranmadığı təqdirdə müəyyən miqdarda azaldılır; gələcəkdə vergi tutulan mənfəətlər artıqda, bu azaldılmalar geri qaytarılır.

Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində təkrar qiymətləndirilir və o zaman uçota alınır ki, onların əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun.

Təxirə salınmış vergi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunlara uyğun olaraq, müvəqqəti fərqlərə onlar ləğv ediləcəyi zaman tətbiq ediləcək gözlənilən vergi dərəcələri əsasında müəyyən olunur.

Təxirə salınmış verginin ölçülməsi hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa etmək və ya müəyyənləşdirmək üçün Bankın gözlədiyi qaydada vergi nəticələrini əks etdirir.

Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliklərini müəyyən etmək üçün Bank qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin təsirini, əlavə vergiləri, penyalari və ödənilməmiş faizləri nəzərə alır.

(p) Müqayisəli məlumat

MHBS 9-un tətbiqinin nəticəsində Bank maliyyə hesabatlarının ilkin formalarında bəzi bəndlərin təqdimatına dəyişiklik etmişdir. Müqayisəli məlumat cari dövrdəki təqdimatda dəyişikliklərə uyğun gəlməsi üçün yenidən təsnif edilmişdir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın təqdimatında əsas dəyişikliklərin təsiri 30-cu qeyddə açıqlanmışdır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın təqdimatında əsas dəyişikliklərin təsiri aşağıdakı kimidir:

“Satıla bilən maliyyə aktivləri” və “ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar” “investisiya qiymətli kağızları” bəndi tərkibində təqdim edilmişdir;

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın təqdimatında əsas dəyişikliklərin təsiri aşağıdakı kimidir:

“Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyaların alınması” bəndi “investisiya qiymətli kağızlarının alınması” kimi təqdim edilmişdir.

“Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının satışı və ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyaların ödənilməsi” bəndi “İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışı və ödənilməsi üzrə daxilolmalar” kimi təqdim edilmişdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda (“Faiz gəlirləri” bəndinin “Effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəlirləri” adlandırılması istisna olmaqla) və kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda heç bir dəyişiklik edilməmişdir.

(q) Tətbiq edilməmiş yeni standartlar və şərhlər

1 yanvar 2019-cu il tarixindən başlayaraq illik dövrlər üçün bir sıra yeni standartlar və standartlara dəyişikliklər erkən tətbiqinə icazə verilməklə qüvvəyə minmişdir, lakin Bank, 2017-ci ilin oktyabr ayında buraxılmış MHBS 9 “Mənfə təminatlı vaxtından əvvəl ödəniş xüsusiyyətləri” istisna olmaqla, bu maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən bu standartları tətbiq etməmişdir.

MHBS 16 İcarələr

Bank 1 yanvar 2019-cu il tarixindən başlayaraq MHBS 16 “İcarələr” standartını tətbiq etməlidir. Bank MHBS 16-nın ilkin tətbiqinin maliyyə hesabatlarına göstərəcəyi təsiri aşağıdakı şəkildə qiymətləndirmişdir. 1 yanvar 2019-cu ildə tətbiq ediləcək standartın faktiki təsirləri fərqli ola bilər, belə ki:

- Bank yeni İT sistemlərinə nəzarət sınaqları və qiymətləndirməni hələ yekunlaşdırmayıb; və
- yeni uçot siyasətləri Bankın ilkin tətbiq tarixinin daxil olduğu ilk maliyyə hesabatlarını təqdim etdiyi tarixədək dəyişə bilər.

MHBS 16 icarəçilər üçün vahid, balans üzrə icarə uçotu modelini təqdim edir. İcarəçi aktivdən istifadə hüququnu təqdim edən aktivi və icarə ödənişləri etmək öhdəliyini təqdim edən icarə öhdəliyini tanıyır. Qısamüddətli icarələr və aşağı dəyərli maddələrin icarələri üçün əlavə istisnalar mövcuddur. İcarədarın uçotu cari standarta oxşar olaraq qalır – yəni icarədarlar icarələri maliyyə və ya əməliyyat icarələri kimi təsnif etməyə davam edirlər.

MHBS 16, MUBS 17 “İcarələr”, BMHŞK 4 “Müqaviləyə icarə elementinin daxil olub-olmadığının müəyyən edilməsi”, ŞDK “Əməliyyat İcarələri – Stimullar” və ŞDK-27 “İcarənin Hüquqi Formasını Nəzərdə Tutan Əməliyyatların Mahiyyətinin Qiymətləndirilməsi” daxil olmaqla, mövcud icarələr təlimatında dəyişikliklər edir.

i. Bankın icarəçi olduğu icarələr

Bank maliyyə hesabatlarına mümkün təsirlərin ilkin qiymətləndirməsini həyata keçirmişdir, lakin ətraflı qiymətləndirmə hələ tamamlanmamışdır. MHBS 16-nın ilkin tətbiq dövründə maliyyə hesabatlarına faktiki təsiri gələcək iqtisadi şəraitdən, Bankın icarə portfelinin inkişafından, Bankın hər hansı icarə yenilənməsi funksiyalarını tətbiq edib-etməyəcəyinə dair qiymətləndirməsindən və Bankın praktiki faydalar və tanınmaya dair güzəştlərdən istifadə etmə dərəcəsindən asılı olacaqdır.

Bank ofis binalarının əməliyyat icarələri üçün yeni aktiv və öhdəlikləri tanıyacaq. Bu icarələrlə bağlı xərclərin təbiəti dəyişəcək, belə ki, MHBS 16 düzxətli əməliyyat icarəsi xərclərini istifadə hüququ aktivləri üçün amortizasiya xərcləri və icarə öhdəlikləri üçün faiz xərcləri ilə əvəz edir.

Əvvəllər Bank əməliyyat icarə xərclərini icarə müddəti boyu düzxətli əsasla tanıyırdı və aktivləri və öhdəlikləri yalnız faktiki icarə ödənişləri və tanınan xərclər arasında zaman fərqi olduğu təqdirdə tanıyırdı.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın xitam verilə bilinməyən icarə müqavilələri yoxdur.

ii. Bankın icarədar olduğu müqavilələr

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın icarədar olduğu icarələri yoxdur.

iii. Keçid

Bank MHBS 16-nı ilkin olaraq dəyişiklik edilmiş retrospektiv yanaşmadan istifadə etməklə 1 yanvar 2019-cu il tarixindən tətbiq etməyi planlaşdırır. Odur ki, MHBS 16-nın tətbiqinin cəmi effekti müqayisəli məlumat üzrə təkrar hesabat verilmədən 1 yanvar 2019-cu il tarixində bölüşdürülməmiş mənfəətin ilkin qalıqlarına düzəliş şəklində tanınacaq.

Bank keçid zamanı icarə anlayışından azada olmaq kimi praktiki faydalardan yararlanmağı düşünür. Bu o deməkdir ki, Bank 1 yanvar 2019-cu il tarixinədək bağladığı və MUBS 17 və BMHŞK 4-ə əsasən icarə adlandırdığı bütün müqavilələrə MHBS 16-nı tətbiq edəcək.

Digər standartlar

Aşağıdakı düzəliş edilmiş standartların və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

- *BMHŞK 23 Vergi hesablanması ilə bağlı qeyri-müəyyənlik*
- *Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli faizlər (MUBS 28-ə düzəlişlər);*
- *Plana Düzəlişlərin, İxtisar və ya Ödənişin edilməsi (MUBS 19-a Düzəlişlər);*
- *MHBS 2015-2017 Dövründə illik təkmilləşdirmələr – müxtəlif standartlar;*
- *MHBS-da Konseptual Sənədə İstinadlara düzəlişlər;*
- *MHBS 17 Sığorta Müqavilələri*

4 Xalis faiz gəlirləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Effektiv faiz üsulu ilə hesablanmış faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	27,100	19,981
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8,136	4,792
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	2,156	1,164
İnvestisiya qiymətli kağızları	596	617
	37,988	26,554
Faiz xərcləri		
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	9,445	9,320
Bank depozitləri və sair borc öhdəlikləri	2,006	3,028
Subordinasiya borc öhdəlikləri	1,473	1,290
	12,924	13,638
	25,064	12,916

5 Haqq və komissiya gəlirləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Plastik kart əməliyyatları	2,869	2,493
Pul vəsaitlərinin çıxarılması	1,914	1,997
Hesablaşma	1,741	1,474
Zəmanət məktubları	613	-
Xarici valyuta mübadiləsi	509	509
Sair	269	393
	7,915	6,866

İcra öhdəlikləri və gəlir tanıma siyasətləri

Müştərilərlə müqavilələrdən gələn haqq və komissiya gəlirləri müqavilədə müəyyən edilmiş ödəniləcək məbləğ əsasında ölçülür. Bank gəliri xidmət üzərində nəzarət müştəriyə ötürüldükdən sonra tanıyır.

Növbəti cədvəldə müştərilərlə müqavilələr üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təbiəti və zamanlaması, habelə əhəmiyyətli ödəniş müddətləri və əlaqəli gəlir tanınması siyasəti haqqında məlumat təqdim olunmuşdur:

Xidmət növü	Əhəmiyyətli ödəniş müddətləri daxil olmaqla icra öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin təbiəti və zamanlaması	MHBS 15-ə əsasən gəlirin tanınması (1 yanvar 2018-ci il tarixindən etibarən)
Pərakəndə və korporativ bank xidmətləri	Bank overdraft xidmətləri, pərakəndə və korporativ müştərilərə bankçılıq, xarici valyuta, kredit kartı əməliyyat xidmətlərini göstərir. Qarşılıqlı mübadilə, xarici valyuta əməliyyatları və overdraftlara görə əməliyyat haqları əməliyyat baş verərkən müştəri hesabından çıxılır.	Əməliyyatlardan gələn gəlir əməliyyat baş verən zaman tanınır.
	Bank verdiyi təminat məktublarına görə müştərilərdən komissiya alır.	Müştəri müəssisənin fəaliyyət nəticəsini müəssisə bu fəaliyyəti göstərməyə davam edərkən qəbul edib istehlak etdiyi üçün, Bank gəliri müəyyən müddət ərzində tanınır.

6 Haqq və komissiya xərcləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Plastik kart əməliyyatları	2,306	1,690
Broker xidməti	452	303
Hesablaşmalar	399	450
Pul vəsaitlərinin çıxarılması	233	355
Sair	423	219
	3,813	3,017

7 Dəyərsizləşmə üzrə bərpa (zərərlər)

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə bərpa/(zərər)	3,527	(7,816)
Satış üçün saxlanılan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərər	(1,532)	(521)
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlərin dəyərsizləşməsi üzrə bərpa	266	-
Sair aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərər	(35)	-
Sair öhdəliklərin dəyərsizləşməsi üzrə zərər	(190)	-
	2,036	(8,337)

8 İşçi heyəti xərcləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
İşçilərin əmək haqqı	10,526	7,245
Sosial Müdafiə Fonduna ödəmələr	2,369	1,589
	12,895	8,834

9 Sair ümumi inzibati xərclər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Əməliyyat icarəsi xərcləri	1,077	807
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	982	812
Müştəri əmanətlərinin sığortalanması	942	958
Təmir və texniki xidmət	745	572
Reklam və marketinq	710	221
Üzvlük haqları	660	385
Ofis xərcləri	635	362
Binaların təhlükəsizliyi	569	537
Peşəkar xidmət haqları	502	426
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	465	261
Rabitə xərcləri	457	439
Nəqliyyat və səfər xərcləri	251	157
Nəqliyyatdan istifadə xərcləri	185	123
Sair xərclər	579	619
	8,759	6,679

10 Mənfəət vergisi xərci

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Cari il üzrə vergi xərcləri	-	-
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və bərpası səbəbindən təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin hərəkəti	2,576	177
Əvvəlki dövrdə tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərinin istifadəsi	(2,576)	(177)
Cəmi mənfəət vergisi xərci	-	-

2018-ci ildə cari və təxirə salınmış vergi üçün müvafiq vergi dərəcəsi 20% (2017: 20%) təşkil edir.

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə effektiv vergi dərəcəsinin üzləşdirilməsi:

	2018 AZN'000	%	2017 AZN'000	%
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	11,933		217	
Müvafiq vergi dərəcəsinə mənfəət vergisi	2,387	20.0	43	20.0
Əvvəlki dövrdə tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərinin istifadəsi	(2,576)	(22.0)	(177)	(81.6)
Tutulmayan xərclər	189	2.0	134	61.6
Cəmi mənfəət vergisi xərci	-	-	-	-

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri

Maliyyə hesabatlığı məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans məbləğləri ilə vergi qoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğlər və növbəti dövrlərə keçirilən vergi zərərləri arasındakı müvəqqəti fərqlər nəticəsində 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə xalis təxirə salınmış vergi aktivləri yaranmışdır. Bu təxirə salınmış vergi aktivləri hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmır. Gələcək vergi güzəştləri yalnız o zaman realizasiya olunacaq ki, istifadə olunmayan vergi zərərlərinin istifadə oluna biləcəyi mənfəət mövcud olsun və qanun və qaydalarda Bankın gələcək dövrlərdə tutulmalar iddia etmək qabiliyyətinə mənfəə təsir edən dəyişiklik baş verməsin. Bu gələcək vergi güzəştləri onların realizasiyası ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərlə əlaqədar olaraq tanınmır.

Tutula bilən müvəqqəti fərqlər cari vergi qanunvericiliyinə əsasən qüvvədən düşür. Növbəti dövrə keçirilən vergi zərəri müvafiq olaraq 2022-ci ildə qüvvədən düşür.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində tamamlanan illərdə müvəqqəti fərqlərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi təqdim olunur::

2018	1 yanvar	Mənfəət və ya	
AZN'000	2018-ci il	zərərdə tanınmış	31 dekabr 2018-ci il
Növbəti dövrə köçürülmüş vergi zərəri	4,525	(960)	3,565
Müştərilərə verilmiş kreditlər	4,171	(1,338)	2,833
Əmlak və avadanlıq	(237)	248	11
Sair aktivlər	176	(176)	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	(30)	-	(30)
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	192	(350)	(158)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(8,348)	2,576	(5,772)
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri (öhdəlikləri)	449	-	441

2017	1 yanvar	Mənfəət və ya	Sair məcmu	Kapitalda	1 dekabr 2017-ci
AZN'000	2017-ci il	zərərdə tanınmış	gəlirdə tanınmış	tanınmış	il
Növbəti dövrə köçürülmüş vergi zərəri	2,433	2,092	-	-	4,525
Müştərilərə verilmiş kreditlər	5,412	(2,500)	-	-	2,912
Sair aktivlər	72	104	-	-	176
Satıla bilən maliyyə aktivləri	(15)	-	(15)	-	(30)
Banklardan alınmalı vəsaitlər	(194)	58	-	-	(136)
Əmlak və avadanlıq	(329)	69	-	23	(237)
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	(7,346)	177	(15)	23	(7,169)
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri (öhdəlikləri)	33	(177)	(15)	23	41

11. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Nağd pul vəsaitləri	31,313	32,429
ARMB-da nostro hesablar	196,477	132,590
Digər banklarda nostro hesablar və overnayt yerləşdirmələri		
- reytingi BBB- dən BBB+ dək	15,865	32,590
- reytingi BB- dən BB+ dək	748	1,636
- reytingi B- dən B+ dək	18,613	68
- reytingi CCC- dən CCC+ dək	-	837
- reytingsiz	2,564	1,649
Digər banklarda cəmi nostro hesablar və overnayt yerləşdirmələri	37,789	36,780
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		
ARMB istiqrazları	51,981	88,062
ARMB-da müddətli depozitlər	35,960	141,203
Cəmi pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	87,941	229,265
	353,520	431,064

Reytinglər “Fitch rating” sisteminə əsaslanır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank, 4 bankla (31 dekabr 2017: 2 bank) kapitalının 10%-dən çox qalıqlara malik olmuşdur. Bu qalıqların 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qalıqların ümumi məbləği 317,689 min AZN (31 dekabr 2016: 394,445 min AZN) təşkil etmişdir.

Zərər ehtiyatı

31 dekabr 2018-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri bəndinə daxil olan bütün qalıqlar 1-ci mərhələyə təsnif edilmiş və zərər ehtiyatları əhəmiyyətsiz olduğu üçün tanınmamışdır.

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə heç bir pul vəsaiti və ya ekvivalenti dəyərsizləşməyib və ya gecikməyib.

12. İnvestisiya qiymətli kağızları

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri	11,347	-
Sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə təyin edilən investisiya qiymətli kağızları – kapital alətləri	402	-
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	14,678
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları	-	1,716
	11,749	16,394

Ədalətli dəyərdə ölçülən bütün investisiya qiymətli kağızları 1-ci mərhələdədir və onların 31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə gözlənilən kredit zərərləri əhəmiyyətli deyil.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən investisiya qiymətli kağızları

	2018 AZN'000
Korporativ istiqrazlar	11,347
Borc qiymətli kağızları	11,347

31 dekabr 2018-ci il tarixində borc qiymətli kağızlarına Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin BB- reytingli, illik faiz dərəcəsi 5% və ödəniş müddəti 2021-ci ilin oktyabr ayınadək və 2021-ci ilin

noyabr ayınadək olan 11,347 min AZN məbləğində (2017: 11,370 min AZN) korporativ istiqrazları daxil olmuşdur.

31 dekabr 2017-ci ildə borc qiymətli kağızlarına üç maliyyə təşkilatının BB+ reytingli 6,437 min AZN məbləğində korporativ istiqrazları daxil olmuşdur.

Bütün reytinglər “Fitch” reyting sisteminə əsaslanır.

1 yanvar 2018-ci il tarixində Bank aşağıdakı cədvəldə göstərilən müəyyən investisiyaları sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə ölçülən kapital qiymətli kağızları kateqoriyasına aid etmişdir. Bu investisiyalar satıla bilən və ədalətli dəyərdə ölçülən alətlər kimi təsnif edilmişdir. İntestisiyalar uzunmüddətli strateji məqsədlər üçün saxlanılması gözlənilməli üçün sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə təyin edilmişdir.

Sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə təyin edilən kapital investisiya qiymətli kağızları

AZN'000	2018 AZN'000
“Azərbaycan Kredit Bürosu” MMC	250
“Milli Kart” MMC	120
“Master Card International”	32
Kapital qiymətli kağızları	402

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları

AZN'000	2017 AZN'000
Korporativ istiqrazlar	14,526
Borc qiymətli kağızları	14,526
Kotirovkasız kapital qiymətli kağızları ilkin dəyərdə	152
Kapital qiymətli kağızları	152

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızları

AZN'000	2017 AZN'000
Korporativ istiqrazlar	1,716
Borc qiymətli kağızları	1,716

13 Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	3,302	3,740
ARMB-də müxbir hesab	-	26,794
Digər banklarda kreditlər və depozitlər		
- reytingi A- dan A+dək	770	766
- reytingi BBB- dən BBB+ dək	66,936	
- reytingi BB- dən BB+ dək	-	8,561
- reytingi B- dən B+ dək	6,947	-
- reytingsiz	11,714	6,578
Cəmi digər banklarda kreditlər və depozitlər	86,367	15,905
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(1,372)	-
Xalis bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	88,297	46,439

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın qalıqları kapitalın 10%-ni keçən 1 bankı (31 dekabr 2017: iki bankı) olmuşdur. Bu qalıqların ümumi balans dəyəri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə 66,936 min AZN (31 dekabr 2017: 39,095 min AZN) təşkil etmişdir.

Zərər üzrə ehtiyat

31 dekabr 2018-ci il tarixinə banklardan alınmalı məbləğ qalıqları 3-cü mərhələdə təsnif edilmişdir və ehtiyat tam olaraq 883 min AZN məbləğində tanınmışdır. Banklardan alınmalı məbləğlər bəndinə daxil olan digər qalıqlar 1-ci mərhələyə təsnif edilmişdir və onlar üzrə ehtiyat 489 min AZN məbləğində tanınmışdır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər üzrə zərər ehtiyatının uçotu MUBS 30-a əsasən aparılmış ilkin qalıqları ilə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər üzrə zərər ehtiyatının uçotu MHBS 9-a əsasən aparılmış ilkin qalıqları üzləşdirilmişdir:

	AZN'000
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	-
Zərər üzrə ehtiyatın yenidən qiymətləndirilməsi (Qeyd 30)	1,638
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	1,638

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda hərəkət təhlili

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
İlin əvvəlində qalıq	1,638	-
Xalis xərc	(266)	-
İlin sonunda qalıq	1,372	-

Kredit riski

Müştərilərə verilmiş kreditlərdən başqa maliyyə aktivləri “Fitch”, “Standard & Poor’s” və “Moody’s” kimi aparıcı beynəlxalq agentliklərin verdiyi cari kredit reytinginə əsasən qiymətləndirilmişdir. Ən yüksək reyting “AAA”-dır. İnvestisiya sinfinə aid olan maliyyə aktivlərinin reytingi “AAA”-dan “BBB”-yədəkdir. Reytingi “BBB”-dən aşağı olan maliyyə aktivləri spekulativ dərəcəli aktiv kimi təsnif edilir.

13 Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər

Reytingi olmayan maliyyə aktivləri üçün ən aşağı kredit reytingləri (“C” və “D”) istifadə edilir. Bu maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin reytingləri “Fitch” reytinginə çevrilmişdir.

Sair banklarla reytingsiz 561 min AZN məbləğində qalıq reytingi dövlət reytinginə yaxın olan “Türk Dövlət Bankı”-nın törəmə müəssisəsinə aiddir. 11,153 min AZN məbləğində qalan qalıq yerli banklara aiddir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə digər banklarla kredit və depozitlərə iki rezident olmayan bankla illik faiz dərəcəsi 2%-2.9% olan 73,883 min AZN və digər rezident və rezident olmayan banklarla blok edilmiş hesabda faizsiz 1,331 min AZN daxildir (31 dekabr 2017: rezident olmayan bankla illik faiz dərəcəsi 1.8% olan 8,561 min AZN və digər rezident olmayan bankla blok edilmiş hesabda faizsiz 766 min AZN).

Digər banklarla vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşmiş kredit və depozitlərin təhlili aşağıdakı kimidir:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Vaxtı keçməmiş	85,484	15,897
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	883	8
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(1,372)	-
Digər banklarla cəmi kredit və depozitlər	84,995	15,905

ARMB-da məcburi saxlanılan ehtiyat

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar faizsiz depozitlərdir ki, ARMB tərəfindən verilmiş qaydalara əsasən hesablanır və çıxarılması qadağandır. Ehtiyatlar ARMB tərəfindən dərc olunmuş qaydalar əsasında qiymətləndirilir və yerli və xarici valyutalarda olan orta şərti müştəri hesabları balanslarının müvafiq olaraq 0.5% və 1%-nə (2017: 0.5% və 1%) bərabərdir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər

	2018 AZN'000	Cəmi ümumi kreditlərin %-i	2017 AZN'000	Cəmi ümumi kreditlərin %-i
Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər				
Korporativ kreditlər	247,701	62%	190,335	67%
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	247,701		190,335	
Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər				
Nağd pul kreditləri	39,151	10%	20,449	7%
İpoteka kreditləri	34,937	9%	15,130	6%
Mikrokreditlər	27,262	7%	22,355	8%
İstehlak kreditləri	19,868	5%	13,020	5%
Lombard kreditləri	19,179	5%	11,414	4%
Avtomobil kreditləri	10,158	3%	6,464	2%
Kredit kartları	3,631	1%	2,854	1%
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	154,186		91,685	
Ümumi müştərilərə verilmiş kreditlər	401,887		282,021	
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(121,952)		(88,271)	
Xalis müştərilərə verilmiş kreditlər	279,935		193,750	

(a) Zərər üzrə ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər ehtiyatının MUBS 39-a əsasən uçota alınmış ilkin qalıqları ilə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər ehtiyatının MHBS 9-a əsasən uçota alınmış ilkin qalıqları üzləşdirilmişdir:

AZN'000	
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	88,271
Zərər üzrə ehtiyatın yenidən qiymətləndirilməsi (Qeyd 30)	5,221
Diskontun açılışı	18,562
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	112,054

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər ehtiyatının ilkin və yekun qalıqları üzləşdirilmişdir. 2017-ci ilin müqayisəli məlumatı kredit zərərləri üzrə ehtiyat hesabını əks etdirir və MUBS 39-a əsasən qiymətləndirilmişdir.

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə*							
1 yanvar tarixində qalıq	3,324	700	108,030	112,054	32,753	48,374	81,127
1-ci mərhələyə keçid	1,013	(11)	(1,002)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(108)	206	(98)	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(118)	118	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(2,233)	(711)	(1,169)	(4,113)	7,251	(107)	7,144
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	586	-	-	586	-	-	-
Silinmələr	-	-	(579)	(579)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	14,004	14,004	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	2,582	66	119,304	121,952	40,004	48,267	88,271

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – korporativ kreditlər*							
1 yanvar tarixində qalıq	2,647	614	66,121	69,382	32,641	14,706	47,347
1-ci mərhələyə keçid	430	-	(430)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(80)	87	(7)	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(79)	79	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(1,379)	(622)	780	(1,221)	7,328	1,523	8,851
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	320	-	-	320	-	-	-
Silinmələr	-	-	(121)	(121)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	6,492	6,492	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	1,938	-	72,914	74,852	39,969	16,229	56,198

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – nağd pul kreditləri*							
1 yanvar tarixində qalıq	307	43	14,926	15,276	91	12,876	12,967
1-ci mərhələyə keçid	109	(3)	(106)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(15)	47	(32)	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(24)	24	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(111)	(25)	(1,070)	(1,206)	(91)	(909)	(1,000)
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	203	-	-	203	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	3,103	3,103	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	493	38	16,845	17,376	-	11,967	11,967

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – ipoteka kreditləri*							
1 yanvar tarixində qalıq	46	-	563	609	1	446	447
1-ci mərhələyə keçid	10	-	(10)	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(46)	5	(15)	(56)	-	(95)	(95)
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	14	-	-	14	-	-	-
Silinmələr	-	-	(27)	(27)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	58	58	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	24	5	569	598	1	351	352

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – mikrokreditlər*							
1 yanvar tarixində qalıq	77	22	19,547	19,646	-	13,543	13,543
1-ci mərhələyə keçid	411	-	(411)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(6)	60	(54)	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(11)	11	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(421)	(48)	(1,826)	(2,295)	-	(990)	(990)
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	24	-	-	24	-	-	-
Silinmələr	-	-	(146)	(146)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	3,100	3,100	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	85	23	20,221	20,329	-	12,553	12,553

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – istehlak kreditləri*							
1 yanvar tarixində qalıq	12	2	1,206	1,220	-	1,596	1,596
1-ci mərhələyə keçid	16	-	(16)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(1)	1	-	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(2)	2	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(19)	(1)	1,829	1,809	-	606	606
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	19	-	-	19	-	-	-
Silinmələr	-	-	(42)	(42)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	354	354	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	27	-	3,333	3,360	-	2,202	2,202

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – lombard kreditləri*							
1 yanvar tarixində qalıq	-	-	326	326	-	586	586
1-ci mərhələyə keçid	5	-	(5)	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(5)	-	35	30	-	(138)	(138)
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	-	(42)	(42)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	72	72	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	-	-	386	386	-	448	448

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – avtomobil kreditləri*							
1 yanvar tarixində qalıq	133	19	3,588	3,740	-	2,882	2,882
1-ci mərhələyə keçid	8	(8)	-	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(5)	10	(5)	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(1)	1	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(136)	(20)	(628)	(784)	-	181	181
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	-	(156)	(156)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	620	620	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	-	-	3,420	3,420	-	3,063	3,063

AZN'000	2018				2017		
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi	Fərdi	Kollektiv	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kredit amortizasiya edilmiş dəyərdə – kredit kartları*							
1 yanvar tarixində qalıq	102	-	1,753	1,855	20	1,739	1,759
1-ci mərhələyə keçid	24	-	(24)	-	-	-	-
2-ci mərhələyə keçid	(1)	1	-	-	-	-	-
3-cü mərhələyə keçid	-	(1)	1	-	-	-	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	(116)	-	(274)	(390)	14	(285)	(271)
Xalis yaradılmış və ya alınmış maliyyə aktivləri	6	-	-	6	-	-	-
Silinmələr	-	-	(45)	(45)	-	-	-
GKZ-nin diskontlaşdırılmış cari dəyərinin açılışı	-	-	205	205	-	-	-
31 dekabr tarixində qalıq	15	-	1,616	1,631	34	1,454	1,488

*Bu cədvəllərdəki zərər ehtiyatına kredit öhdəlikləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri də daxil edilmişdir, belə ki, Bank kredit öhdəlikləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini maliyyə alətinin gözlənilən kredit zərərlərindən ayrı müəyyən etmir.

Dövr ərzində maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərində zərər ehtiyatında dəyişikliklərə səbəb olan əhəmiyyətli dəyişikliklər aşağıdakılar olmuşdur:

Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə

- korporativ kredit üzrə borcalanların 10,282 min AZN məbləğdə ödəniş etməsi bütün dövr üçün hesablanan zərər ehtiyatının 10,003 min AZN azalmasına səbəb olmuşdur. Dəyərsizləşmiş korporativ kreditlərin balans dəyərinin 18,761 min AZN artması gözlənilən kredit zərərlərində 10,783 min AZN artıma səbəb olmuşdur.
- il ərzində nağd pul kreditləri üzrə borcalanların 4,532 min AZN məbləğində ödəniş etməsi bütün dövr üçün hesablanan zərər ehtiyatının 1,070 min AZN azalmasına səbəb olmuşdur.
- mikrokredit borcalanlarının 3,852 min AZN məbləğdə ödəniş etməsi bütün dövr üçün hesablanan zərər ehtiyatının 1,826 min AZN azalmasına səbəb olmuşdur.
- il ərzində istehlak kreditlərinin 2,390 min AZN məbləğdə artması bütün dövr üçün hesablanan zərər ehtiyatının 1,829 min AZN artmasına səbəb olmuşdur.

Kredit keyfiyyətinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən müştərilərə verilmiş kreditlərin keyfiyyəti haqqında məlumat təqdim olunmuşdur. Xüsusi olaraq qeyd olunmadıqda cədvəldəki məbləğlər ümumi balans dəyərini əks etdirir.

Terminlərin izahı: 1-ci mərhələ, 2-ci mərhələ and 3-cü mərhələ anlayışları 3(e)(iv) sayılı qeyddə açıqlanmışdır.

AZN'000	31 dekabr 2018			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Korporativ kreditlər				
Vaxtı keçməmiş	115,340	-	5,255	120,595
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	40,139	-	239	40,378
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	429	610	1,039
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	4,075	4,075
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	13,691	13,691
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	67,923	67,923
	155,479	429	91,793	247,701
Zərər üzrə ehtiyat	(1,938)	-	(72,914)	(74,852)
Balans dəyəri	153,541	429	18,879	172,849

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Korporativ kreditlər			
Vaxtı keçməmiş	8,972	62,062	71,034
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	160	51,213	51,373
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	2,059	2,059
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	1,559	-	1,559
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	12,915	-	12,915
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	51,395	-	51,395
	75,001	115,334	190,335
Zərər üzrə ehtiyat	(54,242)	(1,956)	(56,198)
Balans dəyəri	20,759	113,378	134,137

AZN'000	31 dekabr 2018-ci il			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Nağd pul kreditləri				
Vaxtı keçməmiş	20,890	-	180	21,070
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	942	-	27	969
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	26	134	55	215
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	255	255
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	490	490
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	16,152	16,152
	21,858	134	17,159	39,151
Zərər üzrə ehtiyat	(493)	(38)	(16,845)	(17,376)
Balans dəyəri	21,365	96	314	21,775

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Nağd pul kreditləri			
Vaxtı keçməmiş	-	7,135	7,135
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	667	667
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	152	152
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	242	-	242
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	502	-	502
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	11,751	-	11,751
	12,495	7,954	20,449
Zərər üzrə ehtiyat	(11,791)	(176)	(11,967)
Balans dəyəri	704	7,778	8,482

AZN'000	31 dekabr 2018-ci il			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – İpoteka kreditləri				
Vaxtı keçməmiş	32,776	-	206	32,982
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	898	-	-	898
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	311	-	311
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	44	44
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	42	42
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	660	660
	33,674	311	952	34,937
Zərər üzrə ehtiyat	(24)	(5)	(569)	(598)
Balans dəyəri	33,650	306	383	34,339

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – İpoteka kreditləri			
Vaxtı keçməmiş	-	13,705	13,705
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	658	658
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	51	51
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	19	-	19
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	33	-	33
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	664	-	664
	716	14,414	15,130
Zərər üzrə ehtiyat	(322)	(30)	(352)
Balans dəyəri	394	14,384	14,778

AZN'000	31 dekabr 2018-ci il			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Mikro kreditlər				
Vaxtı keçməmiş	4,779	-	186	4,965
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	583	-	32	616
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	113	82	195
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	243	243
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	416	416
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	20,828	20,828
	5,362	113	21,787	27,262
Zərər üzrə ehtiyat	(85)	(23)	(20,021)	(20,329)
Balans dəyəri	5,277	90	1,566	6,933

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Mikro kreditlər			
Vaxtı keçməmiş	-	3,418	3,418
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	1,036	1,036
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	161	161
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	171	-	171
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	563	-	563
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	17,006	-	17,006
	17,740	4,615	22,355
Zərər üzrə ehtiyat	(12,473)	(80)	(12,553)
Balans dəyəri	5,267	4,535	9,802

AZN'000	31 dekabr 2018-ci il			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – İstehlak kreditləri				
Vaxtı keçməmiş	12,116	-	9	12,125
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	3,464	-	-	3,464
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	100	30	130
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	22	71	93
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	2,302	2,302
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	1,754	1,754
	15,580	122	4,166	19,868
Zərər üzrə ehtiyat	(27)	-	(3,333)	(3,360)
Balans dəyəri	15,553	122	833	16,508

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – İstehlak kreditləri			
Vaxtı keçməmiş	-	10,848	10,848
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	479	479
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	107	107
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	80	-	80
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	380	-	380
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	1,126	-	1,126
	1,586	11,434	13,020
Zərər üzrə ehtiyat	(1,472)	(730)	(2,202)
Balans dəyəri	114	10,704	10,818

AZN'000

	31 dekabr 2018-ci il			Cəmi
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Lombard kreditləri				
Vaxtı keçməmiş	17,298	-	-	17,298
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	1,298	-	4	1,302
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	1	60	-	61
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	6	6
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	33	33
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	479	479
	18,597	60	522	19,179
Zərər üzrə ehtiyat	-	-	(386)	(386)
Balans dəyəri	18,597	60	136	18,793

AZN'000

	31 dekabr 2017-ci il		Cəmi
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Lombard kreditləri			
Vaxtı keçməmiş	-	10,491	10,491
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	469	469
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	17	17
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	3	-	3
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	38	-	38
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	396	-	396
	437	10,977	11,414
Zərər üzrə ehtiyat	(437)	(11)	(448)
Balans dəyəri	-	10,966	10,966

AZN'000

	31 dekabr 2018-ci il			Cəmi
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Avtomobil kreditləri				
Vaxtı keçməmiş	5,750	-	57	5,807
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	377	-	11	388
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	87	6	93
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	3	3
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	31	31
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	3,836	3,836
	6,127	87	3,944	10,158
Zərər üzrə ehtiyat	-	-	(3,420)	(3,420)
Balans dəyəri	6,127	87	524	6,738

AZN'000

	31 dekabr 2017-ci il		Cəmi
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Avtomobil kreditləri			
Vaxtı keçməmiş	-	3,045	3,045
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	307	307
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	64	64
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	25	-	25
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	157	-	157
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	2,866	-	2,866
	3,048	3,416	6,464
Zərər üzrə ehtiyat	(3,021)	(42)	(3,063)
Balans dəyəri	27	3,374	3,401

AZN'000	31 dekabr 2018-ci il			
	1-ci mərhələ	2-ci mərhələ	3-cü mərhələ	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Kredit kartları				
Vaxtı keçməmiş	1,952	-	6	1,958
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	-	43	43
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	-	7	7
Vaxtı 90-179 gün keçmiş	-	-	3	3
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	-	-	7	7
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	-	-	1,613	1,613
	1,952	-	1,679	3,631
Zərər üzrə ehtiyat	(15)	-	(1,616)	(1,631)
Balans dəyəri	1,937	-	63	2,000

AZN'000	31 dekabr 2017-ci il		
	Dəyərsizləşmiş	Dəyərsizləşməmiş	Cəmi
Müştərilərə verilmiş kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərdə – Kredit kartları			
Vaxtı keçməmiş	20	1,354	1,374
Vaxtı 30 gündən az keçmiş	-	3	3
Vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	4	4
Vaxtı 180-360 gün keçmiş	21	-	21
Vaxtı 360 gündən çox keçmiş	1,452	-	1,452
	1,493	1,361	2,854
Zərər üzrə ehtiyat	(1,475)	(13)	(1,488)
Balans dəyəri	18	1,348	1,366

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş dəyərsizləşmiş kreditlər və bu kreditlərlə əlaqəli mümkün zərərlərin təsirini azaltmaq üçün saxlanılan girov haqqında məlum təqdim olunmuşdur:

AZN'000	Ümumi balans dəyəri	Zərər üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Saxlanılan girovun ədalətli dəyəri				
				Pul vəsaitləri və əmanətlər	Qiymətli metallar	Daşınmaz əmlak	Avadanlıqlar	Cəmi
Korporativ kreditlər	91,793	(72,914)	18,879	5	-	18,364	425	18,794
Nağd pul kreditləri	17,159	(16,845)	314	-	-	44	18	62
İpoteka kreditləri	952	(569)	383	-	-	382	-	382
Mikrokreditlər	21,787	(20,221)	1,566	-	3	1,213	-	1,216
İstehlak kreditləri	4,166	(3,333)	833	-	-	826	-	828
Lombard kreditləri	522	(386)	136	-	136	-	-	136
Avtomobil kreditləri	3,944	(3,420)	524	-	-	11	511	522
Kredit kartları	1,679	(1,616)	63	2	-	-	-	2
Cəmi kredit üzrə dəyərsizləşmiş müştərilərə verilmiş kreditlər	142,002	(119,304)	22,698	7	138	20,842	954	21,942

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girov haqqında məlumat, dəyərsizləşmə çıxılmaqla, girov növlərinə uyğun təqdim olunmuşdur:

AZN'000	Ümumi balans dəyəri	Zərər üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Saxlanılan girovun ədalətli dəyəri				
				Pul vəsaitləri və əmanətlər	Qiymətli metallar	Daşınmaz əmlak	Avadanlıqlar	Cəmi
Korporativ kreditlər	247,701	(74,852)	172,849	58,746	15	81,576	5,286	145,623
Nağd pul kreditləri	39,151	(17,376)	21,775	6	25	1,444	176	1,651
İpoteka kreditləri	34,937	(598)	34,339	-	-	33,724	2	33,726
Mikrokreditlər	27,262	(20,329)	6,933	-	234	4,471	1,875	6,580
İstehlak kreditləri	19,868	(3,360)	16,508	8,057	-	8,403	9	16,469
Lombard kreditləri	19,179	(386)	18,793	-	18,787	-	-	18,787
Avtomobil kreditləri	10,158	(3,420)	6,738	-	-	13	6,722	6,735
Kredit kartları	3,631	(1,631)	2,000	348	-	70	-	418
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	401,887	(121,952)	279,935	67,157	19,061	129,701	14,070	229,989

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlərin cəmi məbləği, dəyərsizləşməne çıxılmaqla, girov növlərinə uyğun təqdim olunmuşdur:

AZN'000	Ümumi balans dəyəri	Zərər üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Saxlanılan girovun ədalətli dəyəri				
				Pul vəsaitləri və əmanətlər	Qiymətli metallar	Daşınmaz əmlak	Avadanlıqlar	Cəmi
Korporativ kreditlər	190,335	(56,198)	134,137	43,899	-	60,202	3,312	107,413
Nağd pul kreditləri	20,449	(11,967)	8,482	3	2	151	140	296
İpoteka kreditləri	15,130	(352)	14,778	-	-	14,778	-	14,778
Mikrokreditlər	22,355	(12,553)	9,802	13	92	3,009	4,250	7,364
İstehlak kreditləri	13,020	(2,202)	10,818	7,007	-	3,519	-	10,526
Lombard kreditləri	11,414	(448)	10,966	-	10,931	-	-	10,931
Avtomobil kreditləri	6,464	(3,063)	3,401	-	-	1	3,348	3,349
Kredit kartları	2,854	(1,488)	1,366	412	-	30	-	442
Total Müştərilərə verilmiş kreditlər	282,021	(88,271)	193,750	51,334	11,025	77,281	11,050	155,099

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın nağd pulla təmin edildiyi üçün zərər ehtiyatının tanınmadığı 67,157 min AZN məbləğində kreditləri (korporativ, istehlak) olmuşdur. Hesabat dövrü ərzində Bankın girov siyasətində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

Balansa alınmış girov

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girovları müsadirə etməklə 1,267 min AZN (2017: 2,946 min AZN) xalis balans dəyərinə malik müəyyən aktivləri balansa almışdır

(b) Əhəmiyyətli kreditlər

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın ayrı-ayrılıqda ümumi kredit qalığı 1,000 min AZN-dən artıq olan 37 borcalanı və ya əlaqəli borcalanlar qrupu (31 dekabr 2017: otuz üç borcalan) olmuşdur. Bu qalıqların 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ümumi dəyəri 172,593 min AZN və ya müştərilərə verilmiş cəmi kreditlərin 44%-ni (31 dekabr 2017: 132,627 min AZN və ya 47%) təşkil etmişdir.

(c) Kreditlərin ödəniş müddətləri

Kredit portfelinin ödəniş müddəti haqqında məlumat 23-cü qeyddə təqdim olunur. Həmin məlumatda hesabat tarixindən kreditlərin müqavilə üzrə ödəniş tarixinədək qalmış müddətlər əks olunur.

(d) Kreditin dəyərsizləşməsinin hesablanması zamanı əsas ehtimal və mühakimələr

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Bank 3-cü mərhələdə olan əhəmiyyətli kreditlər üçün gözlənilən kredit zərərinə hər kreditə ayrıca baxış keçirməklə və bu kredit üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinə əsaslanaraq hesablamışdır. Bu hesablama girovun hesablanmış dəyəri və girov satışı üzrə daxil olmalı məbləğlərin 12 aydan 48 ayadək gecikməsi amillərindən asılıdır. Sonra Bank gözlənilən kredit zərərlərinin tələb olunan miqdarını müəyyən etmək üçün kreditin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə bərabər diskont dərəcəsinə tətbiq etməklə bu pul vəsaitlərinin xalis cari dəyərini hesablayır.

Qalan kredit portfelleri üçün gözlənilən kredit zərərlərini Bank 23(d) sayılı qeyddə təsvir edildiyi kimi kollektiv əsasla hesablayır. Kollektiv dəyərsizləşmənin hesablanması zamanı əsas qeyri-müəyyən məqamlar və nəzərə alınan ehtimallar aşağıdakılardır:

- girovun müsadirəsindən gəlirlərin əldə olunmasında gecikmə;
- ilkin qiymətləndirilmiş dəyərdə daşınmaz əmlak üçün 40% endirim.

Sözgedən ehtimallarda dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərlərinə təsir göstərə bilər. Məsələn, təxmin edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin xalis cari dəyəri bir faiz həcmində fərqli olsa, 31 dekabr 2018-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərəri 1,219 min AZN az/çox (31 dekabr 2017: 883 min AZN az/çox) təşkil edərdi.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə ayrı-ayrılıqda əhəmiyyətli olmayan dəyərsizləşmə əlamətləri olan qalan kredit portfeli üçün və ayrı-ayrılıqda dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər üçün Bank son 24 ay ərzində tarixi zərər miqrasiyası vərdişlərinə əsasən dəyərsizləşmə üzrə kollektiv ehtiyat hesablayır. Bu kollektiv ehtiyat Bankın portfel üçün məxsusi olan baş vermiş, lakin hesabat tarixində aşkar edilməmiş dəyərsizləşmə üzrə zərər hesablamalarını əks etdirir. Kollektiv ehtiyatın hesablanması zamanı əsas qeyri-müəyyənliklər və tətbiq olunan fərziyyələr gözlənilən zərərin yaranması dövrünə və keçən hesabat dövrlərində baş vermiş zərər dərəcələrinin gələcək dövrlərdə davam etmək həddi ilə bağlıdır.

15. Satış üçün saxlanılan aktivlər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
İlin əvvəlində qalıq	6,259	3,349
İl ərzində balansla alınmış girov	1,267	2,946
Satılmış girov	(448)	(36)
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(2,053)	(521)
İlin sonunda qalıq	5,025	5,738

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 2011-ci ildən əvvəl balansla alınmış 521 min AZN (2017: 521 min AZN) məbləğində olan və daşınan əmlakdan ibarət girovlar satış üçün saxlanılan aktivlərə daxil edilmişdir. Satış üçün saxlanılan aktivlər daxilində olan həmin daşınar balansla alınmış girovların balans dəyərini sıfıra qədər azaltmaq üçün 521 min AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərləri tətbiq edilmişdir.

Rəhbərliyin planı balansla alınmış girovları bir il ərzində satmaqdan ibarətdir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatda hərəkətin təhlili

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
İlin əvvəlində qalıq	521	-
Xalis xərc	1,532	521
İlin sonunda qalıq	2,053	521

16 Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

AZN'000	Binalar	Kompüterlər	Mebel və avadanlıq	Nəqliyyat vasitələri	Kompüter proqramları	Cəmi
İlkin dəyər/yenidən qiymətləndirilmiş məbləğ						
1 yanvar 2017-ci il tarixində qalıq	5,564	1,970	3,599	893	416	12,442
Əlavələr	-	171	454	546	533	1,704
Silinmələr	-	-	-	(234)	-	(234)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	5,564	2,141	4,053	1,205	949	13,912
Köhnəlmə və amortizasiya						
1 yanvar 2017-ci il tarixində qalıq	(659)	(1,525)	(1,910)	(766)	(176)	(5,036)
Köhnəlmə və amortizasiya	(111)	(243)	(309)	(109)	(40)	(812)
Silinmələr	-	-	-	234	-	234
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	(770)	(1,768)	(2,219)	(641)	(216)	(5,614)
İlkin dəyər/yenidən qiymətləndirilmiş məbləğ						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	5,564	2,141	4,053	1,205	949	13,912
Əlavələr	-	603	526	515	154	1,798
Silinmələr	-	-	-	-	-	-
1 dekabr 2018-ci il tarixində qalıq	5,564	2,744	4,579	1,720	1,103	15,710
Köhnəlmə və amortizasiya						
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	(770)	(1,768)	(2,219)	(641)	(216)	(5,614)
Köhnəlmə və amortizasiya	(108)	(210)	(352)	(239)	(73)	(982)
1 dekabr 2018-ci il tarixində qalıq	(878)	(1,978)	(2,571)	(880)	(289)	(6,596)
Balans dəyəri						
31 dekabr 2018-ci il tarixində	4,686	766	2,008	840	814	9,114
31 dekabr 2017-ci il tarixində	4,794	373	1,834	564	733	8,298

2018-ci il ərzində əmlak və avadanlığın alınması və ya yaradılması ilə əlaqəli kapitallaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər olmayıb (2017: sıfır).

Yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər

Bankın binalarının ədalətli dəyərləri 31 dekabr 2018-cü il tarixində müəyyən olunmuş ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsində təsnif olunur.

Qiymətləndirmə zamanı bazar yanaşması əsas götürülmüşdür. Bazar yanaşması oxşar binaların müqayisəli satış nəticələrinin təhlilinə əsaslanır. Bazar yanaşması zamanı əsas ehtimal kimi gözlənilməz mənfəətləndirilməmiş və əqləbatan müddət ərzində satış qiymətindən istifadə edilmişdir.

Binaların 31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri, onlar yenidən qiymətləndirilmədiyi halda 1,326 min AZN (31 dekabr 2017: 1,315 min AZN) məbləğində olacaqdı.

31 dekabr 2018-ci il tarixində Bank oxşar binaların bazar qiymətlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmədiyini hesab etdiyi üçün, binalar yenidən qiymətləndirilməmişdir.

17 Sair aktivlər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Kredit və debit kartları üzrə debitor borcları	3,972	2,637
Ödəmə sistemlərindən alınmalı məbləğlər	628	626
Sair debitor borcları	759	42
Cəmi sair maliyyə aktivləri	5,359	3,305
Mənfəət vergisindən başqa vergi ödəmələri	683	637
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması zamanı avans ödəmələri	346	532
Təxirə salınmış xərclər	124	181
Vaxtıdan əvvəl ödənilmiş xərclər	89	23
Konsolidə edilməmiş törəmə şirkətlərə investisiyalar	17	89
Çıxılsın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(35)	-
Cəmi sair qeyri-maliyyə aktivləri	1,224	1,462
Cəmi sair aktivlər	6,583	4,767

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə Bankın vaxtı keçmiş sair maliyyə aktivləri olmamışdır. Bütün sair maliyyə aktivləri 1-ci mərhələdədir və onların gözlənilən kredit zərərləri 31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə əhəmiyyətli deyildir. Bütün sair maliyyə aktivləri reytingsizdir.

18 Bank depozitləri və qalıqları

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	487	608
Bankların müddətli yerləşdirmələri	17,342	6,802
	17,829	7,410

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank 1 bankla (31 dekabr 2017: 1 bank) kapitalın 10%-dən çox olan qalıqlara malik olmuşdur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qalığın ümumi dəyəri 10,706 min AZN (31 dekabr 2017: 6,916 min AZN) təşkil etmişdir.

19 Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Cari hesablar və tələbli əmanətlər		
- Pərakəndə	56,130	94,388
- Korporativ	323,456	236,404
Müddətli depozitlər		
- Pərakəndə	166,394	209,797
- Korporativ	35,493	22,066
	581,473	562,655

Bankın 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ayrı-ayrılıqda qalığı Bankın kapitalının 10%-dən çox olan 15 müştərisi (31 dekabr 2017: on beş) vardır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qalıqların ümumi dəyəri 385,726 min AZN (31 dekabr 2017: 350,905 min AZN) təşkil edir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank tərəfindən verilmiş kreditlər və uçota alınmamış kredit alətləri üzrə təminat kimi xidmət edən müştəri depozitləri 67,157 min AZN (31 dekabr 2017: 69,313 min AZN) təşkil edir.

20 Sair bərc öhdəlikləri və subordinasıya bərc öhdəlikləri

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Subordinasıya bərc öhdəlikləri	20,388	25,197
Sair bərc öhdəlikləri		
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu	28,283	8,448
Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondu	24,017	16,115
Azərbaycan Respublikası Kəndə Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi	2,613	-
İnformasiya Texnologiyalarının İnkişafı Dövlət Fondu	50	100
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	-	27,013
Cəmi sair bərc öhdəlikləri	54,963	51,676
	75,351	76,873

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondu

Kiçik və orta ölçülü müəssisələrin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə Bank, Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən proqram çərçivəsində 26 noyabr 2009-cu il tarixində Sahibkarlığın İnkişafı Fondu ilə kredit müqaviləsi bağlamışdır. Həmin proqram çərçivəsində kredit vəsaitləri Banka 1.0% illik faiz dərəcəsi ilə verilir, Bank isə həmin vəsaitləri müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən borcalanlara illik faiz dərəcəsi 7.0-8.0 faizdən yüksək olmayan faiz dərəcəsi ilə verir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank Fonda ödəniş tarixi 2023-cü ilin noyabr ayına qədər 24,017 min AZN ödəməlidir (31 dekabr 2017: 16,115 min AZN). Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan olan bərcə bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu

İpoteka kreditlərinin 1-4% illik faiz dərəcəsi ilə ilkin və təkrar maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə Bank 2 dekabr 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Dövlət İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu ilə müqavilə bağlamışdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bank Fonda 2048-ci ilin dekabrınadək 27,581 min AZN (31 dekabr 2017: 8,448 min AZN) ödəməlidir. Azərbaycan İpoteka və Kredit Zəmanət Fondundan olan bərcə bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi

Bank 24 may 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi ilə kənd təsərrüfatı investisiyalarının maliyyələşdirilməsi haqqında müqavilə imzalamışdır. Bu proqram çərçivəsində Banka illik faiz dərəcəsi 2.0% olan vəsaitlər ayrılır və Bank bu vəsaitlərdən müəyyən meyarlara cavab verən borcalanlara faiz dərəcəsi 7%-dən artıq olmayan kreditlər verir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın fonda ödəməli olduğu məbləğ 2,613 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir. Bu məbləğin ödəniş müddəti isə 2023-cü ilin dekabr ayınadəkdir. Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyinə olan bərcə bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Subordinasıya bərc öhdəlikləri

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə olunan subordinasıya bərc öhdəlikləri 2021-ci ilin yanvarı ilə 2024-ci ilin iyunu arasında ödənilməli olan, əlaqəli tərəflərin yerləşdirdiyi 20,388 min AZN (31 dekabr 2017: 25,197 min AZN) məbləğində illik 6.98% orta faiz dərəcəli (31 dekabr 2017: illik 6.41%) depozitlərdən ibarət olmuşdur. Bank müflisləşdiyi təqdirdə, subordinasıya bərc öhdəlikləri Bankın bütün digər öhdəlikləri tam həcmdə ödənildikdən sonra ödəniləcəkdir.

Maliyyə öhdəliklərinin hərəkəti ilə maliyyə fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkətinin üzləşdirilməsi

'AZN 000	Öhdəliklər		Cəmi
	Sair birc öhdəlikləri	Subordinasiya birc öhdəlikləri	
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	51,676	25,197	76,873
Maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı dəyişikliklər			
Sair borcların alınması	53,627	-	53,627
Sair borcların ödənilməsi	(50,866)	-	(50,866)
Subordinasiya borclarının alınması	-	-	-
Subordinasiya borclarının ödənilməsi	-	(4,762)	(4,762)
Cəmi maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı dəyişikliklər	54,437	20,435	74,872
Məzənnə dəyişikliklərinin təsiri	-	-	-
Sair dəyişikliklər			
Faiz xərcləri	1,544	1,473	3,017
Ödənilmiş faiz	(1,018)	(1,520)	(2,538)
1 dekabr 2018-ci il tarixində qalıq	54,963	20,388	75,351

21 Sair öhdəliklər

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Sair əməliyyatlar üzrə hesablaşma	1,965	1,195
Adi səhmlər üzrə səhmdarlara ödənilməli dividendlər	26	26
Sair kreditorlar	2,353	593
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	4,344	1,814
Mənfəət vergisindən başqa ödənilməli vergilər	494	1,030
Zəmanət məktubu üzrə ehtiyat	1,265	-
Cəmi sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	1,759	1,030
Cəmi sair öhdəliklər	6,103	2,844

22 Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar

Buraxılmış kapital

Buraxılmış və dövriyyədə olan nizamnamə kapitalı 4,992,611 (31 dekabr 2017: 4,361,758) adi səhmdən ibarətdir. Hər bir səhmin nominal dəyəri 20.29 AZN təşkil edir. 2018-ci ildə 630,853 adi səhm (2017: 1,971,415) nominal dəyərində buraxılmışdır. Səhmlər müvafiq dövlət orqanları tərəfindən tam qeydə alınmış və ödənilmişdir.

Adi səhmdarların elan edilən dividendləri almaq və Bankın illik və ümumi yığıncaqlarında hər bir səhmə görə bir səs vermək hüququ vardır.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə nizamnamə kapitalına 747 min AZN düzəliş daxil edilmişdir. Bu düzəliş 1993-cü ildən və 1997-ci ilin sonunadək Azərbaycan Respublikasında baş vermiş hiperinflasiyaya görə nizamnamə kapitalının təkrar təqdim edilməsindən qaynaqlanmışdır.

Ehtiyatların təbiəti və təyinatı

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir

Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə gəliri aktivlərin tanınmasının dayandırılması və ya dəyərsizləşməsinə qədər binaların yenidən qiymətləndirilmiş ümumi müsbət dəyərini əhatə edir.

Dividendlər

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən, dividendlər mövcud normativ bölüşdürülməmiş mənfəətdən artıq olmayan məbləğdə elan edilə bilər və normativ xalis aktivləri nizamnamə kapitalından aşağı salmayan məbləğlə məhdudlaşdırılır.

2018-ci ildə Bank heç bir dividend elan etməmişdir (2017: Bank dividend elan etməmişdir).

23 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət

Riszlərin idarə edilməsi bank işinin əsasını təşkil edir və Bank əməliyyatlarının əsas elementidir. Bankın üzlaşdığı əsas risklər bazar riski, kredit riski və likvidlik riski ilə bağlıdır.

Korporativ idarəçilik sistemi

Bank Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında açıq səhmdar cəmiyyəti kimi təsis olunmuşdur. Bankın ali idarəedici orqanı illik və ya fəvqəladə iclasları çağırılan Səhmdarların ümumi yığıncağıdır. Səhmdarların ümumi yığıncağı Bankın əməliyyatları barədə strateji qərarlar verir.

Səhmdarların ümumi yığıncağı Müşahidə Şurasını seçir. Müşahidə Şurası Bankın əməliyyatlarına ümumi rəhbərlik səlahiyyətlərinə malikdir.

Azərbaycan qanunvericiliyi və Şirkətin nizamnaməsi müstəsna olaraq, Səhmdarların ümumi yığıncağı və Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq olunan qərarlar siyahısını müəyyən edir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Müşahidə Şurasına aşağıdakı şəxslər daxildir:

Zakir Nuriyev – Müşahidə Şurasının Sədri

Kamal Mədətov – Müşahidə Şurasının üzvü

Aslan Xasıyev – Müşahidə Şurasının üzvü

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Müşahidə Şurasının tərkibində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

Bankın ümumi fəaliyyətləri Bankın kollektiv icraedici orqanı tərəfindən idarə olunur. Səhmdarların ümumi yığıncağı İdarə Heyətini seçir. Bankın icraedici orqanı Səhmdarların ümumi yığıncağının və Bankın Müşahidə Şurasının verdiyi qərarların icrasına görə məsuliyyət daşıyır. Bankın icraedici orqanı Bankın Müşahidə Şurasına və Səhmdarların ümumi yığıncağına hesabat verir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə İdarə Heyətinə aşağıdakı şəxslər daxildir:

Elçin Qədimov – İdarə Heyətinin sədri

Elşən Bədirxanov – İdarə Heyətinin sədrini müavini

Rafael Qasimov – İdarə Heyətinin sədr müavini

Orhan Gultekin – İdarə Heyətinin sədr müavini

Ceyhun İbrahimov – İdarə heyətinin üzvü, baş direktor

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il ərzində İdarə Heyətinin tərkibində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

Daxili nəzarət siyasəti və prosedurları

Müşahidə Şurası və İdarə Heyəti Bankda əməliyyatların həcminə və xarakterinə uyğun olan daxili nəzarət sistemlərinin işlənilib hazırlanması, icrası və saxlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili nəzarət sistemlərinin məqsədi aşağıdakıları təmin etməkdir:

- Risklərin düzgün və hərtərəfli qiymətləndirilməsi və idarə olunması
- Düzgün biznes, mühasibatlıq və maliyyə hesabatı funksiyaları, o cümlədən əməliyyatların düzgün təsdiqi, emalı və qeydə alınması
- Mühasibatlıq qeydlərinin, rəhbərlik məlumatının, normativ hesabatların tamlığı, dəqiqliyi və vaxtında hazırlanması
- İT sistemlərinin etibarlılığı, məlumatlar və sistemlərin bütövlüyü və mühafizəsi
- Saxtakar və ya qeyri-qanuni hərəkətlərin, o cümlədən aktivlərin mənimsənilməsinin aradan qaldırılması
- Qanun və qaydaların tələblərinə uyğunluq.

Rəhbərlik risklərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi, nəzarət sistemlərinin yaradılması və onların səmərəliliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Rəhbərlik Bankın daxili nəzarət sistemlərinin səmərəliliyinə nəzarət edir və mütəmadi olaraq əlavə nəzarət sistemləri tətbiq edir, yaxud zəruri hesab olunduqda, mövcud nəzarət sistemlərinə düzəlişlər edir.

Bank, səmərəli əməliyyatları və müvafiq hüquqi və normativ tələblərlə uyğunluğu, o cümlədən aşağıdakıları təmin etmək məqsədilə standartlar, siyasətlər və prosedurlar sistemi işləyib hazırlanmışdır:

- vəzifələrin düzgün bölünməsi, o cümlədən əməliyyatların müstəqil təsdiqi tələbləri
- əməliyyatların qeydə alınması, üzləşdirilməsi və onlara nəzarət tələbləri;
- normativ və digər hüquqi tələblərə uyğunluq
- nəzarət sistemləri və prosedurların sənədləşdirilməsi
- qarşıya çıxan əməliyyat risklərinin mütəmadi qiymətləndirilməsi, müəyyən edilmiş riskləri aradan qaldırmaq üçün nəzarət sistemləri və prosedurlarının adekvatlıq tələbləri
- əməliyyat zərərləri üzrə hesabat tələbləri və təklif olunan bərpa planı
- şərtlik planlarının işlənilib hazırlanması
- təlim və peşəkar inkişaf
- etika və biznes standartları və
- risklərin azaldılması, o cümlədən səmərəli olduqda, sığorta.

Ölçüsündən və mürəkkəbliyindən asılı olaraq, əməliyyatların təsdiqi üçün tələblər iyerarxiyası mövcuddur. Əməliyyatların böyük bir hissəsi avtomatlaşdırılmışdır və Bank avtomatlaşdırılmış nəzarət sistemindən istifadə edir.

Bankın daxili nəzarət sistemi aşağıdakı şəxslərdən ibarətdir:

- Müşahidə Şurası və onun komitələri,
- Baş icraedici direktor və İdarə Heyəti
- Baş mühasib
- Risklərin idarə edilməsi funksiyası

- Təhlükəsizlik funksiyası, o cümlədən IT-təhlükəsizlik
- İnsan resursları funksiyası
- Daxili audit xidməti

Müəyyən edilmiş standartlar, siyasətlər və prosedurlara uyğunluq üzrə məsul olan digər əməkdaşlar, bölmə və funksiyalar, o cümlədən:

- Filialların və biznes bölmələrinin rəhbərləri
- Biznes proseslərinin menecerləri
- Çirkli pulların yuyulması tələblərinə uyğunluq üzrə məsul bölmə
- Hüquqşünas – hüquqi və normativ tələblərə uyğunluq üzrə məsul olan əməkdaş
- Nəzarət öhdəliklərinə malik digər əməkdaşlar

Daxili Audit Funksiyasının əsas vəzifələrinə daxildir:

- Bütövlükdə daxili nəzarət sisteminin auditi və səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi, əsas rəhbərlik strukturlarının qərarlarının icrası
- Bank risklərinin və kredit təşkilatında daxili sənədlərlə tənzimlənən risklərin idarə edilməsi prosedurlarının qiymətləndirilmə metodologiyasının səmərəliliyinin auditi (bank əməliyyatları və transaksiyaları üçün, bank risklərinin iradə olunması metodları, proqramlar, qaydalar və prosedurlar)
- Avtomatlaşdırılmış informasiya sistemləri üzərindən daxili nəzarət sisteminin etibarlılığının auditi
- Mühasibatlıq və hesabat funksiyasının ədalətliyi, tamlığı və vaxtında icrasının, maliyyə məlumatının toplanması və təqdim olunmasının etibarlılığının (o cümlədən, etibarlılığı, tamlığı və obyektivliyi) auditi və sınaqdan keçirilməsi
- Kredit təşkilatının əmlakının təhlükəsiz saxlanmasına tətbiq oluna bilən üsulların auditi
- İqtisadi əsaslılığın, əməliyyatların və digər sövdələşmələrin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi
- Daxili nəzarət prosesləri və prosedurlarının auditi
- Risk Departamentinin auditi.

Bankın standartlarına uyğunluq Daxili Audit Funksiyası tərəfindən həyata keçirilən mütəmadi yoxlamalar proqramı ilə dəstəklənir. Daxili Audit funksiyası rəhbərlikdən ayrılır və birbaşa Audit Komitəsinə və Müşahidə Şurasına hesabat verir. Daxili Audit yoxlamalarının nəticələri müvafiq biznes prosesi menecerləri ilə müzakirə olunur, yekunlar isə Audit Komitəsinə və Müşahidə Şurasına və Bankın yuxarı səviyyəli rəhbərliyinə təqdim olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri, o cümlədən Daxili Audit Funksiyası ilə bağlı MBBP-nin tələblərinə uyğundur və risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri əməliyyatların həcmi, xarakteri və mürəkkəbliyinə müvafiqdir.

Risklərin idarə edilməsi siyasəti və prosedurları

Risklərin idarə edilməsi bank işinin əsasını təşkil edir və Bank əməliyyatlarının əsas elementidir. Bankın üzləşdiyi əsas risklər bazar riski, kredit riski, likvidlik riski və əməliyyat, hüquqi və nüfuz riskləri ilə bağlıdır.

Risklərin idarə edilməsi siyasətləri Bankın qarşılaşdığı riskləri müəyyən, təhlil və idarə etmək, müvafiq risk məhdudiyətləri və nəzarətini təşkil etmək, davamlı olaraq riskin səviyyəsinə nəzarət etmək və məhdudiyətlərə əməl etmək məqsədi daşıyır. Risklərin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları bazar şərtlərində, təklif edilən məhsul və xidmətlərdə, inkişaf etməkdə olan ən yaxşı təcrübədə baş verən dəyişiklikləri əks etdirmək üçün mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir.

Müşahidə Şurası risklərin idarə edilməsi çərçivəsində nəzarətə, əsas risklərin idarə edilməsinə nəzarətə, risklərin idarə edilməsi siyasətlərinə, o cümlədən, böyük xərclərin əhəmiyyətli dərəcədə təsdiqinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarə Heyəti risklərin azaldılması üzrə tədbirlərin monitorinqi və həyata keçirilməsinə, Bankın yaradılmış risk parametrləri daxilində əməliyyatların keçirilməsində əminliyin təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Sədri bütövlükdə risklərin idarə edilməsi və funksiyalara əməl olunması, maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyənləşdirilməsi, ölçülməsi, idarə edilməsi və hesabatın verilməsi üçün ümumi prinsip və metodların həyata keçirilməsinə əmin olmağa görə məsuliyyət daşıyır. O, birbaşa İdarə Heyətinin Sədr Müavininə hesabat verir.

Bankın İdarə Heyəti Bankın MBBN-nin müəyyən etdiyi risk hədlərinə və kapital adekvatlığı əmsallarına əmək etməsinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır. Bankın risklərin idarə edilməsi prosedurlarının effektivliyinə və onların ardıcıl tətbiqinə nəzarət məqsədilə, Bankın İdarə Heyəti dövrü əsaslarla Daxili Audit Funksiyasının və Risk Departamentinin hazırladığı hesabatları əldə edir, bu hesabatların məzmununu müzakirə edir və təklif edilən təshihedici tədbirləri nəzərdən keçirir.

Həm portfel, həm əməliyyat səviyyəsindəki kredit, bazar və likvidlik risklərinin idarə edilməsi və nəzarəti Kredit Komitəsi və Aktivlərin və öhdəliklərin İdarə Olunması Komitəsi (APIK) vasitəsilə icra olunur.

Həm xarici, həm daxili risk amilləri təşkilatın bütün səviyyələrində və sahələrində müəyyən edilib idarə olunur və tənzimlənir. Risk amillərinin tam spektrinin və cari risklərin tənzimlənməsi prosedurlarının təminat səviyyəsinin müəyyən edilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Kredit və bazar risklərinin standart təhlili ilə yanaşı, Risklərin İdarə Olunması Departamenti əməliyyat şöbələri ilə dövrü görüşləri keçirməklə və onların ixtisas sahələri üzrə ekspert rəylərini əldə etməklə maliyyə və qeyri-maliyyə risklərin monitorinqini aparır.

(a) Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən tərəddüd edəcəyi riskdir. Bazar riski valyuta riskindən, faiz dərəcəsi riskindən və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazar qiymətlərində və xarici valyuta məzənnələrində ümumi və spesifik xarakterli dəyişikliklərin və bazar qiymətlərinin dəyişkənlik səviyyəsində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalan faiz dərəcələrində və səhm maliyyə alətlərində açıq mövqələrlə əlaqədar yaranır.

Bazar risklərinin idarə edilməsi müəyyən parametrlər çərçivəsində bazar risklərinin idarə edilməsi və tənzimlənməsi və eyni zamanda, gəlirliliyin risklərə nisbətinin optimallaşdırılması məqsədinə xidmət edir.

Bazar riskləri üzrə ümumi səlahiyyət İdarə Heyətinin Birinci Vitse Sədrinin sədrlik etdiyi APIK-ə aiddir. Bazar riski üzrə limitlər APIK tərəfindən Risklərin İdarə Olunması Departamentinin tövsiyələrinə əsasən təsdiq olunur.

Bank bazar riskini maliyyə alətləri ilə, faiz dərəcələrin ödəniş müddətləri ilə, valyuta mövqələri ilə və itkilər üzrə limitlərlə münasibətdə açıq mövqe limitlərini təyin etməklə tənzimləyir. Müşahidə Şurası qeyd edilən göstəricilərin mütəmadi monitorinqini və yoxlamalarını aparır.

(b) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərində və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə bazar faiz dərəcələrində dəyişikliklər nəticəsində dəyişəcəyi riskidir. Bank, bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin axını təsirinə məruz qalır. Faiz marjaları bu cür dəyişikliklərin nəticəsində yüksələ bilər, lakin, eyni zamanda, gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdikdə azala yaxud itkilərə gətirib çıxara bilər.

Faiz dərəcəsinə fərqi təhlili

Faiz dərəcəsi riski, əsasən, faiz dərəcələri arasında fərqlərə nəzarət etməklə tənzimlənir. Aşağıdakı cədvəldə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələri arasında fərqlər təqdim olunur:

AZN'000	1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2018-ci il							
AKTİVLƏR							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	104,684	-	-	-	-	248,836	353,520
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	-	61,138	15,298	6,387	-	5,474	88,297
Müştərilərə verilmiş kreditlər	27,312	14,531	58,403	121,041	45,885	12,763	279,935
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	-	-	11,236	-	513	11,749
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	5,359	5,359
	131,996	75,669	73,701	138,664	45,885	272,945	738,860
ÖHDƏLİKLƏR							
Bank depozitləri və qalıqları	-	6,800	3,740	6,800	-	489	17,829
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	4,892	21,457	145,026	25,707	1,385	383,006	581,473
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	-	4,420	15,618	350	20,388
Sair borc öhdəlikləri	798	1,120	4,503	18,481	29,922	139	54,963
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	4,344	4,344
	5,690	29,377	153,269	55,408	46,925	388,328	678,997
	126,306	46,292	(79,568)	83,256	(1,040)	(115,383)	59,863

AZN'000	1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2017-ci il							
AKTİVLƏR							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	228,773	-	-	-	-	202,291	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	-	8,501	5,162	1,143	-	31,633	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	29,061	9,825	32,747	91,827	19,726	10,563	193,749
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	1,715	-	11,230	3,005	444	16,394
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	3,305	3,305
	257,834	20,041	37,909	104,200	22,731	248,236	690,951
ÖHDƏLİKLƏR							
Bank depozitləri və qalıqları	-	6,802	-	-	-	608	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	7,998	11,129	173,896	32,026	2,609	334,997	562,655
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	-	24,800	-	397	25,197
Sair borc öhdəlikləri	1,393	2,333	6,785	8,724	32,311	130	51,676
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	1,814	1,814
	9,391	20,262	180,681	65,550	34,920	337,948	648,752
	248,443	(221)	(142,772)	38,650	(12,189)	(89,712)	42,199

Faiz dərəcələri arasında fərqlər əsasən ödəniş müddəti müvafiq ödəniş tarixində bitən faiz qazanan öhdəliklərin eyni və ya daha aşağı faiz dərəcələrinə malik öhdəliklərlə təkrar maliyyələşdirilməsi vasitəsilə arada qaldırılır.

Orta effektiv faiz dərəcələri

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə faiz qazanan aktivlər və öhdəliklər üzrə orta effektiv faiz dərəcələri təqdim olunur. Bu faiz dərəcələri gəlirlilik səviyyələrinin həmin aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətinə nisbətinin təxminidir.

	2018			2017		
	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %			Orta effektiv faiz dərəcəsi, %		
	AZN	ABŞ dolları	Avro	AZN	ABŞ dolları	Avro
Faiz qazanan aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8.30%	2.80%	-	11.75%	-	-
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	8.26%	2.54%	-	6.27%	0.42%	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	14.87%	7.75%	21.76%	15.64%	8.55%	28.97%
İnvestisiya qiymətli kağızları	-	5.00%	-	-	6.98%	-
Faiz qazanan öhdəliklər						
Bank depozitləri və qalıqları	-	3.00%	-	-	4.00%	-
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	9.33%	1.83%	0.40%	10.28%	2.71%	0.89%
Sair borc öhdəlikləri	2.30%	-	-	2.93%	-	-
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	6.98%	-	-	6.41%	-

Faiz dərəcəsi həssaslığının təhlili

Faiz dərəcələri dəyişməsi təhlilinə əsaslanan faiz riskinin idarə edilməsi maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə həyata keçirilir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə mövcud olan faiz qazanan aktivlərin və öhdəliklərin bütün gəlirlilik səviyyələrində və mövqelərində 100 baza nöqtəsi (bn) həcmində paralel azalma və ya artıma əsasən sadələşdirilmiş ssenariyə əsaslanan mənfəətin və ya zərərin və kapitalın (vergilər çıxılmaqla) faiz dərəcələrində dəyişikliklərə (qiymətlərin dəyişməsi riski) həssaslığının təhlili təqdim olunur:

	2018	2017
	AZN'000	AZN'000
100 bn paralel azalma	919	(1,316)
100 bn paralel artım	(919)	1,316

(c) Valyuta riski

Bankın bir neçə xarici valyutada ifadə edilmiş aktivləri və öhdəlikləri vardır.

Valyuta riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarici valyutaların məzənnələrindəki dəyişikliklərin nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Baxmayaraq ki, Bank öz valyuta riskinin hedcləşdirməsi tədbirlərini görür, MHBS-na əsasən belə tədbirlər hedcinq əməliyyatları kimi qəbul edilmir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta strukturu təqdim olunur:

AZN'000	AZN	ABŞ dolları	Avro	Sair valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	164,296	177,640	10,629	955	353,520
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	524	87,773	-	-	88,297
Müştərilərə verilmiş kreditlər	176,285	103,555	95	-	279,935
İnvestisiya qiymətli kağızları	374	11,375	-	-	11,749
Sair maliyyə aktivləri	4,484	573	2	300	5,359
Cəmi maliyyə aktivləri	345,963	380,916	10,726	1,255	738,860
ÖHDƏLİKLƏR					
Bank depozitləri və qalıqları	133	17,696	-	-	17,829
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	165,419	407,324	8,540	190	581,473
Sair borc öhdəlikləri	54,963	-	-	-	54,963
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	20,388	-	-	20,388
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,985	952	140	267	4,344
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	222,823	446,360	8,680	457	678,997
Xalis vəziyyət	122,438	(65,444)	2,046	798	59,863

Bank yuxarıdakı cədvəl əsasında normativ valyuta mövqeyinə əmələmə məqsədləri üçün hesabat verməli deyil, əvəzində prudensial rəqəmlər əsasında valyuta mövqeyi barədə tənzimləyiciyə hesabat verir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta strukturu təqdim olunur:

AZN'000	AZN	ABŞ dolları	Avro	Sair valyutalar	Cəmi
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	256,109	168,343	4,190	2,422	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	6,989	39,450	-	-	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	103,530	90,204	15	-	193,749
İnvestisiya qiymətli kağızları	3,131	13,263	-	-	16,394
Sair maliyyə aktivləri	2,383	870	3	49	3,305
Cəmi maliyyə aktivləri	372,142	312,130	4,208	2,471	690,951
ÖHDƏLİKLƏR					
Bank depozitləri və qalıqları	139	7,261	10	-	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	230,553	325,114	6,079	909	562,655
Sair borc öhdəlikləri	51,676	-	-	-	51,676
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	25,197	-	-	25,197
Sair maliyyə öhdəlikləri	747	1,014	40	13	1,814
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	283,115	358,586	6,129	922	648,752
Xalis vəziyyət	89,027	(46,456)	(1,921)	1,549	42,199

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə zəifləməsi nəticəsində kapital və mənfəət və ya zərər aşağıda göstərilən məbləğlər qədər (azala)/arta bilərdi. Təhlil vergilər çıxılmaqla təqdim olunur və Bank hesabat dövrünün sonunda mümkün olduqlarını ehtimal etdiyi xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün sair parametrlərin, xüsusilə də, faiz dərəcələrinin, dəyişməz qalması fərz olunur.

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
ABŞ dollarının AZN-ə nisbətə 20% qalxması (2017: 20%)	(10,471)	(7,433)
Avronun AZN-ə nisbətə 20% qalxması (2017: 20%)	327	(307)

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə möhkəmlənməsi, bütün digər parametrlərin eyni saxlanılması şərti ilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri edəcəkdir.

(d) Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə tərəf müqabili müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə Bankın maliyyə zərərinə uğrayacağı riskdir. Bankın kredit risklərinin tənzimlənməsi üçün siyasət və prosedurları vardır (həm uçota alınmış maliyyə aktivləri, həm də uçota alınmamış müqavilə öhdəlikləri üçün); o cümlədən, portfel cəmləşmələrinin məhdudlaşdırılması üzrə qaydalar və kredit riskinə fəal surətdə nəzarət edən Kredit Komitəsinin yaradılması barədə qaydalar daxildir. Kredit siyasəti İdarə Heyəti tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks olunur:

- kredit ərizələrinin baxılması və təsdiqlənməsi prosedurları;
- borcalanların (korporativ və fərdi) kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası;
- kontragentlərin, emitentlərin və sığorta şirkətlərinin kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası;
- girovun qiymətləndirilməsi metodikası;
- kreditlərin sənədləşməsinə (rəsmiləşdirilməsinə) dair tələblər;
- kreditlərin və sair kredit risklərinin mütəmadi monitorinqi üzrə prosedurlar.

Korporativ kredit ərizələri müvafiq müştəri rəhbərliyi tərəfindən yazılır və sonra korporativ kredit portfelinə məsuliyyət daşıyan Kredit Departamentinə ötürülür. Hesabatların təhlili müştərinin biznes və maliyyə fəaliyyətini nəzərə alan strukturlaşmış təhlilə əsaslanır. Kredit müqaviləsi və hesabat müstəqil olaraq Risk Departamenti tərəfindən baxılır və kredit siyasətinin tələblərinə uyğun olması təsdiqi üzrə ikinci rəy verilir. Kredit Komitəsi, Kredit Departamenti və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən təqdim edilmiş kredit ərizələrinə baxır. Fərdi əməliyyatlar, gözlənilən Kredit Komitəsinin yekun təsdiqindən və xüsusi risklərdən asılı olaraq həmçinin Hüquq, Mühasibatlıq və Vergi Departamentləri tərəfindən də baxılır.

Bank davamlı olaraq fərdi kredit risklərinin fəaliyyətinə nəzarət edir və müntəzəm olaraq müştərilərin ödəmə qabiliyyətini yenidən müəyyənləşdirir. Yenidən baxış borcalan tərəfindən təqdim edilmiş və ya Bank tərəfindən əldə edilmiş müştərinin ən son maliyyə hesabatları və sair məlumatlara əsaslanır. Fərdi Kredit Departamenti tərəfindən fərdi kredit ərizələrinə baxılır. Fərdi müştəri təhlilindən əlavə, kredit portfeli Risk Departamenti tərəfindən kredit konsentrasiyası və bazar risklərinə uyğun olaraq müəyyən edilir.

Fiziki şəxs olan müştəri təhlilindən başqa kredit portfeli kredit konsentrasiyası və bazar riskləri ilə bağlı olaraq Risk Departamenti tərəfindən qiymətləndirilir.

Kredit riskinin maksimal dərəcəsi, bir qayda olaraq, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində və uçota alınmamış müqavilə öhdəliklərinin məbləğlərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması məqsədi ilə aktivlərin və öhdəliklərin mümkün qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi effekti əhəmiyyətli xarakter daşımır.

Aşağıdakı cədvəldə hesabat tarixinə maliyyə aktivləri ilə bağlı maksimal kredit riski təqdim olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
AKTİVLƏR		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (nağd pul vəsaitləri çıxılmaqla)	322,207	398,635
İnvestisiya qiymətli kağızları (kapital qiymətli kağızları çıxılmaqla)	11,347	14,526
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	88,297	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	279,935	193,749
Sair maliyyə aktivləri	5,359	3,305
Cəmi riskə məruz qalan maksimal məbləğ	707,145	658,370

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girovların təhlili və müştərilərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar kredit riskinin konsentrasiyasının təhlili 14-cü qeyddə təqdim olunmuşdur.

Hesabat tarixinə tanınmamış müqavilə öhdəliklərindən maksimum kredit riski 25-ci qeyddə təqdim olunmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Bankın kredit riski ayrı-ayrılıqda maksimum kredit riskinin 10%-dən çoxunu təşkil edən borcalanı və ya əlaqədar borcalanlar qrupu yoxdur (2017: sıfır).

Kredit riski – Gözlənilən kredit risklərindən qaynaqlanan məbləğlər

Dəyərsizləşmənin hesablanması istifadə olunan məlumatlar, ehtimallar və texnikalar

Uçot siyasəti üçün 3(e)(iv) sayılı qeydə bax.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

İlkin tanınmadan sonra maliyyə aləti üzrə defolt riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını müəyyən edərkən Bank əlavə xərc və ya səy tələb etməyən əsaslı və dəstəkləyici məlumatı nəzərdən keçirir. Bura kəmiyyət və keyfiyyət məlumatı, Bankın keçmiş təcrübəsi, kredit qiymətləndirməsinə əsaslanan təhlil və proqnoz məlumatları daxildir.

Qiymətləndirmənin məqsədi aşağıdakıları müqayisə etməklə kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verib-vermədiyini müəyyən etməkdir:

- hesabat tarixində qalan dövr üçün defolt ehtimalı (DE); və
- kredit riskinə məruz qalan məbləğin ilkin tanınması zamanı müəyyən edilmiş və hazırkı tarixə qalan dövr üçün hesablanmış defolt ehtimalı (vaxtıdan əvvəl ödənişə dair gözləntilərdə dəyişikliklərə uyğun düzəliş edilməklə).

Bank kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını müəyyən etmək üçün üç meyardan istifadə edir:

- defolt ehtimalında dəyişikliyə əsasən kəmiyyət testi;
- keyfiyyət göstəriciləri; və
- ödəniş tarixindən sonra 30 gün gecikmə.

Kredit risk səviyyələri

Bank riskə məruz qalan hər məbləği defolt riskinin göstəricisi olan müxtəlif məlumatlara və keçmiş kredit təcrübəsinə əsaslanmaqla kredit riski səviyyəsinə aid edir. Kredit riski səviyyələri defolt riskinin göstəricisi olan kəmiyyət və keyfiyyət amillərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu amillər riskə məruz qalan məbləğin təbiətindən və borcalan növündən asılı olaraq dəyişir.

Defolt ehtimalının müddət strukturunun yaradılması

Kredit riski səviyyələri riskə məruz qalan məbləğlərin defolt ehtimalının müddət strukturunun müəyyən edilməsində başlıca amildir. Bank kredit riski haqqında ödəniş və defolt məlumatını xidmət və borcalan növünə əsasən toplayır. Bəzi portfəllərdə kredit bürosundan satın alınmış məlumat da istifadə edilir.

Bank toplanılan məlumatı təhlil etmək üçün statistik modellərdən istifadə edir və kredit riskinə məruz qalmanın qalan dövr üçün defolt ehtimalını və zamanla bunların necə dəyişəcəyinin gözlənildiyini hesablayır.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığının müəyyən edilməsi

Bank hər hesabat dövründə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını qiymətləndirir. Kredit riskində artımın əhəmiyyətli olub-olmadığının müəyyən edilməsi maliyyə alətinin xarakteristikalarından, borcalandan və coğrafi regiondan asılıdır.

Əhəmiyyətli sayılan amillər kredit növündən, xüsusilə də müştərinin korporativ və ya fərdi olmasından asılı olaraq dəyişir.

Ümumi göstərici kimi, aşağıdakı hallarda Bankın keyfiyyət meyarına əsasən konkret kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur:

- bütün borcalanlar üçün müqavilə üzrə ödənişlər 30 gündən çox gecikdikdə.

Kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artdığı qənaətinə gəlmək üçün keyfiyyət amillərinə də əsaslanmaq olar. Bu keyfiyyət amillərinin Bankın mütəmadi aparılan kəmiyyət təhlillərində tam əksini tapmayan kredit riskinin idarə edilməsi prosesləri ilə bağlılığı olur. Bu nəzarət siyahısına düşmüş yerləşdirmələr kimi yüksək risk meyarlarına cavab verən məbləğlərə aiddir. Belə keyfiyyət meyarları mütəxəssis mühakiməsinə, müvafiq tarixi təcrübəyə əsaslanır və aşağıdakı şəkildə açıqlanır:

- eyni borcalanın digər kreditlər üzrə ödəmə qabiliyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməsi;
- kollektiv qiymətləndirilən istehlak və ipoteka kreditləri üçün: Bank müəyyən bir sektorda əhəmiyyətli enişin baş verdiyini öyrəndikdə və biznesin bağlanacağını və ya sektorda fəaliyyətin əhəmiyyətli dərəcədə azalacağını gözlədikdə.

İlkin tanınma ilə müqayisədə artıq kredit riskində əhəmiyyətli artımın olmadığına dair sübut olarsa, alət üzrə zərər ehtiyatı yenidən 12 aylıq gözlənilən kredit zərəri kimi ölçülür. Kredit riskinin artımı üzrə bəzi keyfiyyət göstəriciləri (məs., nəzərdən keçirilmiş kredit şərtlərinə əməl etməmək) göstərici özü yox olduqdan sonra artan defolt riski üçün səciyyəvi ola bilər.

Belə olduqda Bank sınaq müddəti təyin edir. Bu müddət ərzində maliyyə aktivləri kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına dair müsbət nəticələr göstərməlidir. Sınaq müddətində maliyyə alətlərinin bərpası və 1-ci mərhələyə keçirilməsi üçün meyarlar aşağıdakılardır:

- kredit üzrə bütün ödənişlərin ödəmə qrafikinə uyğun və ya 30 gündən çox gecikməməklə edilməsi.
- əvvəllər gecikmə statusundan başqa məlumata əsasən 2-ci mərhələyə təsnif edilmiş və kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına dair heç bir sübut qalmayan bütün kreditlər.

Maliyyə alətlərinin bərpası və 2-ci mərhələyə keçməsi üçün sınaq meyarları aşağıdakılardır:

- kredit üzrə bütün ödənişlərin ödəmə qrafikinə uyğun və ya 30 gündən çox, lakin 90 gündən az gecikməklə edilməsi (1-ci mərhələdən 2-ci mərhələyə keçid);
- kreditin 3-cü mərhələyə təsnif edilməsindən sonra 6 aylıq bərpa müddətinin keçməsi, yəni hesabat tarixindən əvvəlki son 6 ay ərzində yenidən strukturlaşdırma və ya 90 gündən çox gecikmənin olmaması (3-cü mərhələdən 2-ci mərhələyə keçid).

Bank kredit riskində əhəmiyyətli artımları müəyyən etmək üçün istifadə etdiyi meyarların effektivliyini müntəzəm yoxlayaraq:

- meyarların məbləğ üzrə defolt baş verməzdən əvvəl kredit riskində əhəmiyyətli artımı müəyyən edər bildiyini;
- kredit riskində əhəmiyyətli artımın müəyyən edilməsi ilə defoltun yaranması arasında ortalama müddətin əqləbatan olduğunu;
- riskə məruz qalan məbləğin ümumən 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinin ölçməindən kredit üzrə dəyərsizləşməyə birbaşa keçmədiyini; və
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri (1-ci mərhələ) ilə bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərərləri (2-ci mərhələ) arasında keçid nəticəsində gözlənilməz qeyri-sabitliyin olmadığını təsdiq edir.

Defoltun açıqlaması

Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivini defolta uğramış sayır:

- borcalanın Banka olan kredit öhdəliklərini, Bank qiymətli kağızı satmaq kimi tədbirlərə əl atmadan (əgər varsa), tam ödəməsi gözlənilmədikdə;
- borcalan Bank qarşısında hər hansı əhəmiyyətli kredit öhdəliyini 90 gündən çox gecikdirdikdə. Müştəri məsləhət görülən limiti keçdikdə və ya cari ödənilməli məbləğdən daha kiçik limit məsləhət görüldükdə overdraftlar gecikmə sayılır; və ya
- borcalanın kredit öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti olmadığına görə müflisləşməsi nəticəsində borcalanın aktivi restrukturlaşdıracağı labüd olduqda.

Borcalanın defoltda olub-olmadığını qiymətləndirərkən Bankın nəzərə aldığı göstəricilər:

- keyfiyyət – məsələn, müqavilə şərtlərinin pozulması;
- kəmiyyət – məsələn, gecikmə statusu və eyni borcalanın başqa öhdəlik üzrə Banka ödəniş etməməsi; və
- müəssisə daxilində hazırlanmış və kənar mənbələrdən alınmış məlumat.

Proqnoz məlumatın tətbiqi

Bank proqnoz məlumatlarından həm alətin ilkin tanınmasından sonra kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını qiymətləndirərkən, həm də gözlənilən kredit zərərinin ölçərək istifadə edir.

Bank bir iqtisadi ssenari hazırlayır: əsas ssenari. Əsas ssenari Bankın strateji planlama və büdcənin hazırlanması kimi digər məqsədlərlə istifadə etdiyi məlumatla uyğunlaşdırılır. Defolt haqqında tarixi məlumat bank sistemində cəmi fərdi kreditlər üzrə gecikmə payı haqqında ARMB-nin statistikasına əsaslanır. Makroiqtisadi məlumatın təsiri ən azı illik əsasla qiymətləndirilməlidir.

Bank tarixi məlumatın təhlilindən istifadə edərək bütün kredit portfelində (qiymətli kağızlar portfeli, maliyyə təşkilatları üçün tələblər daxil olmaqla) kredit riski və kredit zərərlərinin əsas amillərini müəyyən etmiş və sənədləşdirmiş, makroiqtisadi parametrlər və kredit riskləri və zərərləri arasında münasibəti qiymətləndirmişdir.

Əsas amil real ÜDM-un artımıdır. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə istifadə olunan iqtisadi ssenarilərə 31 dekabr 2019-cu ildən 2023-cü ilədək Azərbaycan Respublikası üçün aşağıdakı əsas göstəricilər daxil edilmişdir.

	2019	2020	2021	2022	2023
Real ÜDM-un artımı	3.60%	3.40%	2.50%	2.00%	2.00%

Əsas göstərici və müxtəlif maliyyə aktivləri portfellerinin defolt və zərər dərəcələri arasında əlaqələr son 14 il ərzində yığılan tarixi məlumatın təhlili əsasında proqnoz edilmişdir.

Makroiqtisadi modeli qurarkən Bank defolt haqqında kənar statistikadan istifadə edir, belə ki, defolta dair yetərli daxili statistika yoxdur.

Modifikasiya edilmiş aktivlər

Kredit müqaviləsinin şərtləri bazar şəraitinin dəyişməsi, müştərilərin saxlanılması və müştərinin kredit qabiliyyətliliyinin cari və ya mümkün pisləşməsi ilə bağlı olmayan digər amillər daxil olmaqla, bir sıra səbəblərdən dəyişdirilə bilər. (3(e)(ii)) sayılı qeyddə təsvir edilən uçot siyasətinə əsasən şərtləri

dəyişdirilmiş mövcud kreditin tanınması dayandırılı və şərtləri yenidən razılaşıdırılaraq ədalətli dəyerdə yenidən tanına bilər.

Maliyyə aktivinin şərtləri modifikasiya edildikdə və modifikasiya tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnmədikdə aktivin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığı aşağıdakıların müqayisəsini əks etdirir:

- modifikasiya şərtlərinə əsasən hesabat tarixində aktivin qalan bütün dövr üçün defolt ehtimalı;
- ilkin tanınma zamanı olan məlumat və ilkin müqavilə şərtlərinə əsasən aktivin qalan bütün dövr üçün defolt ehtimalı.

Modifikasiya tanınmanın dayandırılması ilə nəticələndikdə yeni kredit tanınır və 1-ci mərhələyə təsnif edilir (həmin zaman kredit üzrə dəyərsizləşmədiyi ehtimal edilir).

Bank borcların qaytarılması fürsətlərini maksimum artırmaq və defolt riskini minimuma endirmək üçün müştərilərə verilmiş kreditlərin şərtlərini maliyyə çətinlikləri kimi yenidən razılaşıdırır (praktikada “kredit şərtlərinin nəzərdən keçirilməsi” adlandırılır). Bankın kredit şərtlərinin nəzərdən keçirilməsi siyasətinə əsasən, kredit şərtləri hər bir müştəri üçün fərdi qaydada o halda nəzərdən keçirilir ki, borcalan öz borcu üzrə hal-hazırda defoltdadır və ya defolt riski yüksəkdir, borcalanın öz borcunu ilkin müqavilə şərtləri əsasında ödəməsi üçün bütün məqsəduyğun səylərindən istifadə etməsi barədə sübutlar mövcuddur və borcalanın nəzərdən keçirilmiş şərtlərə əməl edə biləcəyi gözlənilir.

Yeni şərtlərə adətən ödəniş müddətinin uzadılması, faiz ödənişlərinin zamanlamasının və faiz dərəcəsinin dəyişməsi daxildir. Həm pərakəndə, həm də korporativ kreditlərin şərtləri nəzərdən keçirilə bilər.

Bankın kredit şərtlərini yenidən nəzərdən keçirmək siyasətinin bir hissəsi kimi dəyişikliyə uğramış maliyyə aktivləri üçün, DE proqnozu dəyişikliyin Bankın faiz və əsas məbləği toplamaq qabiliyyətini artırıb-artırmadığını və ya bərpa etdiyini və Bankın kredit şərtlərini nəzərdən keçirmək sahəsində keçmiş təcrübəsini əks etdirir. Bu prosesin bir hissəsi kimi Bank borcalanın ödəniş fəaliyyətini dəyişdirilmiş müqavilə şərtləri ilə münasibətdə qiymətləndirir və müxtəlif davranış göstəricilərini nəzərə alır.

Bir qayda olaraq kredit şərtlərinin yenidən nəzərdən keçirilməsi kredit riskində əhəmiyyətli artımın keyfiyyət göstəricisidir və kredit şərtlərinin yenidən nəzərdən keçirilməsinə dair gözləntilər riskə məruz qalan məbləğin kredit üzrə dəyərsizləşməsinə dair sübut təşkil edə bilər (bax: Qeyd 3(e)(iv)). Riskə məruz qalan məbləğin kredit üzrə dəyərsizləşmiş/defoltda hesab edilməməsi üçün müştəri müəyyən müddət ərzində davamlı olaraq ödənişləri vaxtında etməli və ya defolt ehtimalı o qədər azalmalıdır ki, zərər üzrə ehtiyat yenidən 12 aylıq gözlənilən kredit zərəri miqdarında hesablanın.

Gözlənilən kredit zərərlərinin ölçülməsi

Gözlənilən kredit zərərinin ölçülməsində əsas amillər aşağıdakı dəyişənlərin müddət strukturudur:

- defolt ehtimalı (DE);
- defolt baş verdikdə zərər (LGD);
- defolta məruz qalan məbləğ (EAD).

1-ci mərhələdə riskə məruz qalan məbləğ üzrə gözlənilən kredit zərərlərini 12 aylıq defolt ehtimalını LGD və EAD-a vurmaqla hesablanır. Bütün dövr üçün gözlənilən kredit zərərləri bütün dövr üçün defolt ehtimalını LGD və EAD-a vurmaqla hesablanır.

Defolt ehtimalını hesablama metodologiyası “Defolt ehtimalının müddət strukturunun yaradılması” başlığı altında müzakirə edilmişdir.

Bank LGD parametrlərini defoltlu kontraqentlərə qarşı iddialar üzrə bərpa tarixinə əsasən hesablayır. LGD modellərində iddianın strukturu, iddia üzrə təminat (müəyyən portfellər üçün), hansı iddianın daha əvvəl edildiyi, tərəf müqabilinin fəaliyyət sahəsi və maliyyə aktivinin ayrılmaz tərkib hissəsi olan istənilən təminatın bərpa xərcləri nəzərə alınır. Pərakəndə əmlakla təmin edilmiş kreditlər üçün (müəyyən portfel növləri üçün) LTV-əmsalı LGD-nin müəyyən edilməsi üçün başlıca parametrdir. LGD qiymətləri müqavilə üzrə əldə olan ilk faiz dərəcəsinə diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinə əsasən hesablanır, belə ki, bu aktiv yaradılarkən mövcud olan effektiv faiz dərəcəsinə ən yaxın dərəcə sayılır.

EAD defolt zamanı riskli mövqenin gözlənilən məbləğini əks etdirir. Bank EAD-ni cari risk məbləği və müqaviləyə əsasən ayrılan və amortizasiyadan yaranan cari məbləgdə mümkün dəyişikliklərə əsasən hesablayır. Maliyyə aktivinin EAD-si onun defolt anındakı ümumi balans dəyəridir. İcarə öhdəlikləri üçün, EAD tarixi müşahidəyə əsasən hesablanan və müqaviləyə əsasən istifadə edilə bilən mümkün gələcək məbləğlərdir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi və 1-ci mərhələ maliyyə aktivləri üzrə maksimum 12 aylıq defolt ehtimalından istifadə etmək şərtilə, Bank gözlənilən kredit zərərinə məruz qaldığı maksimal müqavilə müddəti ərzində (borcalanın müddəti uzatmaq variantları daxil olmaqla) defolt riskini nəzərə almaqla ölçür (hətta Bank kredit risklərini idarə etmək məqsədləri ilə daha uzun müddəti nəzərdə tutduqda belə). Maksimal müqavilə müddəti Bankın avans ödənişini tələb etmək və ya kredit öhdəliyinə xitam vermək hüququ yarandığı tarixədək uzanır.

Parametr kollektiv əsasla modelləşdirilərkən maliyyə alətləri alət növünə əsasən qruplaşdırılır.

Xüsusi qrup daxilində riskli mövqelərin eynicinsli qalmasını təmin etmək üçün qruplaşdırmalar müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Bankın məhdud tarixi məlumatlara malik olduğu portfeller üçün, daxili mövcud məlumatlara əlavə olaraq kənar müqayisəli məlumatlardan istifadə edilir. Gözlənilən kredit zərərinin ölçülməsi üçün kənar müqayisəli məlumatın əhəmiyyətli olduğu portfeller aşağıdakılardır:

	Riskə məruz qalan məbləğ	Kənar müqayisəli məlumat			
		DE		LGD	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (nağd pul vəsaitləri çıxılmaqla)	322,207	“Moody’s”-in araşdırması	defolt	“S&P” araşdırmaları	bərpa
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	88,297	“Moody’s”-in araşdırması	defolt	“S&P” araşdırmaları	bərpa
İnvestisiya qiymətli kağızları	11,347	“Moody’s”-in araşdırması	defolt	“S&P” araşdırmaları	bərpa

(e) Likvidlik riski

Likvidlik riski Bankın hesablaşması nağd pul və ya digər maliyyə aktivləri ilə aparılan maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində çətinliklərlə üzləşməsi riskidir. Likvidlik riski aktivlərlə öhdəliklərin ödəniş müddətləri arasında uyğunsuzluq olduqda yaranır. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunlaşdırılması yaxud tənzimlənən uyğunsuzluğu likvidliyin idarə edilməsində əsas rol oynayır. Tam uyğunluğun təmin edilməsi maliyyə təşkilatları üçün qeyri-adedir, çünki məşğul olduqları əməliyyatlar, adətən, qeyri-müəyyən müddətlərlə və növlərin müxtəlifliyi ilə səciyyələnir. Ödəniş müddətləri arasında fərq (uyğunsuzluq) olduqda, mənfəətlilik səviyyəsi arta bilər, lakin eyni zamanda, itkilərin yaranması riski də artır.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı bütün öhdəliklərin vaxtlı-vaxtında yerinə yetirilməsi üçün zəruri həcmdə vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etmək məqsədi ilə likvidliyini idarə edir və tənzimləyir. Likvidlik siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Bank digər banklardan alınmış uzun və qısa müddətli kreditlərdən, əsas korporativ və fərdi müştərilərindən qəbul edilmiş depozitlərdən ibarət olan və yüksək likvidli aktivlərin diversifikasiya olunmuş portfeli ilə müşayiət olunan diversifikasiyalı və sabit maliyyələşdirmə bazasını fəal surətdə dəstəkləməyə çalışır ki, gözlənilməyən likvidlik tələbatına operativ və səmərəli qaydada cavab verə bilsin.

Likvidliyin idarə edilməsi siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- əsas valyutalar üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlaşdırılması və onlarla əlaqədar tələb olunacaq likvid aktivlərin səviyyəsinin nəzərə alınması;
- maliyyələşdirmə mənbələrinin müxtəlifliyinin təmin edilməsi;
- borcların cəmləşməsinin və profillərinin tənzimlənməsi;
- borcların maliyyələşdirilməsi planlarının tərtib edilməsi;
- pul vəsaitlərinin hərəkətinin kəsilməsinə qarşı bir tədbir kimi yüksək likvidli, asanlıqla satıla bilən aktivlər portfelinin təmin edilməsi;
- fəvqəladə hallarda likvidliyin və maliyyələşdirmənin təmin edilməsi üçün planların hazırlanması;
- likvidlik əmsallarının normativ tələblərə uyğun olub-olmadığının izlənməsi.

Xəzinədarlıq Departamenti Bankın müxtəlif qurumlarından onların maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin likvidlik göstəriciləri haqqında və proqnozlaşdırılan gələcək əməliyyatlarla və fəaliyyət növləri ilə bağlı digər proqnozlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında təfərrüatlı məlumatlar alır. Daha sonra, Xəzinədarlıq Departamenti tələb olunan qısamüddətli likvid aktivlərin adekvat portfelini təmin edir. Həmin portfel, əsasən, qısamüddətli likvid ticari qiymətli kağızlardan, banklara verilmiş kreditlərdən və sair banklararası alətlərdən ibarət olmaqla, bütövlüklə Bank üçün yetərli likvidliyi təmin etmək məqsədinə xidmət edir.

Xəzinədarlıq Departamenti gündəlik likvidlik mövqeyinin monitorinqini və həm normal, həm ən çətin bazar şəraitlərini əks edən müxtəlif ssenarilərlə mütəmadi likvidlik stress-testlərini aparır. Normal bazar şəraitində likvidlik mövqeyini əks edən likvidlik haqqında hesabatlar rəhbərliyə hər həftə təqdim olunur. Likvidliyin tənzimlənməsi ilə bağlı qərarlar APIK tərəfindən qəbul edilir və Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən icra olunur.

Aşağıdakı cədvəllərdə maksimal dərəcədə mümkün olan erkən ödəniş müddətinə əsasən maliyyə öhdəlikləri və kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti təqdim olunur. Cədvəllərdə təqdim edilən cəmi məxaric müqavilələrdə nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri və ya öhdəliklər üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkətidir. Buraxılmış maliyyə zəmanətləri müqavilələrinə gəldikdə isə, zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin yerinə yetirilməsinə dair tələb irəli sürə bilən ən erkən dövrə aid edilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimidir:

AZN'000	Tələb olunanadək					Cəmi ümumi məxaric	Balans dəyəri
	və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox		
Qeyri-törəmə öhdəliklər							
Bank depozitləri və qalıqları	538	6,891	3,813	7,009	-	18,251	17,829
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	388,527	22,661	148,309	27,736	1,774	589,007	581,473
Sair borc öhdəlikləri	1,035	1,313	5,338	22,112	36,432	66,230	54,261
Subordinasiya borc öhdəlikləri	466	233	1,049	8,102	15,942	25,792	20,388
Sair maliyyə öhdəlikləri	4,344	-	-	-	-	4,344	4,344
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	394,910	31,098	158,509	64,959	54,148	703,624	678,997
Kreditlə əlaqəli öhdəliklər	38,478	-	-	-	-	38,478	38,478

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimidir:

AZN'000	Tələb olunanadək					Cəmi ümumi məxaric	Balans dəyəri
	və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox		
Qeyri-törəmə öhdəliklər							
Bank depozitləri və qalıqları	632	6,835	-	-	-	7,467	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	344,024	13,127	179,706	33,869	3,117	573,843	562,655
Sair borc öhdəlikləri	1,576	2,431	7,094	9,813	34,184	55,098	51,676
Subordinasiya borc öhdəlikləri	530	265	1,192	28,955	-	30,942	25,197
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,814	-	-	-	-	1,814	1,814
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	348,576	22,658	187,992	72,637	37,301	669,164	648,752
Kreditlə əlaqəli öhdəliklər	30,114	-	-	-	-	30,114	30,114

Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, fiziki və hüquqi şəxslər istənilən vaxt, əksər hallarda yığılmış faizlərin itirilməsi şərtilə, yerləşdirilmiş müddətli depozitlərini geri götürə bilər. Bu depozitlər onların ödəniş tarixlərinə əsasən, yuxarıdakı diskontlaşdırılmamış ödəniş müddəti cədvəllərində təsnif olunur. Bankın rəhbərliyi fiziki və hüquqi şəxslərin öz müddətli depozitlərini qeyd olunan ödəniş müddətlərindən əvvəl geri götürəcəklərini hesab etmir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlərin müqavilə üzrə ödəniş müddətlərinə görə təhlili verilmişdir:

AZN'000	Tələb olunanadək					Müddəts iz	Vaxtı keçmiş	Cəmi
	k və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	353,520	-	-	-	-	-	-	353,520
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	4,920	61,138	15,432	6,807	-	-	-	88,297
Müştərilərə verilmiş kreditlər	12,342	14,535	58,418	121,070	45,896	-	27,674	279,935
İnvestisiya qiymətli kağızları	80	31	-	11,236	-	402	-	11,749
Sair maliyyə aktivləri	5,359	-	-	-	-	-	-	5,359
Cəmi maliyyə aktivləri	376,221	75,704	73,850	139,113	45,896	402	27,674	738,860
Bank depozitləri və qalıqları	489	6,800	3,740	6,800	-	-	-	17,829
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	387,898	21,457	145,026	25,707	1,385	-	-	581,473
Sair borc öhdəlikləri	937	1,120	4,503	18,481	29,220	-	-	54,261
Subordinasiya borc öhdəlikləri	350	-	-	4,420	15,618	-	-	20,388
Sair maliyyə öhdəlikləri	4,344	-	-	-	-	-	-	4,344
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	394,018	29,377	153,269	55,408	46,925	-	-	678,997
Xalis vəziyyət	(17,797)	46,327	(79,419)	83,705	(1,029)	402	27,674	59,863
Toplam likvidlik çatışmazlığı	(17,797)	28,530	(50,889)	32,816	31,787	32,189	59,863	119,727

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlərin müqavilə üzrə ödəniş müddətlərinə görə təhlili verilmişdir:

AZN'000	Tələb olunanadək					Müddətsiz	Vaxtı keçmiş	Cəmi
	və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	431,064	-	-	-	-	-	-	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	4,831	8,501	31,956	1,143	-	-	8	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8,002	9,825	32,747	91,827	19,726	-	31,622	193,749
İnvestisiya qiymətli kağızları	207	1,794	-	11,230	3,011	152	-	16,394
Sair maliyyə aktivləri	3,305	-	-	-	-	-	-	3,305
Cəmi maliyyə aktivləri	447,409	20,120	64,703	104,200	22,737	152	31,630	690,951
Bank depozitləri və qalıqları	610	6,800	-	-	-	-	-	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	342,995	11,129	173,896	32,026	2,609	-	-	562,655
Sair borc öhdəlikləri	1,523	2,333	6,785	8,724	32,311	-	-	51,676
Subordinasiya borc öhdəlikləri	397	-	-	24,800	-	-	-	25,197
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,814	-	-	-	-	-	-	1,814
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	347,339	20,262	180,681	65,550	34,920	-	-	648,752
Xalis vəziyyət	100,070	(142)	(115,978)	38,650	(12,183)	152	31,630	42,199
Toplam likvidlik çatışmazlığı	100,070	99,928	(16,050)	22,600	10,417	10,569	42,199	84,398

Likvidlik riskini idarə etmək üçün Bankın istifadə etdiyi əsas amil MBBN-nin müəyyən etdiyi likvidlik əmsəlidir. Bank MBBN tələbinə uyğun olaraq, gündəlik əsaslarla bu icbari likvidlik əmsalını hesablayır. Bu əmsal yüksək likvidli aktivlərin tələb əsasında ödənilən öhdəliklərə nisbəti kimi hesablanan ani likvidlik əmsəlidir.

Bank 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində bu nisbətə uyğun gəlmişdir. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə icbari likvidlik nisbəti aşağıdakı kimidir.

	Tələb	2018, %	2017, %
Ani likvidlik əmsalı	ən azı 30%	91.18%	97.11%

(e) Əməliyyat riski

Əməliyyat riski Bankın prosesləri, işçi heyəti, texnologiya və infrastrukturunu ilə bağlı bir çox səbəblərdən, habelə kredit, bazar və likvidlik risklərindən başqa kənar faktorlardan, məsələn hüquqi və normativ tələblərdən və ümumi qəbul edilmiş korporativ davranış standartlarından irəli gələn birbaşa və dolaylı zərər riskidir. Əməliyyat riskləri Bankın bütün əməliyyatlarından irəli gəlir.

Bankın məqsədi əməliyyat riskini idarə etməklə, iqtisadi səmərəlilik və innovasiya vasitəsilə Bankın nüfuzuna qarşı hər hansı maliyyə zərərləri və ziyanın qarşısını almaqdır. Bütün hallarda Bankın siyasəti tətbiq olunan hüquqi və normativ tələblərə əməl etməyi tələb edir.

Bank rəhbərliyin öz əməliyyatlarının hər sahəsində zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemlərini qurmaqla əməliyyat riskini idarə edir.

24 Kapitalın idarə edilməsi

MBNP Bank üçün kapital tələblərini müəyyən edir və onların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

MBNP-nin qüvvədə olan kapital normativlərinə uyğun olaraq, banklar (i) minimum 50,000 min AZN cəmi normativ kapitalla malik olmalıdırlar (31 dekabr 2017: 50,000 min AZN) və (ii) cəmi normativ kapitalın risk çəkili aktivlərə nisbətini (normativ kapital əmsalı) minimum 10% (31 dekabr 2017: 10%) səviyyədə saxlamalıdırlar.

Bank müəyyən edilmiş formaya uyğun olaraq icbari əmsallar barədə MBNP-ə məlumat verir. Risk departamenti gündəlik olaraq kapital adekvatlığı əmsallarına uyğunluğa nəzarət edir. Kapital adekvatlığı əmsalları MBNP-nin və Bankın daxili siyasətinin müəyyən etdiyi hədlərə yaxın olarsa, bu barədə Müşahidə Şurasına məlumat verilir.

Bank 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə minimum cəmi normativ kapital və risk çəkili aktivlərə nisbət tələblərinə uyğun olmuşdur. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr tarixinə MBNP-nin normativ tələblərinə əsasən kapital adekvatlığının hesablanması təqdim olunur:

	2018 AZN'000 (unaudited)	2017 AZN'000 (unaudited)
Cəmi normativ kapital	93,672	92,196
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	339,486	288,406
Kapital adekvatlığı əmsalı (%)	27.6%	29.7%

Bank həmçinin, Bazel 1 kimi tanınmış Kapitalın Ölçülməsi və Kapital Standartları üzrə Beynəlxalq Konvensiyada (1998-ci ilin aprel ayında qəbul edilmiş düzəlişlərlə) və bazar risklərinin daxil edilməsi üzrə Kapital Sazişinə Düzəlişdə (2007-ci ilin noyabr ayında qəbul edilmiş düzəlişlərlə) müəyyən edildiyi kimi, Bazel Sazişinə uyğun olaraq hesablanmış kapital adekvatlığı əmsalına nəzarət edir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr tarixinə Bazel Sazişinin tələblərinə uyğun olaraq hesablanmış kapital mövqeyinin tərkibi təqdim olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	102,047	89,247
Yığılmış zərər	(31,227)	(35,444)
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	70,820	53,803
2-ci dərəcəli kapital		
Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	2,688	2,783
Yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı – satıla bilən maliyyə aktivləri	-	122
Subordinasiya borc öhdəlikləri (amortizasiya edilməmiş hissəsi)	17,459	25,197
Cəmi 2-ci dərəcəli kapital	20,147	28,102
Cıx: investisiyalar	(419)	(241)
Cəmi kapital	90,548	81,664
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər		
Balans	303,367	228,824
Balansdankənar	38,478	30,114
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	341,845	258,938
1-ci dərəcəli kapital payı	20.73%	20.78%
2-ci dərəcəli kapital payı	26.50%	31.54%

Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər hər bir aktiv və tərəf müqabili ilə bağlı kredit, bazar və digər risklərin xarakterinə uyğun olaraq təsnifləşdirilmiş və onların hesablanmasını əks edən risk dərəcələri sistemində əsasən qiymətləndirilir. Bu zaman müvafiq girov və ya zəmanətlər nəzərə alınır. Eyni prosedur, potensial itkilərin gözlənilməyən xarakterini əks etmək üçün qəbul edilən bəzi düzəlişlərlə, uçota alınmamış müqavilə öhdəliklərinə də tətbiq olunur.

25 Kreditlə bağlı öhdəliklər

Bankın kredit vermək öhdəlikləri mövcuddur. Bu öhdəliklər təsdiqlənmiş kreditlər, kredit kartları üzrə limitlər və overdraftlar şəklindədir. Bank müştərilərinin üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərinin yerinə yetiriləcəyinə təminat vermək məqsədi ilə maliyyə zəmanətləri və akkreditivlər verir. Bu kimi müqavilələrin sabit limitləri vardır və onlar adətən beş il müddətində bağlanılır.

Bank kredit vermək öhdəliklərini üzərinə götürdükdə, maliyyə zəmanətlərini və akkreditivləri verdikdə müştərilərə kredit verdiyi zaman tətbiq etdiyi kredit risklərinin idarə edilməsi siyasət və prosedurlarını tətbiq edir.

Aşağıdakı cədvəldə öhdəliklərin müqavilə üzrə məbləğləri kateqoriyalar üzrə təqdim olunur. Cədvəldə öhdəliklər üzrə göstərilmiş məbləğlər onlar üzrə tam həcmdə avansların verildiyini fərz edir. Cədvəldə zamanətlər üzrə göstərilmiş məbləğlər tərəf müqabilləri bağladıkları müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini tam həcmdə yerinə yetirmədikləri halda hesabat tarixinə tanınacaq maksimal balans itkilərini əks olunur.

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Müqavilədə nəzərdə tutulmuş məbləğ		
Zəmanətlər	16,864	9,580
İstifadə edilməmiş kredit xətti	21,614	20,354
	38,478	30,114

Cədvəldə göstərilmiş cəmi müqavilə üzrə şərti öhdəlikləri heç də mütləq gələcək nağd pul vəsaitlərinə tələbatı əks etdirmir, çünki bu şərti öhdəliklərin maliyyələşdirməsi təmin edilmədən müddəti başa çatmağa və ya onlara xitam verilə bilər. Kredit və kredit xətlərinin ayrılmasına dair şərti öhdəliklərin əksəriyyəti Bank tərəfindən şərtsiz öhdəlikləri təşkil etmir.

26 Əməliyyat icarələri

Bank əməliyyat icarələri çərçivəsində bir sıra binaları və avadanlıqları icarəyə götürür. Bu icarələr adətən beş ildən on ilədək olan ilkin müddətə bağlanılır. İcarənin ilkin müddəti başa çatdıqda, onu uzatmaq mümkündür. İcarə ödənişləri adətən müvafiq bazar qiymətlərini əks etmək üçün illik əsasda artırılır. Bu icarələrin heç biri şərti icarələr deyil. Bankın ləğv oluna bilməyən icarələri mövcud deyil.

27 Şərti öhdəliklər

(a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir və dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Bankın əmlak və avadanlıqları, biznes fəaliyyətinin dayanması və ya Banka məxsus olan ərazilərdə və ya onun əməliyyatları ilə əlaqəli baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlak və ya ətraf mühitə zərərin vurulması ilə əlaqədar olaraq yaranan üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Bank tam sığorta təminatı alanadək, müəyyən aktivlərin itirilməsi və ya məhv olunması riski mövcuddur və bu riskin əməliyyatlara və maliyyə vəziyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsiri ola bilər. 27 Şərti öhdəliklər (davamı)

(b) Məhkəmə iddiaları

Bank öz fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik bu kimi iddia və şikayətlər nəticəsində yaranan maddi məsuliyyətin Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəyini hesab edir.

(c) Vergi öhdəliklər

Azərbaycan Respublikasının vergi qoyma sistemi inkişaf etməkdə olduğuna görə bir çox hallarda aydın olmayan, ziddiyyətli və müxtəlif vergi orqanları tərəfindən fərqli qaydada təfsir edilən qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərlə, rəsmi göstərişlərlə və məhkəmə qərarları ilə səciyyələnir. Vergilər sərt cərimələr və faizlər tətbiq edən orqanlar tərəfindən yoxlanılır və araşdırılır. Bir vergi ili ümumən üç növbəti təqvim ili müddətində vergi orqanları tərəfindən nəzarət üçün açıq qalır. Lakin müəyyən hallarda bir vergi ili daha uzun müddətə açıq qala bilər. Azərbaycan Respublikası daxilində baş verən son hadisələrə əsasən, vergi orqanları öz şərtlərində və vergi qanunvericiliyinin tətbiqində daha iddialı mövqe nümayiş etdirirlər.

Bu hallar Azərbaycan Respublikasında digər ölkələrlə müqayisədə daha ciddi vergi risklərinin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik qüvvədə olan qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təsnifləri əsasında vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirləri gördüyünü hesab edir. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların şərtləri fərqli ola bilər və vergi orqanları öz şərtlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

Bank bir sıra amillərin qiymətləndirilməsinə, o cümlədən vergi qanunvericiliyin təfsirinə və əvvəlki təcrübəsinə əsaslanaraq inanır ki, vergi öhdəlikləri üçün hesablaşmalar bütün açıq vergi illərinə görə adekvatdır. Bu qiymətləndirmə ehtimal və fərziyyələrə əsaslanaraq həyata keçirilir və uyğun olaraq gələcək hadisələr haqqında ehtimalları əhatə edə bilər. Bankın mövcud vergi öhdəliklərinin adekvatlığı ilə bağlı öz mülahizəsini dəyişdirməsinə səbəb olan yeni məlumatlar yarana bilər; vergi öhdəliklərinə bu cür dəyişikliklər həmin qərarın verildiyi dövrdə vergi xərci məbləğinə təsir edə bilər.

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Nəzarət münasibətləri

31 dekabr 2018-ci il tarixinə banka əsas nəzarət edən tərəf yoxdur. 2017-ci ildə Banka əsas tərəf kimi Zakir Nuriyev və onun yaxın ailə üzvləri tərəfindən nəzarət edilirdi.

Müşahidə Şurası və İdarə Heyətinin üzvləri ilə əməliyyatlar

31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə işçi heyəti xərclərinə daxil olan işçilərə edilmiş cəmi ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Qısamüddətli işçi müavinətləri	1,562	1,411
	1,562	1,411

Bu məbləğlərə İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvlərinin nağd pul gəlirləri daxildir.

İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvləri ilə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə olan qalıqlar və orta effektiv faiz dərəcələri aşağıda qeyd olunmuşdur:

	2018 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi	2017 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat				
Ödənilməmiş kreditlər (ümumi)	2,226	14.94%	2,028	16.11%
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(1,983)	-	(1,815)	-
Cari hesablar	176	-	127	-
Alınmış əmanətlər	333	7.38%	223	2.79%
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	94	8.20%	122	4.62%

İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvləri ilə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr tarixində tamamlanan illərin sonuna olan mənfəət və ya zərər aşağıda qeyd olunur:

	2018 AZN'000	2017 AZN'000
Mənfəət və ya zərər		
Faiz gəlirləri	137	119
Faiz xərcləri	(22)	(8)
Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər	168	165

Bank 31 dekabr 2018-ci il tarixinə olan qalıqları və əlaqəli orta effektiv faiz dərəcələrini və 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əməliyyatlardan əlaqəli mənfəət və ya zərər məbləğlərini aşağıdakı kimi təqdim edir:

	Səhmdarlar və yaxın ailə üzvləri və nəzarət altında olan müəssisələr		Sair		Cəmi
	AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	AZN'000
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat					
AKTİVLƏR					
Müştərilərə verilmiş kreditlər					
AZN-də olan qısamüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	11	25%	-	-	11
AZN-də olan uzunmüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	4,760	12.77%	3,271	11.00%	8,031
ABŞ dollarında olan uzunmüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	-	-	33,608	5.00%	33,608
Cəmi dəyərsizləmə üzrə ehtiyat	(73)	-	(6,734)	-	(6,807)
ÖHDƏLİKLƏR					
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri					
Cari hesablar	1,002	-	834	-	1,836
Müddətli depozitlər					
AZN-də olan müddətsiz depozitlər	-	-	9	1.00%	9
AZN-də olan qısamüddətli depozitlər	1,376	9.00%	-	-	1,376
ABŞ dollarında olan qısamüddətli depozitlər	24,430	1.00%	-	-	24,430
AZN-də olan uzunmüddətli depozitlər	5,955	12.00%	-	-	5,954
ABŞ dollarında olan uzunmüddətli depozitlər	6,588	2.76%	-	-	6,588
ABŞ dollarında olan subordinasiya borc öhdəlikləri	14,327	11.00%	6,062	7.50%	20,389
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə	190	-	2	-	192
Mənfəət və ya zərər					
Faiz gəlirləri	16		1		17
Faiz xərcləri	(2,046)		(446)		(2,492)
Dəyərsizləmə üzrə zərərlər	(73)		163		90

31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalan qalıqlar, müvafiq orta effektiv faiz dərəcələri və 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə əlaqəli mənfəət və ya zərər məbləğləri aşağıdakı kimidir:

	Əsas nəzarətedici tərəf və onun yaxın ailə üzvləri və nəzarətdə olan müəssisələr		Sair səhmdarlar		Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr		Cəmi
	AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %	AZN'000
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat							
AKTİVLƏR							
Müştərilərə verilmiş kreditlər							
AZN-də olan qısamüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	12	25.29%	-	-	-	-	12
AZN-də olan uzunmüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	11	11.00%	-	-	-	-	11
ABŞ dollarında olan uzunmüddətli kreditlərin ümumi ödənilməmiş qalığı	-	-	226	11.00%	32,037	5.00%	32,263
Cəmi dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	(3)	-	(6,897)	-	-
ÖHDƏLİKLƏR							
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri							
Cari hesablar	79	-	550	-	1,719	-	-
Müddətli depozitlər							
AZN-də olan müddətsiz depozitlər	-	-	279	1.00%	-	-	279
AZN-də olan qısamüddətli depozitlər	23,624	8.22%	-	-	-	-	23,624
ABŞ dollarında olan qısamüddətli depozitlər	3,338	2.58%	21,179	2.13%	-	-	24,517
AZN-də olan uzunmüddətli depozitlər	1,040	15.00%	1,647	13.50%	307	9.50%	2,994
ABŞ dollarında olan uzunmüddətli depozitlər	272	2.96%	6,814	2.77%	-	-	7,086
ABŞ dollarında olan subordinasiya borc öhdəlikləri	4,586	15.00%	9,741	3.00%	10,870	5.95%	-
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	173	4.58%	39	-	-	-	-
Mənfəət və ya zərər							
Faiz gəlirləri	5	-	25	-	1,586	-	-
Faiz xərcləri	(2,851)	-	(1,110)	-	(665)	-	-
Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər	1	-	13	-	(6,520)	-	(6,506)

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyərlər və uçot təsnifatları

Uçot təsnifatları və ədalətli dəyərlər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN '000	Amortizasiya edilmiş dəyər	Sair məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	353,520	-	353,520	353,520
İnvestisiya qiymətli kağızları	11,347	402	11,749	11,833
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	88,297	-	88,297	88,297
Müştərilərə verilmiş kreditlər	279,935	-	279,935	275,483
Sair maliyyə aktivləri	5,359	-	5,359	5,359
	738,458	402	738,860	734,492
Bank depozitləri və qalıqları	17,829	-	17,829	17,689
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	581,473	-	581,473	582,343
Sair borc öhdəlikləri	54,963	-	54,963	54,963
Subordinasiya borc öhdəlikləri	20,388	-	20,388	20,388
Sair maliyyə öhdəlikləri	4,344	-	4,344	4,344
	678,997	-	678,997	679,727

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN '000	Kredit və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Sair amortizasiya edilmiş dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	431,064	-	-	431,064	431,064
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,716	14,678	-	16,394	16,394
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	46,439	-	-	46,439	46,359
Müştərilərə verilmiş kreditlər	193,749	-	-	193,749	175,001
Sair maliyyə aktivləri	3,305	-	-	3,305	3,305
	676,273	16,394	-	690,951	671,971
Bank depozitləri və qalıqları	-	-	7,410	7,410	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	-	-	562,655	562,655	563,056
Sair borc öhdəlikləri	-	-	51,676	51,676	49,255
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	25,197	25,197	23,909
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,814	1,814	1,814
	-	-	648,752	648,752	645,444

Ədalətli dəyər hesablamaları maliyyə alətinin müstəqil kommersiya əməliyyatında tərəflər qismində çıxış edən məlumatlı şəxslər arasında mübadilə oluna bildiyi məbləğini təxmin etmək məqsədinə xidmət edir. Lakin qeyri-müəyyənlikləri və subyektiv mülahizəni nəzərə alaraq, ədalətli dəyər aktivlərin satışı və ya öhdəliklər üzrə hesablaşmanın aparılması çərçivəsində reallaşdırıla bilən kimi qəbul edilməməlidir.

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyərlər və uçot təsnifatları (davamı)

Fəal bazarda ticarət olunan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri kotirovka olunan bazar qiymətlərinə və ya diler qiymət təkliflərinə əsaslanır. Bütün digər maliyyə alətləri üçün Bank digər qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə ədalətli dəyərləri müəyyən edir. Qiymətləndirmə üsullarının məqsədi qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktiv satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Qiymətləndirmə metodlarına xalis cari dəyər və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkət modelləri, bazarda müşahidə oluna bilən qiymətləri mövcud olan maliyyə alətləri ilə müqayisə daxildir. Qiymətləndirmə metodlarında istifadə edilən ehtimallara və göstəricilərə riskləri olmayan və bəncmark faiz dərəcələri, kredit spreadi və diskont dərəcələrin qiymətləndirilməsində istifadə edilən sair premiyalar, istiqraz və kapital qiymətləri, xarici valyuta məzənnələri, kapital və kapital indeksi qiymətləri, gözlənilən açıq mövqelər və nisbətlər daxildir. Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi kommersiyada fəaliyyət göstərən bazar iştirakçıları tərəfindən müəyyən edilən hesabat tarixində maliyyə alətinin dəyərini əks etdirən ədalətli dəyər vəziyyətinə çatmaqdır.

Faiz dərəcələri və valyuta svopları kimi adi və sadə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini təyin etmək üçün Bank müşahidə olunan bazar məlumatları və rəhbərliyin mülahizəsini və qiymətləndirməsini tələb etməyən və ya az tələb edən geniş surətdə tanınmış qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Qiymətli kağızlar bazarlarında listinqdə olan borc qiymətli kağızları və səhm qiymətli kağızları, birjalarda alınıb-satılan törəmə alətlər və faiz svopları kimi birjadankənar alınıb-satılan sadə törəmə alətlər üçün müşahidə olunan qiymətlər və modellər mövcuddur.

Daha mürəkkəb alətlər üçün Bank xüsusi qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Bu modellərə bəzi və ya bütün mühüm əlavələr bazarda müşahidə olunmaya bilər və bazar qiymətləri və dərəcələrdən törəyə bilər və ya mülahizələr əsasında qiymətləndirilə bilər. Mühüm müşahidə olunmayan əlavələrin aid olduğu alət nümunələrinə fəal bazanın mövcud olmadığı müəyyən kreditlər və qiymətli kağızlar, müəyyən birjadan kənar bazanın törəmə alətləri və sekyuritizasiyalarda iştirak faizləri daxildir.

Ədalətli dəyər iyerarxiyası

Bank ədalətli dəyərləri ölçərkən ilkin göstəricilərin əhəmiyyətliliyini əks etdirən aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasından istifadə edir:

- 1-ci səviyyə: Fəal bazarda eyni bir alət üçün aktiv bazar qiymətləri (nizamlanmamış).
- 2-ci səviyyə: birbaşa (yəni qiymətlər kimi), ya da bilavasitə (yəni qiymətlərdən törəyən) müşahidə oluna bilən, 1-ci səviyyəyə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər ilkin göstəricilər. Bu kateqoriyaya aşağıdakı amillərdən istifadə etməklə qiymətləndirilən alətlər daxildir: analoji alətlər üçün fəal bazarda tətbiq edilən bazar qiymətləri; analoji alətlər üzrə kifayət qədər fəal hesab olunmayan bazarlarda tətbiq edilən qiymətlər; və ya bütün əhəmiyyətli ilkin göstəricilərin birbaşa, yaxud dolayısı ilə bazar məlumatlarından müşahidə oluna bildiyi sair qiymətləndirmə üsulları.
- 3-cü səviyyə: ilkin göstəricilər müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya aid edilən alətlərin qiymətləndirmə metoduna müşahidə edilə bilən məlumata əsaslanmayan ilkin göstəricilər daxildir və müşahidə edilə bilməyən ilkin göstəricilər həmin alətin qiymətləndirilməsində əhəmiyyətli təsirə malikdir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN '000	3-cü səviyyə	Cəmi
İnvestisiya qiymətli kağızları – capital	402	402
	402	402

31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsini təşkil edən qeydlər Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN '000	1-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	14,526	152	14,678
	14,526	152	14,678

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

AZN'000	1-ci səviyyə	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
ASSETS					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	322,207	-	322,207	322,207
İnvestisiya qiymətli kağızları	10,431	-	-	10,431	11,347
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	-	88,297	-	96,075	88,297
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	-	275,483	275,483	279,935
Sair maliyyə aktivləri	-	5,359	-	5,359	5,359
	10,784	415,863	275,483	702,777	707,145

29 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyərlər və uçot təsnifatları (davamı)

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank depozitləri və qalıqları	17,689	-	17,689	17,829
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	582,343	-	582,343	581,473
Sair borc öhdəlikləri	54,963	-	54,963	54,963
Subordinasiya borc öhdəlikləri	20,388	-	20,388	20,388
Sair maliyyə öhdəlikləri	4,344	-	4,344	4,344
	679,727	-	679,727	678,997

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	398,635	-	398,635	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	46,359	-	46,359	46,439
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	175,001	175,001	193,749
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,716	-	1,716	1,716
Sair maliyyə aktivləri	-	3,305	3,305	3,305
	446,710	178,306	625,016	676,273
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank depozitləri və qalıqları	7,410	-	7,410	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	563,056	-	563,056	562,655
Sair borc öhdəlikləri	49,255	-	49,255	51,676
Subordinasiya borc öhdəlikləri	23,909	-	23,909	25,197
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	1,814	1,814	1,814
	647,339	1,814	645,444	648,752

30. MHBS 9-a keçid

MHBS 9-un ilkin tətbiqi tarixində maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin MUBS 39-a əsasən ilkin qiymətləndirmə kateqoriyaları və MHBS 9-a əsasən yeni qiymətləndirmə kateqoriyaları göstərilmişdir:

AZN'000	Qeyd	MUBS 39-a əsasən ilkin təsnifat	MHBS 9-a əsasən yeni təsnifat	MUBS 39-a əsasən ilkin balans dəyəri	MHBS 9-a əsasən yeni balans dəyəri
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	431,064	431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər	13	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	46,439	44,801
Müştərilərə verilmiş kreditlər	14	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	193,749	188,528
İnvestisiya qiymətli kağızları – debt ^(a)	12	Satıla bilən aktivlər	Amortizasiya edilmiş dəyər	16,242	16,120
İnvestisiya qiymətli kağızları – equity ^(b)	12	Satıla bilən aktivlər	Sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərdə	152	152
Sair maliyyə aktivləri	17	Kreditlər və debitor borcları	Amortizasiya edilmiş dəyər	3,305	3,305
Cəmi maliyyə aktivləri				690,951	683,970
Maliyyə öhdəlikləri					
Bank depozitləri və qalıqları	18	Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	7,410	7,410
Müştərilərin cari hesabları və əmanətləri	19	Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	562,655	562,655
Subordinasiya borc öhdəlikləri		Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	25,197	25,197
Sair borc öhdəlikləri	20	Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	51,676	51,676
Sair öhdəliklər	21	Amortizasiya edilmiş dəyər	Amortizasiya edilmiş dəyər	2,844	3,919
Cəmi maliyyə öhdəlikləri				649,782	650,857

MHBS 9-a əsasən Bankın maliyyə alətlərinin uçot siyasəti 3(c)(i) sayılı qəddə təsvir edilmişdir. Bu siyasətin tətbiqi nəticəsində baş vermiş və yuxarıda göstərilən təkrar təsnifatların izahı aşağıdakı kimidir.

- a. MHBS 9-un tətbiqindən əvvəl müəyyən borc qiymətli kağızları satıla bilən alətlər kimi təsnif edilirdi. MHBS 9-a əsasən Bank bu qiymətli kağızlara məqsədi aktivləri müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanan alətlər kimi baxır. Bankın Xəzinədarlığı bu qiymətli kağızları uzunmüddətli gəlir məqsədli ayrı portfeldə saxlayır. Bu qiymətli kağızlar satıla bilər, lakin onların satışının tez-tez baş verməyəcəyi gözlənilir. Bu aktivlər MHBS 9-a əsasən amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülən aktivlər kimi təsnif edilir.
- b. Bankın strateji məqsədlərlə saxladığı bəzi kapital investisiyaları MHBS 9 çərçivəsində sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyər kateqoriyasına aid edilmişdir. MHBS 9-un tətbiqindən əvvəl bu qiymətli kağızlar ilkin dəyerdə ölçülürdü, belə ki, onların ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilən dəyər sayılmırdı. MHBS 9 bu istisnayı ləğv etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar 2018-ci il tarixində MUBS 39-a əsasən balans dəyərləri ilə MHBS 9-a əsasən balans dəyərləri üzləşdirilmişdir.

AZN'000	MUBS 39-a əsasən balans dəyəri, 31 dekabr 2017-ci il	Yeni təsnifat	Yeni qiymətləndir mə	MHBS 9-a əsasən balans dəyəri, 1 yanvar 2018-ci il
Maliyyə aktivləri				
Amortizasiya edilmiş dəyər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri:				
İlkin qalıq	431,064			
Yekun qalıq				431,064
Bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər:				
İlkin qalıq	46,439			
Yeni qiymətləndirmə			(1,638)	
Yekun qalıq				44,801
Müştərilərə verilmiş kreditlər:				
İlkin qalıq	193,749			
Yeni qiymətləndirmə			(5,221)	
Yekun qalıq				188,528
İnvestisiya qiymətli kağızları:				
İlkin qalıq	-			
Satıla bilən aktivlərdən		16,120		
Yekun qalıq				16,120
Sair maliyyə aktivləri	3,305			3,305
Cəmi amortizasiya edilmiş dəyər	674,557	16,120	(6,859)	683,818
Satıla bilən aktivlər				
İnvestisiya qiymətli kağızları:				
İlkin qalıq	16,394			
Amortizasiya edilmiş dəyerdə			(16,242)	
Sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyerdə			(152)	
Yekun qalıq				-
Sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyerdə - kapital				
İnvestisiya qiymətli kağızları:				
İlkin qalıq	-			
Satıla bilən aktivlərdən		152		
Yekun qalıq				152
Cəmi sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyerdə aktivlər	-	152	-	152

MHBS 9-un tətbiqi nəticəsində maliyyə öhdəlikləri yenidən təsnif edilməmiş və ya qiymətləndirilməmişdir.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin MUBS 39-un satıla bilən aktiv kateqoriyasından MHBS 9-un amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən aktiv kateqoriyasına təsnif edilməsinin təsiri 31 dekabr 2018-ci il tarixinə əhəmiyyətsiz olmuşdur.

Aşağıdakı cədvəldə MHBS 9-a keçidin bölüşdürülməmiş mənfəətin ilkin qalığına təsiri vergi çıxılmaqla göstərilmişdir:

AZN'000	1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 9-un tətbiqinin təsiri
Bölüşdürülməmiş mənfəət	
MUBS 39-a əsasən yekun qalıq under (31 dekabr 2017-ci il)	(35,444)
MHBS 9-a əsasən gözlənilən kredit zərərlərinin tanınması (maliyyə təminatı müqavilələri daxil olmaqla)	(7,933)
Satıla bilən qiymətli kağızlar üzrə yenidən təsnifat	122
MHBS 9-a əsasən ikin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	(43,255)

Aşağıdakı cədvəldə üzləşdirilir:

- 31 dekabr 2017-ci il tarixinə MUBS 39-a əsasən maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yekun qalığı və MUBS 37 “Ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər” standartına əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri üzrə ehtiyatlar; və
- 1 yanvar 2018-ci il tarixinə MHBS 9-a əsasən müəyyən edilmiş gözlənilən kredit zərərlərinin ilkin qalığı.

Bu cədvəl MUBS 39 və MHBS 9-a əsasən əlaqəli maliyyə aktivlərinin kateqoriyaları əsasında tərtib edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il tarixində MHBS 9-un ilkin tətbiqi zamanı qiymətləndirmə kateqoriyasındakı dəyişikliklərin ayrılıqda zərər ehtiyatına təsirini göstərir

AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat and rezervlər			
	31 dekabr 2017-ci il (MUBS 39/MUBS 37)	Yeni təsnifat	Yeni qiymətləndirmə	1 yanvar 2018-ci il (MHBS 9)
MUBS 39-a əsasən kredit və debitor borcları/MHBS 9-a əsasən amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən maliyyə aktivləri (o cümlədən bank və sair maliyyə təşkilatlarından alınmalı vəsaitlər və müştərilərə verilmiş kreditlər)	(88,271)	-	(25,421)	(113,692)
Cəmi amortizasiya edilmiş dəyərdə ölçülən aktivlər	(88,271)	-	(25,421)	(113,692)
Buraxılmış maliyyə təminatı müqavilələri	-	-	(1,074)	(1,074)

31 Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

28 fevral 2019-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlə kreditlərinə dair əlavə tədbirlər haqqında" fərman imzaladı. Bu Fərmana əsasən 21 fevral 2015 və 21 dekabr 2015-ci il tarixlərində milli valyutanın devalvasiyası nəticəsində xarici valyutada denominasiya olmuş kredit qalıqlarında artım, bütün banklarda ümumi məbləği 10,000 ABŞ dolları olmaqla, dövlət tərəfindən kompensasiya ediləcək.

Əlavə olaraq, Fərmana əsasən 1 yanvar 2012-ci il tarixindən etibarən Fərmanın qüvvəyə mindiyi tarixə fiziki şəxslərin xarici valyutada əsas məbləği 10,000 ABŞ dolları və ya 17,000 AZN-dək olan kreditləri üzrə vaxtı 360 gündən çox keçmiş kredit borclarının restrukturlaşdırılması məqsədilə ARMB bütün bank sektorunu dövlət zəmanəti ilə cəmi 682 milyon AZN olmaqla güzəştli kreditlərlə təmin etməlidir.

Fərmanın bəndlərində nəzərdə tutulmuş tədbirlər nəticəsində bankların valyuta mövqeyinin pisləşməsinin qarşısını almaq məqsədilə ARMB bütün bankları illik faiz dərəcəsi 0.5% olmaqla cəmi 215 milyon ABŞ dolları məbləğində qiymətli kağızlarla təmin etməlidir..

Elçin Qədirova
İdarə Heyətinin sədri

Mələhət Nəzirova
Baş mühasib